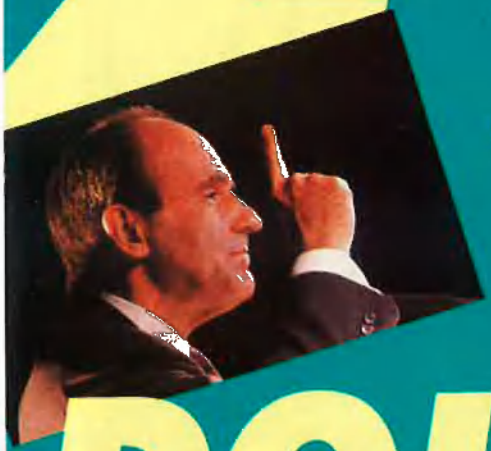
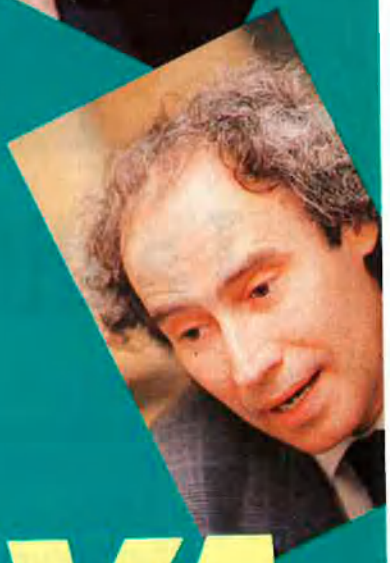
setmanari d'informació general

el Temps

Any VI · Del 30 d'octubre al 5 de novembre 1989 · 250 ptes. · Núm. 281

POLÍTICS EN CAMPANYA

Viatge amb els líders

ENTREVISTES

NARCÍS SERRA
RAMON CERDÀ
JOSEP COSTA
JOSEP Ma. CARANDELL
Ma. ANTÒNIA MUNAR

PROSTITUCIÓ DOLÇA DE MENORS

TV3 AL PAÍS VALENCIÀ

MOBILITZACIONS PER LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

PLA DE PENSIONS

La diferència és la confiança

Si pensa a subscriure un Pla de Pensions, tingui present aquests consells de Caixa de Catalunya:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

— Com que tots els Plans de Pensions són molt semblants, triï una entitat que li mereixi confiança i l'assessori bé.

Pensi-s'ho bé, el seu Pla de Pensions és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

SUMARI

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. **President del Consell d'Administració:** Rafael Mansanet. **Editor:** Eliseu Climent. **Director:** Josep Ramon Lluch. **Subdirector:** Josep Ma. Pasqual. **Redacció València:** Miquel Alberola, Carles Gàmez, Antoni Robles, Xulio Ricardo Trigo, Remei Blasco, Albert Vicent, Esther Roig, Ismael L. Belda. **Col·laboradors:** Enric Sòria, Rafael Castelló, Víctor Mansanet, Tona Català, Jesús Prats. **Redacció Barcelona: Delegat:** J. M. Pasqual. **Redacció:** Eduard Company. **Col·laboradors:** Lluís Bonada, Oriol Castanys, Carles Singla, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Blanca Lucas, Andreu Sotorra, Joan Vila, Sílvia Montfort, Vicent Partal. **Secretària de redacció:** Mercè Montoliu. **Corresponsalia Alacant:** Onofre Sanmartín. **Corresponsalia Castelló:** Antoni Albalat, Teresa Violeta. **Corresponsalia Mallorca:** Francesca Sastre. **Corresponsalia Andorra:** M. Carme Grau Ribot. **Corresponsalia Lleida:** Olga Sánchez. **Corresponsalia Madrid:** J. M. Sanmartí, Julio Trujillo. **Fotògrafs:** Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amengual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). **Documentació:** Ma. J. Castellote. **Disseny i maquetació:** L. Casanovas. **Cartografia:** Alonso. **Correcció lingüística:** Francesc Sellés. **Promoció i publicitat:** Jordi Enguix. **Subscripcions:** Begonya Pardo. **Impressió, composició i enquadernació:** Tip. Art. Puertes, S. L. Palleter, 47. Tel. (96) 325 06 77. 46008-València. **Col·laboradors:** Joan Fuster, Vicent Ventura, Ricard Blasco, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Vicent Pitarch, Sergi Pàmies, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Julio Máñez, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Manuel Muñoz, Heike van Lawick, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Ferranda Martí. **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. **Depòsit legal:** V. 853-1984.

País

8. Quina campanya la d'aquell dia. *M. Alberola.*
12. Entrevista a Narcís Serra: «El govern valencià va demanar la freqüència de TV3». *M. A.*
15. Freqüències lliures per a TV3 al País Valencià. *Pasqual L. Pla.*

Estat

22. Peatge polític per l'autovia Navarra-Guipúscoa. *I. Artaiz.*

Internacional

28. La dama de ferro es rovella. *Ronan Killeen.*
31. La 'intifada' es torna contra ella mateixa. *R. K.*
32. RDA: de l'immobilisme a la continuïtat. *Ll. Ferri.*
33. Sud-àfrica espera Mandela. *V. Partal.*

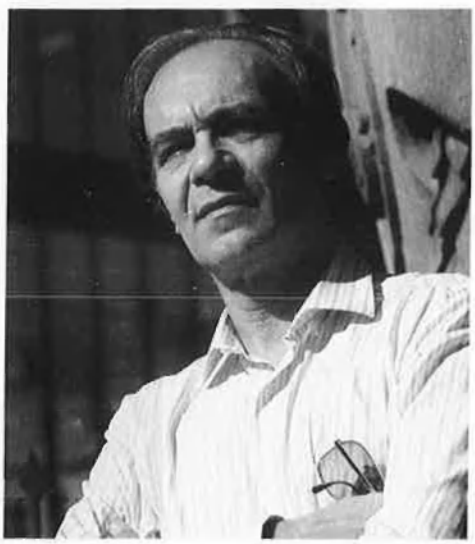

Economia

36. L'assignatura pendent. El deute autonòmic dels Països Catalans supera el bilió de pessetes. *F. Rovira.*
37. El lliure mercat arriba a Polònia. *F. R.*
39. Entrevista al president de la Fira de València, Ramon Cerdà Garrido. *A. Vicent.*
42. Regrés al futur. El Mercat de Futurs Financers de Barcelona a punt per a desembre. *S. Monfort.*

Temps obert

48. Prostitució dolça de menors. *S. M.*
52. Raquel Palacios: bronze amb sabor d'or. *V. Mifsud.*
54. El pont de Portabella. *J. Ma. López i J. Romaguera.*
56. Josep Costa: del 'beat' al 'vits'. *A. Sotorra.*
60. Barcelona a ritme de 'jazz'. *A. S.*
65. Dr. Brubeck i Mr. Desmond. *F. Caballero.*
68. Disseny Glaser. *C. Gàmez.*
69. 3 propostes d'escultors valencians. *R. de la Calle.*

Ciència i medi ambient

76. Després de Txernòbil, Vandellòs. *C. S. Bellmunt.*
78. Preveure la tremolor de la terra. *X. Duran.*

Cultura

80. J. Ma. Carandell: «M'obsessiona la recerca de la realitat». *B. Lucas.*
83. El Museu de Vilafamés, en perill. *T. Violeta.*
85. Entrevista a Ma. Antònia Munar, consellera de Cultura i Educació de Balears: «El govern central no vol donar les competències d'Ensenyament». *M. Payeras.*
86. Des de la nit dels temps. Juan Luis Román del Cerro troba la clau per a desxifrar la llengua ibèrica. *F. M. Anton.*

EL TEMPS

EL TEMPS

Setmanari d'informació general

AQUESTA ÉS LA NOVA IMATGE D'EL TEMPS

Cartes dels lectors

A qui vulga llegir-ho i a qui corresponga:

Els sotasignats, membres de l'AELLC, poc partidaris de les grans declaracions de principis, però defensors convençuts de la llibertat d'expressió i de l'exposició de qualsevol mena de discrepància, manifestem:

a) Que no tenim res en contra de cap llengua, de cap pàtria, ni de cap concepció del món, sempre que les persones que arboren una bandera determinada no ens vulguen traure un ull amb el pal.

b) Que, normalment, no passem massa temps admirant les evolucions dels personatges televisius, per bé que, de tant en tant, som capaços de resistir la intromissió en la nostra intimitat de presidents, consellers, homes del temps, directors generals o presentadors de concursos educatius, perquè, entre tots, contribueixen a la nostra diversió.

c) Que, com a productors de paper imprès, considerem els mitjans àudio-visuals com un enemic no sempre honest o respectuós amb les minories, encara que, ben utilitzats, podrien resultar profitosos per a la formació i la informació de tots.

d) Que, a pesar de tot, considerem un atemptat flagrant contra la lliure elecció dels televidents, la malintencionada coincidència de freqüències entre la TVV i la TV3.

En conseqüència, i encara que vaja contra nosaltres, demanem tan respectuosament com convinga a les autoritats plebiscitàries, que se solucione immediatament aquesta situació, per tal que els ciutadans valencians —com qualsevol altre que se senta part d'una comunitat suposadament lliure— tinguen l'oportunitat de triar entre les opcions de manipulació de la realitat que se li ofereixen des de qualsevol mitjà al servei del poder.

En la ciutat de València, a 12 de setembre de 1989, en reunió urgent i escèptica, els senyors: Josep Ballester, Josep Franco, Josep Lozano, Josep Palàcios i Jaume Pérez Muntaner, membres de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

TV3
TELEVISIÓ DE CATALUNYA

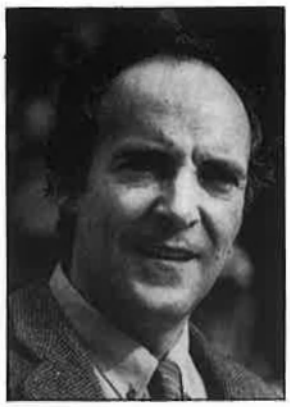
Solidaritat amb Acció Cultural

El Col·lectiu de professors en Valencià d'Ensenyament Mitjà al País Valencià, reunit a l'I. B. Sorolla de València el 30 de setembre de 1989, acorda manifestar la seua solidaritat amb Acció Cultural del P. V. per l'esforç realitzat perquè TV3 es vera al nostre país, com també el seu rebuig a aquells que l'han feta impossible. Reconeix que, en perdre TV3, tots hem perdut una important font d'informació en material didàctic en la nostra llengua. Caldrà renovar esforços per tornar a aconseguir-la, però pagarà la pena.

En nom del Col·lectiu.

Manuel Monrós Rodríguez
València (l'Horta)

Pas de ratlla

Ramon Barnils

Periodistes fàcils dels temps difícils

L'altre dia vam celebrar els vint-i-cinc anys de la fundació de l'Escola de Periodisme del Cicf. Aquesta Escola de Periodisme, era sota la protecció de l'Església Catòlica: sota la dictadura, o eres sota el Movimiento Nacional (partit únic) o eres sota l'Església. Demòcrates i esquerrans en general s'aliaren amb l'Església (i l'Església, passats uns anys prudencials de la dictadura, amb ells).

El 1964, doncs, i en vistes que la cosa en general es començava a bellugar, demòcrates, cristians i catalanistes de tota la vida van decidir de fabricar periodistes *ad hoc*.

El Centre d'Instrucció Catòlica Femenina (Cicf) va posar aules a disposició; alguns periodistes de fama (Manuel del Arco, Santiago Nadal, Manuel Vigil, Manuel Ibàñez Escofet) i d'altres professionals de prestigi (Josep Maria Bricall, Joaquim de Nadal i Caparà, Miquel Coll d'Alemany) ens van fer de professors. I les aules es van omplir de periodistes innats, gent del darrer tren, comissaris polítics en pràctiques i típiques alumnes del Cicf. Més una monja, avui general del seu orde a Roma, i algun capellà.

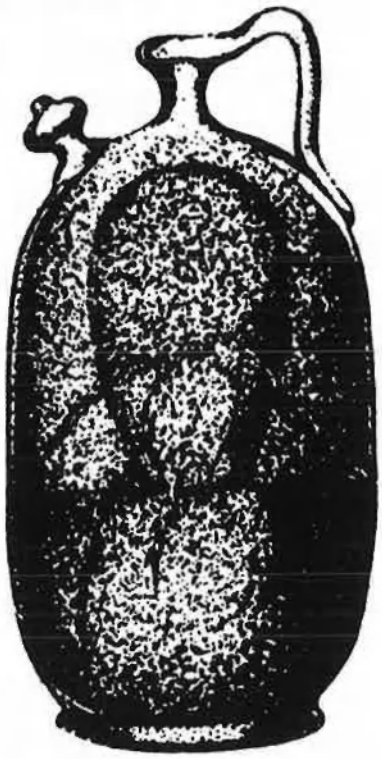
L'escola va tenir tot el temps una espasa penjada al damunt: era a-legal. La dictadura no la podia veure, l'Església de Madrid, de la qual érem apèndix, tenia el punt de vista habitual sobre les coses dels catalans. Tot i així va durar deu anys, just per passar el testimoni a la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma.

L'altre dia, doncs, l'Escola va celebrar els vint-i-cinc anys del naixement i curta vida (1964-1974), i va nomenar una comissió *ad hoc*. Aquesta comissió va decidir diverses coses, dues de les quals van ser: l'edició d'un llibre sobre l'Escola, que va titular *El periodisme dels temps difícils*, i la invitació oficial a presidir els actes al President de la Generalitat *de Dalt*, Jordi Pujol, i al president del Col·legi de Periodistes de Catalunya, Carles Sentís.

Tenint en compte que no era obligatori convidar ningú a presidir res, ja que era la commemoració d'uns fets passats, sense dependència amb les autoritats del moment, el caire oficialista actual que la comissió organitzadora va donar als 25 anys ja diu alguna cosa sobre la facilitat dels periodistes d'avui per anar darrere dels poders; curiós, donat que un dels papers atribuïts a la premsa, de forma unànime, és el de la fiscalització, i no pas el seguiment, dels poders: el director de *Le Monde*, accepta el sistema polític francès, mai no acceptava cap invitació de l'Elisi: per marcar respectuosa i imprescindible distància.

Per la seva banda, l'actual president del Col·legi de Periodistes, a l'època que commemoràvem, era un funcionari important de la dictadura, i per tant responsable de les dificultats que ni havia aleshores (temps difícils) per formar periodistes i fer periodisme mínimament democràtic. Si no hi havia cap necessitat de col·locar-nos al damunt representació oficial, i si tot i així se'ns hi va col·locar, i per part de gent formada en aquella llegendària escola, potser d'haver nascut al periodisme en temps difícils no és prou per evitar ser un periodista fàcil: dòcil als poders, a desgrat de les aparences. □

AVUI UNA PEÇA DE PRESTIGI

Aquest mes d'octubre tots els nous subscriptors del diari AVUI tenen la possibilitat de gaudir d'una magnífica peça dels prestigiosos ceramistes VILA-CLARA de la Bisbal

Desitge rebre informació sense compromís sobre les diferents modalitats de subscripció.

Nom. _____

Adreça _____

CP població _____

Tel. _____

Envieu-nos aquest anunci amb les vostres dades a Premsa Catalana, SA. Carrer Consell de Cent, 425. 08009 Barcelona.

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

CAP

ARAG

Protecció Jurídica
Assistència en Viatge
Tel. 309 24 12

Ser d'esquerres, patriota i liberal

La mort sobtada de Ramon Trias Fargas, amb les característiques dramàtiques que l'han acompanyada, ha produït un devessall de necrològiques, elogis pòstums i reconeixement unànime del caràcter irrepetible de la seua figura. S'ha remarcat, sense excepció, l'honestedat intel·lectual, la coherència i el rigor de la personalitat desapareguda. S'ha insistit, també, en els trets distintius de la seua trajectòria política: el liberalisme i l'amor al seu país. Algú, també, ha recordat la seua condició de ciutadà d'esquerres i el seu laicisme personal. Ara, si d'alguna cosa permanent ha de servir l'exemple de Ramon Trias, és com a demostració que aquestes connotacions, que ell combinava de manera excepcional, són efectivament compatibles. Un exemple que, al nostre país, poca gent havia sabut encarnar com Ramon Trias.

Exemple, en primer lloc —i poc freqüent— de la participació activa en la vida cívica i política d'un membre de la «burgesia il·lustrada», excepcional en una burgesia egoista i progressivament mancada de vocació pública i de sentit de la responsabilitat col·lectiva, que al llarg del franquisme no es va distingir pel seu amor a la llibertat. Trias pentanyia a una tradició de compromís, escassa però important. I va ser conseqüent des de molt aviat. Ja durant els primers anys 60, catedràtic novell a València, col·laborarà en una publicació clandestina, la revista *Diàleg,* que era el portaveu dels joves estudiants antifranquistes, nacionalistes i d'esquerres.

Cal no oblidar que «liberalisme», per a Ramon Trias, volia dir sobretot passió per la llibertat: en el camp econòmic, posar límits a la intervenció de l'estat, combat contra el dirigisme estèril. Una posició que el curs recent de la història s'ha encarregat de reforçar: l'evolució de les economies socialistes, l'evolució mateixa de les posicions de la socialdemocràcia europea, han acabat donant la raó als principis en què creia Ramon Trias. Liberalisme, però, significa també definir en quin punt sí que ha d'actuar l'estat per assegurar la protecció dels febles, els controls i els equilibris imprescindibles: el liberalisme de Trias era consubstancial amb la idea de justícia.

Un liberal que funda un partit amb el nom d'Esquerra Democràtica no era un conservador ideològic: esquerra volia dir —tal com defineix tota una tradició del nom «esquerra»— democràcia profunda, progressisme social, esperit independent i laic. Ser liberal i ser d'esquerres significa el contrari de ser conservador. L'exemple de Trias hauria de fer reflexionar davant de la confusió dels termes propiciada per la dreta tradicional.

De la mateixa manera que hauria de fer reflexionar el seu patriotisme incòmode, la seua fidelitat tranquil·la, el seu sentit permanent de disponibilitat, i de sacrifici de posicions personals, quan ha calgut. No són virtuts que es manifesten gaire sovint. Ni les modes ideològiques ni els interessos dels grans partits van en la direcció d'un nacionalisme conseqüent, que arribe fins a les arrels, que implique la defensa d'uns principis ferms. Les consideracions de Trias sobre la «independència econòmica», per exemple, han estat incòmodes per a molta gent. Ell mateix era una figura incòmoda. Per tot allò que era i per tot allò que, amb el seu exemple, demostrava que és possible de dir i de fer.

Pasqual Maragall n'ha volgut fer el millor elogi, dient que era «un senyor de Barcelona». Però un senyor d'esquerres, patriota i liberal. □

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

RAFA GIL

RAFA GIL

24 HORES EN LA VIDA DE 4 CANDIDATS

Quina campanya la d'aquell dia

Del 10 d'octubre al 27, els candidats de les diverses opcions polítiques viuen en estat de frenesí. No dormen ni mengen el que deuen i van deixant-se anys i quilos per la carretera. I en el pitjor dels casos, com Ramon Trias Fargas, la pell.

Miquel Alberola

Miquel Roca Junyent, 16-0.

El candidat de CiU per la circumscripció de Barcelona s'ha servit del pont aeri, que li ha de resultar tan entranyable com el menjador de sa casa, per volar a Madrid. La finalitat del viatge, iniciat durant les primeres hores del matí, és compartir vaixella, cristalleria i coberteria amb uns quants homes d'empresa que l'han instat en el Círculo de Empresarios, al carrer de Serrano Jover. Coincideix que ahir la borsa de Tòquio es va precipitar com en altres èpoques es precipitava el napalm, cosa que fa preveure afliccions i infusions.

DOMÈNEC UMBERT

Miquel Roca. Beu aigua i s'encamina cap a l'acte electoral.

Si no s'haguera desplaçat a Madrid, Roca hauria concedit entrevistes a les ràdios per telèfon, des de casa, de 8.00 a 9.00, moment en què, durant la campanya, acostuma a entrar al despatx del carrer de València. Demà tampoc continuarà la tradició, ja que ha de volar a París per entrevistar-se amb l'expresident Giscard. Du, per tant, l'agenda a punt de rebentar. I l'agenda projecta el ritme de la vida. El candidat no fuma ni tasta l'alcohol, i manté que si t'acostumes a menjar de forma minúscula, l'estómac es redueix a tal punt que pots funcionar amb poca cosa. Per norma, aquests dies dorm a casa, però completa el descans a l'avió, el cotxe i l'autobús.

La trentena de periodistes que fan el seguiment al candidat han estat citats a les 17.15 al Passeig de Gràcia, per tal de ser transportats a Reus, on Roca, que hi acudirà des de l'aeroport, té prevista una roda de premsa i un míting. Mentre el cap de llista arriba a la capitat del Baix Camp, a la seu del partit han previst un berenaret constituït per botifarres, coques de ceba i avellanes. La deferència aplaca la gana i la impaciència. I a les 20.20, amb tots aquests minuts de retard, Roca recala en el lloc convingut.

Va vestit igual que apareix als cartells, aspecte que suggereix una major versemblança. Demana excuses i comença la conferència de premsa en una sala diminuta. Mentre explica les coses que li són preguntades, les arrugues del front li fan com quatre barres horitzontals, que se li pronuncien quan es mostra alarmat pels resultats de l'activitat borsària nipona. Ostenta un afaitat irreprotxable, i per damunt del llaç de la corbata de seda ensenya una papadeta. El contacte amb la premsa no supera els vint minuts, i aprofita per a saber quin gust tenia la coca i la botifarra. Beu aigua i s'encamina, a peu, a la sala on hi ha previst l'acte electoral, que comença a les 21.00.

A l'interior del teatre se l'aplaudeix amb suficiència, mentre sonen les notes musicals que identifiquen el partit. Mentre els oradors que el precedeixen en l'acte fan les seues al·locucions, Roca repassa el programa i improvisa quatre notes sobre les quals edificar el discurs. Arribat el moment, puja a la tarima. Té una aparença fresca i segura mentre fa les explicacions oportunes. Gesticula amb els índexs, fent-los avant, arrere, llançant-los cap a dalt i traçant circumferències. Accentua les síl·labes amb els punys i, mentre alça la planta dels peus i se sosté amb els talons, solta els deu dits cap a l'auditori, com un salpàs. En aquell instant, Miquel Força Junyent té el públic a la butxaca.

Després del míting el candidat retorna a Barcelona en el Peugeot 505 que l'ha dut a Reus. CiU ha previst un sopar a l'hotel Princesa Sofia, dins l'acte sectorial de sanitat. Roca presideix la sessió i arriba tard. El sopar comença a les 23.00 i el candidat s'inspira el parlament amb uns canelons de marisc freds i cornet de salmó a l'ou filat, amb un filet de garrí amb duquesses de pinyons i castanyes gebrades, tot saltejat amb aigua mineral i una miqueta de xampany. I se'l repensa amb bescuit gelat amb xocolata desfeta.

Els sanitaris se l'escolten amb atenció i adscripció. Els sanitaris i Roca. L'associació podia insinuar alguna classe de sarcasme. Mitja hora després d'inaugurar el dia següent, els convocats abandonaven l'hotel i a Miquel Roca només li quedaven uns minuts per estar-se amb els familiars, descansar unes hores i dormir a l'avió que el porta a París.

Narcís Serra, 17-O. A les 9.00 el ministre de Defensa i candidat del PSC per Barcelona, Narcís Serra, ja ha estat sotmès a diverses entrevistes per les emissores de ràdio. Habitualment dorm sis hores, encara que intenta dormir-ne vuit, i no és estrany que haja anat al llit sense haver sopat. En la campanya del 86 va perdre cinc quilos. i ara creu que en reduirà entre tres i quatre. S'ajuda amb un complex vitamínic que conté unes quantes lletres de l'abecedari a fi de no afluixar en vigor. Té la senyora a Madrid i, com si fera la mili, només la veu durant els caps de setmana.

Després d'ocupar-se de les obligacions radiofòniques, Serra es dirigeix a la seu del partit, el carrer de Nicaragua, on dóna instruccions i orientacions per a la campanya, organitza horaris i atén temes que corresponen al seu ministeri. A les 11.00 ha d'estar al mercat de Sants, però un embús en el trànsit el fa retardar-se mitja hora. Allà l'espera la caravana per repartir clavells i fer captacions de vot. La seua presència en el mercat provoca aldarulls notables entre la concurrència. El ministre va visitant les parades i preguntant: ¿vostè vol un clavell? L'oferiment en provoca de tots els colors. La peixatera Paqui es retira el guant de goma per saludar-lo i li fot cara de sípia. I li fa: ¿per què te n'has amunt a Madrid, Narcís, si a Catalunya estaves molt bé i a Madrid *no hay playa*? El seguici del candidat va darrere distribuint paperetes. «Prengui —diuen—, perquè el pugui votar a més de tocar-lo».

Serra, acabats els clavells, es dirigeix a les Cotxeres de Sants. A les 12.00 comença l'acte dels jubilats, un míting destinat (sobretot) a pensionistes. El cap de llista comparteix discurs amb Josep Borrell davant un auditori de 1.600 cadires ocupades per altres tants jubilats. No sé quants segles es contemplen i l'aplaudeixen emotivament, mentre al carrer espera una ambulància de la Creu Roja. Serra confessa que és l'acte en què millor es troba, es trau l'americana i, sense excessives floriture, fa vibrar els assistents.

Sobre les 13.30 torna al carrer de Nicaragua. Li fan un parell d'entrevistes i no deixa de treballar mentre dina, perfilant els detalls dels espots que preparen per a la televisió. A les 17.00 té una sessió de *tupperware,* una nova experiència electoral importada del socialisme nòrdic, que és una reunió celebrada en una casa particular entre una dotzena de veïns i el candidat, davant la presència de la televisió, i que rep el nom de les carmanyoles que es venen pel mateix procediment. Serra qualifica «molt útil» aquesta acció perquè permet la discussió. Són les 18.15 quan regressa a Nicaragua i fa una mica de telèfon.

DOMÈNEC UMBERT

«¿Vostè vol un clavell?». Narcís Serra, al Mercat de Sants.

Un quart d'hora després puja a l'autobús que l'ha de conduir a Reus. L'autocar va proveït de telèfon i refrigeri. I d'una trentena d'informadors. Durant el trajecte el ministre suporta tres entrevistes i beu coca-coles. No comparteix el vici del fum i no deixa de ser observat pels seus guardaespatlles. A les 22.00 entra a la plaça del Castell de Reus. El míting és a la intempèrie i els militants locals tenen notícia que els *anarcos* pretenen rebentar l'acte. Com a conseqüència, el dispositiu de seguretat és notable, i els walkitalkis fan el seu paper.

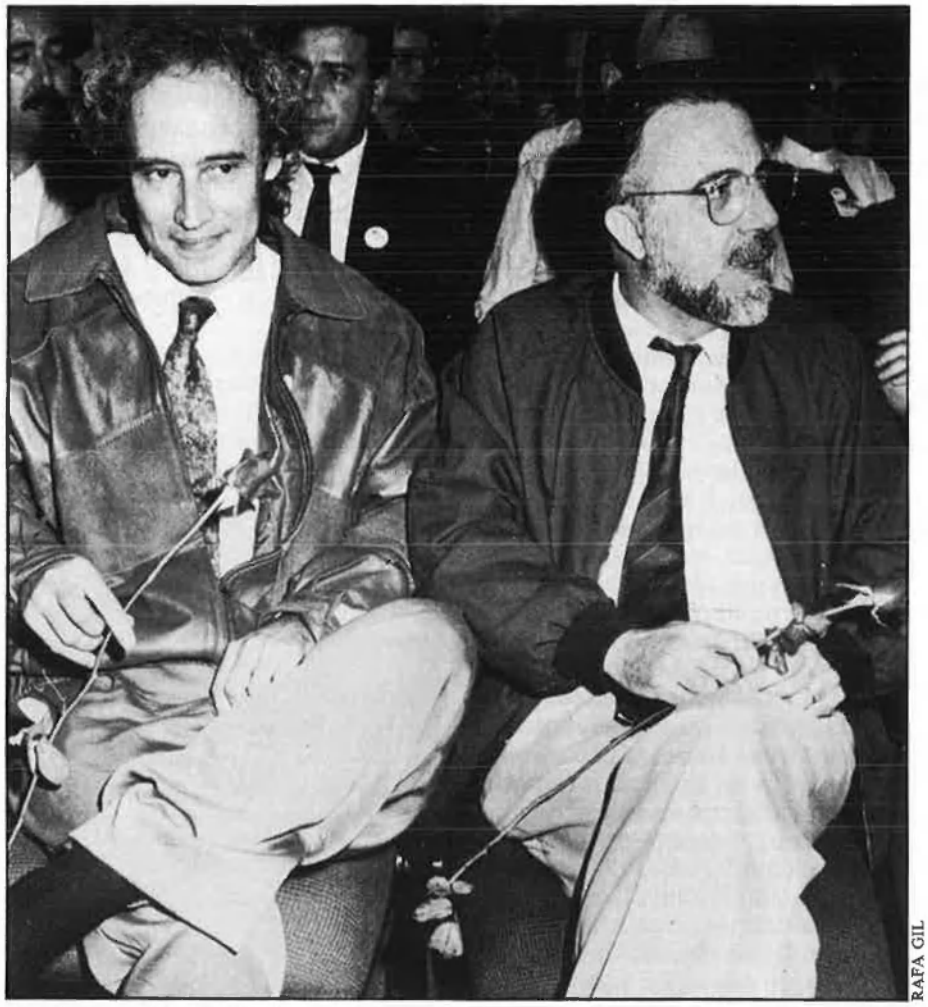
L'acte de Reus compta amb molts participants, i és per això que el candidat no fa ús de la paraula fins pas-

sades les 21.00. La plaça registra una entrada important, la qual es fa notar quan Serra comença el seu parlament i fa signes de victòria amb els dits. Marca la cadència del discurs amb les mans infladetes, ben sincronitzades amb els moviments del cap, i la trona de l'entaulat li amaga la panxa en progrés. El ministre explica el programa amb tranquil·litat i l'alarma llançada pels militants resulta ser una falsa alarma. A quarts de les 22.00 deixa el míting en clímax, saluda els assistents i posa el rumb cap a la Selva, on ha de continuar fent explicacions. Ara viatja en cotxe i té l'oportunitat de fer un intent de dormir. I si té sort, és molt probable que arribe a sopar, perquè per al ministre no toca *fagina* tots els dies. I demà l'espera idèntic.

Cebrià Ciscar, 19-O. L'exconseller Ciscar ha empalmat el dia. Després d'executar religiosament la completa agenda del dia anterior, el candidat del PSPV-PSOE per la circumscripció de València compareix, a l'hora de les bruixes, davant els seus correligionaris més joves en la discoteca Woody. Ciscar va amb caçadora i corbata, i té els cabells del color que té el cafè granissat després d'una potent absorció. A la sala de ball, entre la psiquedèlia, hi ha Joan Lerma, precedit d'un havà. Després dels discursos juvenils dels representats de les JJ.SS., Ciscar compon una proclama i s'intercala els dits de les mans, com figurant un llibre obert.

Té previst abandonar l'acte a les 0.30, però eixir de la discoteca li costa Déu i ajuda. És parat amb insistència i arriba a l'1.30 al Music Hall Rialto, on se celebra la inauguració de la temporada del Centre Dramàtic. Ciscar, durant el trajecte, ha canviat la caçadora per una americana i saluda els responsables. Retorna a la cultura, el seu ecosistema. Beu coca-cola i consumeix marlboros, alhora que comenta amb coneguts. Una hora més tard puja al Scorpio 2.O. i el xofer el porta a casa. S'imposa dormir.

L'endemà, que encara és avui, deixa el llit d'hora. A les 10.30 té una reunió amb els seus assessors, per tal de preparar una entrevista sobre aspectes econòmics. En el despatx de sa casa no caben més llibres ni més alfaros. El conciliàbul amb els assessors acaba a les 12.30 i el candidat es dirigeix als locals del mitjà que ha d'entrevistar-lo trenta minuts després. Acabada l'entrevista, Ciscar va a treballar a la seu del partit, al carrer d'Albacete. Dina simbòlicament i retorna a les seues ocupacions electorals fins a les 19.00. A la mitja hora hi ha la sectorial de Cultura, a l'hotel Meliá.

RAFA GIL

Cebrià Ciscar i Garcia Miralles.

Ciscar, després de la intervenció del seu successor, Antoni Escarré, pren la paraula. Traspua elegància i modula la veu amb efectivitat, arribant a un to baix i suau, com si estiguera confiant secrets i infonent confiança. Es recolza amb gràcia sobre el púlpit , toca tots els temes i reclama el suport al seu projecte als intel·lectuals, artistes i creadors presents. Se sent còmode. Dites les coses que havien de dir-se, se serveix un canapè. El candidat va acompanyat de la seua dona, Teresa Blat, i efectua compliments entre els invitats, sense renunciar als marlboros i a la coca-cola.

A les 21.45 acompanya la seua dona a casa, s'enfunda la caçadora i arreplega el president del PSPV-PSOE, Antoni Garcia Miralles. La destinació és Paterna, on s'ha planificat un míting per a les 22.00. Hi arriba deu minuts tard i saluda els seus afins. Es tira un caramel a la boca, que va embolicat amb la iconografia del puny i la rosa, i recorre al tabac. Ciscar s'ha promès deixar de fumar després del 29-O. Aquesta promesa no està obligat a complir-la. Quan el candidat fa aparició en la sala, s'intensifica el volum de la banda sonora del PSOE i el públic pica de mans amb passió i ell aplaudeix els que l'aplaudeixen.

Arribat el seu torn, ascendeix a la tarima i adopta un to més enèrgic que el que havia fet servir unes hores abans. Té el somrís perdurable mentre diu i l'expressió com de ceràmica. Posa en marxa les ondulacions vocals i fa les explicacions que ha de fer, repassant punt per punt el programa electoral. El candidat és molt gitano. El púlpit li oculta les mans i així s'evita no saber què fer-ne. Quan acaba l'acte, els assistents tornen a aclamar-lo; n'hi ha molts que volen, a més de votar-lo, tocar-lo. I li auguren un ministeri: «per fi tindrem un ministre valencià». Ell no contesta.

És retingut dilatadament a la porta. I en aquell moment, a les 23.00 llargues, es recorda que no ha sopat i es confabula amb Garcia Miralles, gastronòmicament. Ciscar, generalment, també va al llit sense haver sopat; com

a màxim, en fa un simulacre. No li queda cap quilo per perdre ni apel·la a les vitamines, perquè creu que ja va prou accelerat per a estimular-se amb alguna cosa més que coca-coles i marlboros. I com ja és norma, acaba empalmant els dies.

Pedro Agramunt, 21-0. El candidat del PP per València i ex-president de la Confederació Empresarial Valenciana, Pedro Agramunt, ha tingut el matí un poc tranquil, encara que no li ha quedat temps per a dinar. Agramunt troba a faltar un cap de setmana com els que tenia abans de dedicar-se a la política per tal de poder venjar-se. Per tal de recuperar-se. Abans de començar la campanya, el candidat va haver-se de recórrer totes les comarques de la circumscripció per la qual es presenta, amb motiu de preparar les activitats electorals.

El cap de llista ha perdut un parell de quilos en quinze dies i creu que en pesarà cinc menys quan acabe tot. Pren quatre cafès pel matí, pastilles *halls* per a la gola, un compost vitamínic i aigua en abundància. I pensa desaparèixer en passar Tots Sants, durant deu dies. Durant la campanya, la seua dona l'ha acompanyat pràcticament en tots els desplaçaments, però no veu els fills més que deu minuts diaris.

A les 16.30 l'autobús està aparcat davant la seu del partit, en l'avinguda del Baró de Càrcer. I la militància activa, mentre espera el candidat, engalana els flancs de l'autocar amb la seua cara i la d'Aznar. A l'instant arriba Agramunt, acompanyat del seu assessor, Inaki Zaragüeta. El candidat dóna instruccions i s'escapa amb Zaragüeta. S'incorporaran a l'eixida de la ciutat. L'objectiu del viatge és crear ambient i recaptar vots en la comarca de la Costera. A les 17.00, el candidat, l'assessor i un telèfon portàtil s'afegeixen a l'autobús. Agramunt torna a instruir els acompanyants, repassant el material propagandístic amb molt de detall.

L'expedició arriba a les 18.00 a la Llosa de Ranes i Agramunt irromp en els casinos de la localitat. Es presenta en les taules on es dirimeixen excepcionals partides de truc i reparteix tríptics i adhesius entre els contrincants. En la primera taula no li fan cas: no detenen el joc, com si amb ells no anara la cosa. Agramunt encaixa esportivament i no es deprimeix. Va vestit amb un jupetí blau i ensenya una corbata amb motius blaus i granes. Es recorre tots els racons del poble on hi ha gent reunida i va assistit per un cotxe dotat de megafonia que insisteix en la sintonia del grup popular.

Agramunt no deixa passar cap font pública sense arremullar-se la gola. S'acosta a un pastor i el seu ramat i li fa: «¿vol que li done un paper?» I el personatge retruca: com jo no he de pagar res, done'm els que vulga. Les senyores de la població fan extrems quan l'identifiquen, i exclamen: «¡l m'ha donat la mà, xiques!» Són les 19.00 quan el candidat repeteix l'operació en Llanera. I 45 minuts després, Xàtiva. Agramunt recorre el lloc més transitat de la capital de la Costera: l'albereda de Jaume I. Fa proselitisme entre les cafeteries i les terrasses. L'autobús enfila cap a Moixent, i Zaragüeta reparteix pastissets entre els passatgers. Papa bona. A les 20.50 els habitants de Moixent ixen als balcons i trauen la cara per les finestres. Agramunt arriba en el moment que els feligresos ixen de missa. Es presenta i distribueix paperetes i programes.

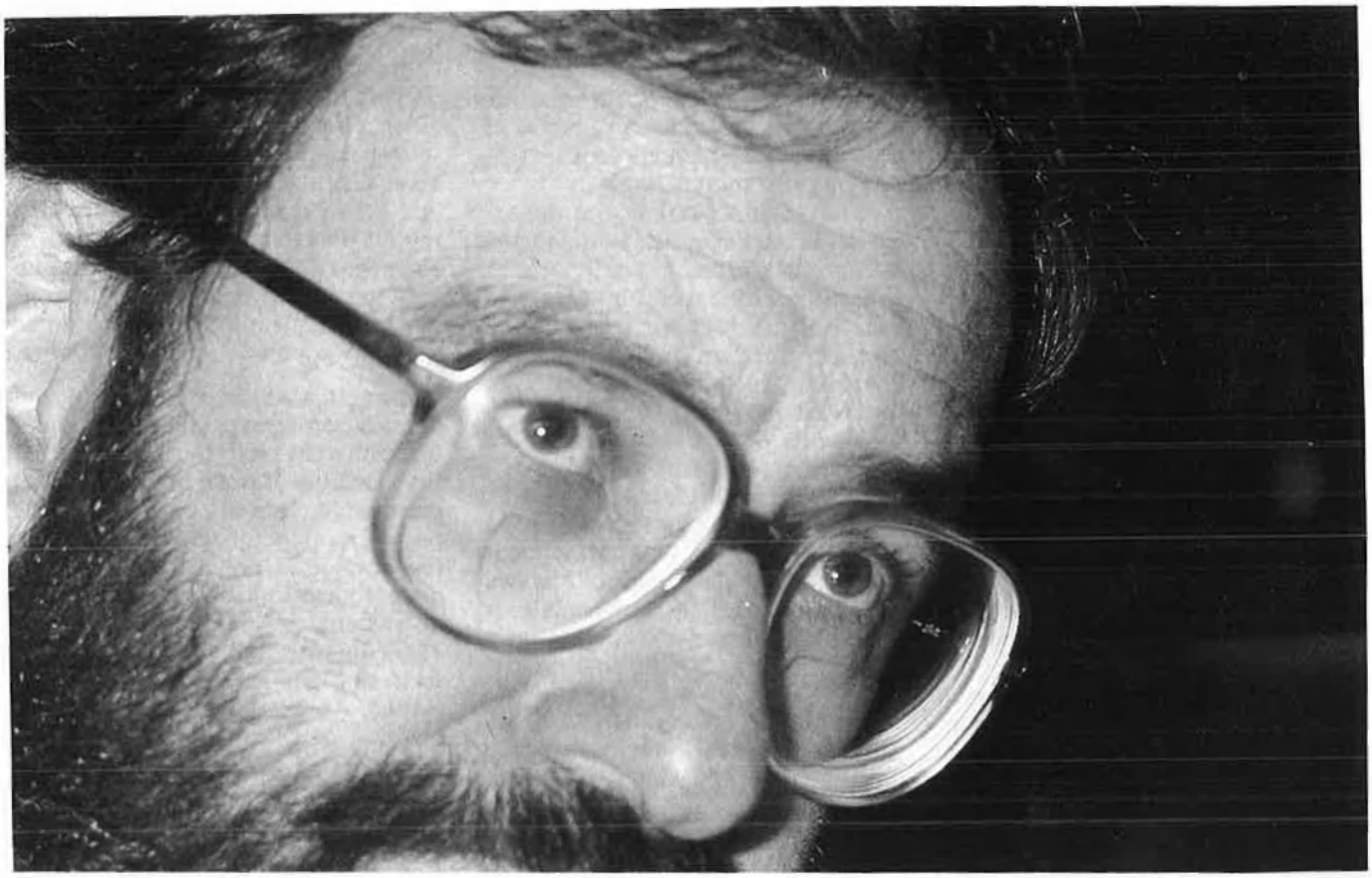
L'autobús arriba a l'Alcúdia de Crespins a les 21.25 i el candidat fa una incursió breu. Els xiquets van desesperats pels adhesius i després se'ls canvien com a cromos. A cada poble que l'expedició ha visitat, van sumant-se militants, i l'autocar va pletòric. A les 21.50 l'autobús arriba a Canals, al col·legi Calixt III, que és on ha de ser el míting. En el pati escolar hi ha concentrades moltes persones i una orquestra toca un pas-doble. L'acte comença a les 22.40 i Agramunt, aplaudit amb eufòria, fa seua la paraula a les 23.00.

Fa ostensibles signes de victòria i està molt relaxat, causa tranquil·litat. Té la veu poderosa, com la d'un tenor, serena però afectada pels dies de campanya. Només gesticula amb el braç dret i l'altre el manté falcat en la trona. El discurs dura 20 minuts i després sona l'himne regional, cantat per Francisco. L'organització convida a l'assistència a degustar entrepans i ballar al ritme que toca el conjunt. I el candidat aprofita per a dormir en l'autobús, de retorn a València. A l'endemà ho té similar. □

RAFA GIL

Pedro Agramunt reparteix tríptics i adhesius als casinos de la Llosa de Ranes.

NARCÍS SERRA, MINISTRE DE DEFENSA

«El govern valencià va demanar la freqüència de TV3»

Narcís Serra (Barcelona, 1943), economista, ex-conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat provisional, ex-alcalde de Barcelona pel «Pacte del progrés», ministre de defensa del govern central des de 1982, i ara, candidat del PSC a les generals per la circumscripció de Barcelona.

M. Alberola

Quina opinió li mereix l'ús electoralista que fan els partits, en general, del tema de la reducció de la mili, senyor Serra?

—Jo crec que el servei militar és molt important. I mai no explicaré que no en té d'importància, vaja. Porto set anys treballant en aquest tema i reduint-lo en mar, en terra i en aire. Porto també dos o tres anys creant el servei de voluntaris especials, que són soldats que segueixen uns cursos de formació com a especialistes i després cobren, i que com a mínim s'estan tres anys de soldat i això és bastant important per a poder reduir la mili. Porto anys substituint, a poc a poc, les feines que fan els soldats i que no són específiques seves del personal civil, des de cuiners fins a mecànics.

El que passa és que hi ha moltes formacions polítiques que creuen que és un tema que té ganxo i sobre ell proposen coses que ni estan estudiades ni valorades i ni saben les conseqüències que tindria fer-les. I això ja em sembla poc seriós. També crec que proposen el tema de la *mili* perquè tenen poques coses a dir en els temes substancials de la campanya, i és, d'alguna manera, una cortina de fum.

—La reducció que propugna el seu partit, ¿és conseqüència de l'ànsia reductiva de l'oposició?

—És conseqüència de la feina que anem fent des de fa anys.

—¿Ho tenien previst per a les eleccions?

—Estava previst i jo tinc documents... no vull entrar en una guerra de justificació d'això o de demostració, però precisament vam crear el voluntariat especial retribuït perquè ja pensàvem en la possibilitat de reducció. En aquest moment tenim una situació totalment nova a Europa. Hi ha una vertadera distensió. Podem estar en una etapa diferent, pròximament, i una de les seves conseqüències seran les converses de Viena, on es tractarà de la reducció dels exèrcits europeus. La nostra filosofia és que aquesta reducció no s'ha de traduir que uns nois es quedin a casa i els altres facin la mili, sinó que tots la facin però la facin menys temps. Si demanem aquest sacrifici de fer el servei militar a tots els nois espanyols, demanem-lo estrictament al sacrifici necessari de la defensa. Per això creiem que amb les mesures que hem pres els anys anteriors i la reducció d'exèrcits que es produirà després de les converses de Viena fem una oferta seriosa

d'opció de govern que sap que després ho ha de portar a la pràctica. La nostra oferta no és fer volar coloms com fan altres partits que saben que no estaran mai en situació de retratar-s'hi i complir.

—Calcule que també deu haver treballat amb el tema dels joves que moren durant el període del servei militar...

—Aquest és un tema molt preocupant i al qual he dedicat moltes hores. És convenient que informen de veritat els ciutadans: per cada noi que mor en el servei militar, en moren tres, que estan en el servei militar, en permisos, en vacances i en rebaixos. La probabilitat de tenir un accident mortal o greu és molt més alta per a un jove fora de la mili que en la mili. I no és bo que ens creguem la imatge falsa que a la mili hi ha una situació de perill més alta que en la societat civil. Desgraciadament, la carretera mata molts més joves dels que estan fent el servei militar. I no en l'itinerari d'anar al campament, no, no, no, sinó en els permisos. Ja sé que no hem de consolar-nos amb això: hem de lluitar perquè no hi hagi accidents. Des que estem al govern hem pres la decisió que tots aquests accidents es publiquin, que abans s'ocultaven. I aquesta ordre és meva. Ho vaig fer perquè creia que era necessari que ens mentalitzéssim.

—A la mili, senyor Serra, no només es mor a la carretera: també hi ha suïcidis.

—També aquí, crec, correm el risc de pensar-nos que és un problema del servei militar, quan és un problema de la societat. Ara mateix —ho estava estudiant fa quinze dies—, per primera vegada a França, França no és el nostre país, els suïcidis han superat la carretera com a causa de mortalitat. I el suïcidis entre 18 i 24 anys són els més alts. També al nostre país hi ha un problema molt seriós de suïcidis de gent que està entre aquesta edat. No és bo que la societat s'amagui aquesta realitat pensant que això passa a la mili i per la mili. Això està passant en la nostra societat; ens ho hem de plantejar. Nosaltres, precisament perquè en som conscients, aquest any hem retornat 18.000 nois de les unitats a casa seva. Tots els que tenen un problema psiquiàtric o de drogues prefereixo que tornin a casa seva. Ho estudiem. Hi estem treballant. I faig una crida a explicar, amb claredat, que, problemes que són de tota la societat, tenim la tendència a atribuir-los exclusivament al servei militar. I això no és veritat.

—¿Els objectors de consciència li amarguen la campanya?

—No. Únicament, durant la passada campanya, em van rebentar un míting, però no eren tant objectors de consciència com grups d'aquells que s'anomenen Mili-K.K. Pel que fa a l'objecció de consciència, el meu govern ha fet una llei de les més progressistes que hi ha a Europa. Fins al punt que n'hi ha prou amb declarar-se objector de consciència i ser acceptat per un Consell Nacional de l'Objecció de Consciència, que està presidit per un jutge i on hi ha objectors com a membres, i no tenir mai més cap relació amb Defensa, tot passant a realitzar la prestació substitutòria sota un control de Justícia. Per citar quatre exemples ben normals, la nostra llei és més progressista que la portuguesa, la francesa, l'alemanya i la italiana. Tenim una llei correcta perquè evita que l'objector tingui un tracte privilegiat: si uns fan el servei militar, és correcte que, per la igualtat que la nostra Constitució prescriu, els objectors hagin de fer una prestació substitutòria aproximadament equivalent. El govern socialista ha donat una solució justa, com ha dit el Tribunal Constitucional, que ha resolt al nostre favor.

—¿Què hi ha de cert, senyor ministre, de l'abandó de Felipe Gonzalez?

—Jo crec que el president ha explicat que, el que seria lògic, és que aquestes fossin les últimes eleccions en què ell es presenta i, per tant, l'últim període en què és president del govern. En abstracte, potser té raó, perquè ser president d'un govern dotze anys és un fet històric, no a Espanya, a Europa. I perquè la presidència del govern és una feina feixuga, amb una responsabilitat evident i amb un desgast molt fort. Per això és comprensible que hagi dit que aquestes haurien de ser les últimes eleccions a què es presenta.

—¿Això s'ha tractat en algun consell de ministres?

—Nooo, mai. Però encara que no s'hagi tractat jo estic totalment segur que Felipe Gonzalez, si els ciutadans de tot Espanya ens donen la seva confiança per seguir governant, no només serà president durant els quatre anys pròxims sinó durant molts anys més. Entre tots els convencerem perquè segueixi en el lloc.

—Vostè ja ha dit que faria els possibles perquè no abandone...

—Evident. Crec que González porta una tasca en el partit i en el govern boníssima, i la meva obligació i la dels socialistes conscients és que segueixi exercint-la.

—¿Ja sap si revalidarà com a ministre?

—No ho sé. Ni sé si en aquest moment el president del govern té una idea formada sobre el tema. El que hem d'esperar és que el dia 29-O els ciutadans decideixin què és el que volen, i si guanyem, el president ja decidirà qui vol que estigui al govern i quina cartera dóna.

—Vostè, personalment, ¿vol continuar o no?

—Jo... no faig plans. En política no se n'han de fer. I quan els he fets, les coses sempre han sortit totalment a l'inrevés. Jo vaig cooperar molt intensament en les eleccions del 1977 com a membre del partit, pensant en treballar a la universitat, i, és un fet conegut, jo, deu dies abans que Tarradellas formés el primer govern de Cataunya, no tenia ni la més remota idea que podia ser conseller de la Generalitat. I al desembre del 1978 vaig arribar a un acord amb el meu partit per seguir com a conseller i no encapçalar les llistes municipals, i després les coses es van complicar i vaig acabar encapçalant-les. El mateix ha passat amb la cartera de ministre: jo estava acabant el primer període democràtic de l'Ajuntament de Barcelona, havia llançat el projecte dels Jocs Olímpics i tenia moltes ganes de tirar allò endavant —fins i tot vaig arribar a pensar que havia convençut el meu partit que era bo que jo continués com a alcalde de Barcelona— i després, per una sèrie de coses, vaig accedir al ministeri. Amb aquesta experiència aprens que no has de fer plans.

—Una cosa: ¿per què el PSC fa tots els mítings pràcticament en castellà?

—Perquè el socialisme, a Catalunya, té una funció integradora. I a molts llocs, per atenció al que ens escolta, que moltes vegades són gent d'edat que ha tingut moltes dificultats per a aprendre el català. I aleshores jo els adreço frases en castellà. El que és un fet és que els mítings, normalment, són en català, excepte aquest gest d'educació, solidaritat i integració social.

—Senyor ministre, demà (l'entrevista s'efectua el 17 d'octubre) apareix una carta oberta dirigida a vostè, carta que ara mateix li filtre, on diversos intel·lectuals, esportistes i artistes li demanen que faça exercici de la seua influència per tal que TV3 es torne a veure al País Valencià.

—Jo crec que aquí hi ha un desenfocament que és fruit de la forma en què el partit que governa la Generalitat de Catalunya pretén, de vegades, emmascarar els problemes propis. El

desenfocament és el següent: pretenen presentar el problema entre Catalunya i el que ells anomenen el govern de Madrid. I aquest és un problema que han de discutir el govern de Catalunya i el govern del País Valencià. I són ells els que han de seure en una taula i dir públicament què és el que volen. I quan la Generalitat de Catalunya cooperi per tal que la TVV sigui escoltada a Catalunya, jo crec que aconseguirà que la Generalitat valenciana cooperi perquè TV3 sigui escoltada a València. Pot ser que pugui haver un grup de gent que caigui en el parany tan absolutament caricaturesc de pensar que tots els problemes vénen de Madrid. Afortunadament, estem en un país molt més ric i molt més plural. I el diàleg ha de ser, moltes vegades, entre Catalunya i el País Valencià, o entre totes les comunitats autònomes. Hem de lluitar contra la caricatura de fer de Madrid la causa dels problemes. Els que vulguin una anàlisi seriosa del problema de TV3 a València i de TVV a Catalunya, el que haurien de fer és que els governs del País Valencià i de Catalunya s'asseguin i discuteixin. I si arriben a una solució, estic convençut que no hi haurà cap problema per part del govern de l'estat.

—¿Vol dir que la decisió de suprimir TV3 al País Valencià tampoc ve de Madrid?

—València té un govern que ha demanat utilitzar una freqüència. Si aquesta freqüència estava utilitzada per TV3, és el govern de Catalunya el que ha de parlar-ho amb el govern de València. I estan enganyant fent creure que el culpable de tot això és el govern

DOMÈNEC UMBERT

«Que Lerma i Pujol negociïn. Siguem europeus».

de Madrid, que sempre ha dit que aquella freqüència estava reservada per a la TVV.

—Els tècnics de les antenes treballaven en base a unes altres freqüències, facilitades per Madrid...

—Desconec les característiques tècniques del problema i en tinc prou amb conèixer el plantejament polític. I aquest és un problema que em sembla modèlic per començar a explicar als ciutadans que els governs autònoms han de discutir els conflictes entre ells.

—I per conscienciar-nos que els governs autònoms han de discutir entre ells, ¿era necessari suprimir TV3?

—Ja he dit que no volia entrar en el tema aquell, perquè no el conec en profunditat. El que m'interessa és remarcar-te que s'asseguin el senyor Pujol i el meu amic Lerma i negociïn.

—Això pot tardar anys.

—Llavors són ells els responsables que aquest tema no s'arregli. A l'Alemanya Federal no hi hauria dubte que, si hi hagués un problema d'aquest estil, el govern dels dos *länder* seurien en una taula a resoldre els problemes. I arribarien a la conclusió, com ja ha arribat Alemanya Federal, que només la cooperació final és la manera de tirar endavant. ¿Per què no fem aquí el mateix que està passant a Alemanya? Siguem europeus.

—¿No li sembla un poc contraproduent que mentre que a Europa s'estan abolint les fronteres televisives, entre Catalunya i el País Valencià se n'estan edificant?

—Jo el que crec és que a tot Europa, i aquí passarà el mateix, l'evolució de la tècnica redueix totes aquestes barreres. I d'aquí a un temps, amb els satèl·lits que hi ha, aquests conflictes ja no es presentaran. I mentre a casa nostra l'evolució tècnica no avanci un poc més, el que s'ha de fer és dialogar per resoldre el tema. És evident que anem cap a un món molt més interrelacionat i que posar aquest tipus d'impediment serà tècnicament impossible.

—Vostè, com a membre del govern de Madrid, ¿quin missatge donaria a la gent que es va pagar els repetidors de TV3?

—Que tenen un govern al País Valencià perquè enfoqui la millor solució.

—Em fa la impressió, senyor Serra, que vostè ha patit en aquest tema.

—Em sap greu que això passi. □

IV Premi de Periodisme
el Temps
DOTAT AMB 100.000 PTES.

L'acte de lliurament d'aquest IV Premi de Periodisme d'EL TEMPS tindrà lloc el pròxim dissabte 28 d'octubre en el curs del sopar Premis Octubre.

El jurat està format per: Rosa Solbes, Joan Tapia, Julià Garcia Candau i Josep Ramon Lluch, director d'EL TEMPS, que hi tindrà veu però no vot.

LA TÈCNICA, DEL COSTAT DE LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Freqüències lliures per a TV3 al País Valencià

TVE3 torna a poder ser sintonitzada al País Valencià. Gràcies a la decisió d'Acció Cultural del País Valencià de reobrir dos dels seus reemissors —sense trencar els precintes que havia col·locat el Ministeri de Transports, però— i per la utilització d'unes freqüències lliures, els valencians tornen a poder veure TV3.

Pasqual L. Pla

A través del canal 37 per a la zona central del País Valencià i del canal 34 per a les comarques del nord que rebien el senyal de TV3 des del mont Bartolo, la televisió de Catalunya torna a ser sintonitzada en una àmplia àrea geogràfica que va de Vinaròs a Gandia i que en les pròximes setmanes pot arribar fins a més avall d'Alacant. Aquestes noves freqüències estaven lliures dins de l'espectre radioelèctric i no interfereixen en absolut ni les emissions de la televisió valenciana no les del segon canal de televisió espanyola ni, tampoc, ocupen cap de les freqüències reservades per a les futures emissions dels canals privats.

Aquesta solució tècnica demostra —per la via pràctica— que les raons —també tècniques— adduïdes pel Ministeri de Transports, Turisme i Comunicacions per a justificar el tancament dels reemissors d'ACPV coincidint amb la inauguració de la televisió valenciana no eren certes. Des del passat divendres, en què es tornaren a posar en marxa els reemissors d'ACPV, milers de valencians poden veure alhora, sense cap interferència, la programació de TVV i de TV3 i únicament ha calgut que tornaren a sintonitzar aquest canal per la nova freqüència amb què ara emeten els reemissors de la serra Perentxisa i del Bartolo.

La reobertura dels reemissors d'Acció Cultural del País Valencià ha coincidit amb una sèrie de mobilitzacions populars i d'intel·lectuals que es van tancar la setmana passada en vora quaranta ajuntaments de Catalunya, País Valencià i Illes Balears i també de la Catalunya Nord i de la franja aragonesa de parla catalana. Aquestes accions, convocades per ACPV, pretenen fer força perquè els governs autonòmics de Catalunya i del País Valencià arriben a un acord que permeta que tant TVV com TV3 arriben recíprocament a tots dos territoris i s'incremente l'oferta televisiva en català davant l'aclaparadora majoria de canals en castellà: els dos de TVE i, pròximament, els tres privats aprovats pel govern central.

RAFA GIL

Matilde Salvador firma el document de protesta.

Ni la Generalitat valenciana ni la delegació del govern central al País Valencià han fet cap declaració respecte a la represa del funcionament dels reemissors d'ACPV. En aquest sentit sembla clar que la proximitat de la convocatòria electoral ha aconsellat l'executiu autonòmic i al representant de govern central d'ajornar qualsevol decisió fins a passat el dia 28 per a evitar intencions de vot del partit socialista. Des que el Ministeri de Transports, Tu-

risme i Comunicacions va decidir tancar els tres reemissors d'ACPV que de fa més de tres anys han permès l'arribada del senyal de TV3 des de Vinaròs fins a Oriola les manifestacions de protesta i els pronunciaments pel manteniment de TV3 han estat constants. Milers de ciutadans han eixit al carrer en diverses ciutats valencianes per a exigir públicament respecte per part del govern central al dret constitucional a rebre lliurement informació per qualsevol mitjà. Així mateix, centenars d'institucions culturals, cíviques, esportives, etc., plenaris d'ajuntaments i associacions professionals de periodistes i intel·lectuals a títol particular han signat diferents manifests en defensa de la llibertat d'expressió i pel manteniment de les emissions de TV3 al País Valencià.

Finalment cal destacar que una comissió de treball formada per J. F. Mira, Isidor Marí, Josep Gifreu, Salvador Cardús i Vicent Pitarch enllesteixen les bases d'un document sobre «Qüestió nacional, llengua i comunicació del segle XX» en el qual es plantejaran els punts de reflexió que posteriorment s'hauran de debatre en àmbits més amplis. La qüestió de TV3 i TVV, la seua reciprocitat, etc., són elements que formen part d'aquestes bases de reflexió. □

RAFA GIL

Una nodrida representació del món cultural valencià va presentar una carta de protesta davant l'alcaldessa Clementina Ródenas.

XVIII PREMIS OCTUBRE

Premi d'assaig Joan Fuster
Dotació: 1.000.000 de pessetes
Obres presentades: 7
Jurat: Santiago Calatrava, Manuel Muñoz, Jaume Lorés, Oriol Pi de Cabanyes i Nadal Batle.

Premi de narrativa Andròmina
Dotació: 1.000.000 de pessetes
Obres presentades: 14
Jurat: Valentí Puig, Miquel Dolç, Rafael Alemany, Pau Faner i Jaume Fuster

Premi de poesia Vicent Andrés Estellés
Dotació: 250.000 pessetes
Obres presentades: 48
Jurat: Àlex Susanna, Joan Margarit, J. M. Sala-Valldaura, Jaume Pont i Josep L. Bonet

Premi de periodisme El Temps
(atorgat pel setmanari *El Temps*)
Dotació: 100.000 pessetes
Obres presentades: 10
Jurat: Joan Tapia, Rosa Solbes, Julià Garcia Candau i Josep Ramon Lluch

Sopar de lliurament: ALAMEDA PALACE (Piscina València) València

Dissabte, 28 d'octubre, a les 21.30 hores

Tiquets a la venda: Llibreria Tres i Quatre, carrer de Pérez Bayer, 11. 46002 València. Tel. (96) 352 91 10

EDITORIAL TRES I QUATRE

El Termòmetre

Trenta graus

Felipe González, perquè segons el butlletí de campanya del PSC, Felipe es «un escollit dels déus que, en la seva primera aparició en les pàgines de les revistes il·lustrades internacionals, va fer sospirar les dones nòrdiques per la seva aparença tan juvenil, mediterrània, quasi agitanada», i a més, diu que «la gent l'estima, s'emociona quan el veu, i vol tocar-lo com si desprengués aquella virtut pròpia dels reis de l'antiguitat que deien que curaven».

L'alcaldessa de la ciutat de València, **Clementina Ródenas,** i el seu regidor socialista de cultura, **Roberto Cantos,** que van fer cessar l'equip organitzador de l'última Mostra de Cinema del Mediterrani per «indisciplina» i «disfunció», després de l'escandalosa clausura del festival. Com cal recordar, l'entrega de premis constituí un autèntic desficaci on, a més d'un, se li van pujar els colors a les galtes. No obstant això, un dels vertaders artífexs d'aquell caos cinematogràfic, el director del festival, Josep Maria Morera, continuarà un any més com a responsable del marítim espectacle.

El **Grup d'Ornitologia Balear i Defensa de la Naturalesa (GOB),** que ha aconseguit que l'Oficina de Prestació Social li concedís el permís necessari perquè tres objectors puguin fer el Servei Social dins del GOB. Aquesta decisió és important, pel que significa reconeixement d'una opció per a fer el servei social fora de l'àmbit habitual de Cáritas, Creu Roja, etc., institucions poc atractives per a molts objectors mallorquins. Precisament, foren els objectors els que demanaren al GOB que fes la petició que, a través del Consell de Joventut de les Illes, ara s'ha acceptat. Miquel Àngel March, del GOB, ha manifestat a EL TEMPS que «això no significa que acceptem la Llei, que creim clarament penalitzadora per als objectors, però així ajudem des de dins a la possibilitat d'obrir noves vies i inclús, de poder canviar la Llei».

El president de la Generalitat valenciana, **Joan Lerma,** com a màxim responsable de l'enviament de cartes als valencians que per primera volta tenen dret al vot. Les cartes van signades personalment pel president i acompanyades per un programa de mà titulat «Als nous ciutadans».

Com ha denunciat principalment el CDS, tant la carta com el pamflet responen a la mateixa estètica paternalista que el PSOE utiliza en la campanya electoral. Papà Lerma vol portar de la mà els nous ciutadans (no s'especifica què han estat fins ara) per tal que l'acompanyen a «millorar els serveis, fomentar la nostra economia, aprofundir en la convivència, conservar el nostre medi ambient», i tot això en ple període electoral, i sumat a les despeses públiques de la Generalitat.

L'ex diputat autònom **Jaume Carbonero,** que abandonà el grup socialista per no compartir la postura de la Federació Socialista Balear-PSOE respecte al medi ambient a Cabrera i que ara, segons ha manifestat el batlle de Maria de la Salut, és l'autor del projecte del Pla Parcial per a la urbanització de Ses Rotes Velles al municipi esmentat. Aquesta urbanització comportaria un increment considerable de la població del petit poble mallorquí que, amb un cens de 1.600 habitants, veuria com la urbanització en tindria unes 5.000. És a dir, que quasi es multiplicaria per quatre la població actual.

El COOB, per la recent creació d'un **holding** olímpic presidit per Santiago Roldán. La nova organització coordinarà i controlarà les obres dels Jocs Olímpics del 1992, i comportarà una major participació encara del govern central. El nou trust està format per un representant de l'estat, un de la Generalitat, un del COOB i per l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall.

Sota zero

CELEBRACIÓ D'UN SIMPOSI INTERNACIONAL A BARCELONA

Migracions al Mediterrani

David Pallejà Rosich

Les previsions que actualment es tenen sobre el fet que les migracions a nivell europeu aniran en augment, fan que Barcelona sigui un marc molt adequat per a celebrar-hi un simposi sobre «Els moviments Humans al Mediterrani Occidental». El simposi tindrà lloc els dies 7, 8 i 9 de novembre i l'organitza l'Institut Català d'Estudis Mediterranis, òrgan adscrit al Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya.

Barcelona, ciutat de pas on molts, finalment, acaben convertint-se en un ciutadà més.

Catalunya ha estat, des de sempre, punt de destinació de molts emigrants de l'àrea mediterrània, però encara es preveu que ho serà més en un futur pròxim. Els temes que es tractaran en el simposi seran d'abast internacional i tindran caràcter multidisciplinari, fent referència principalment a aspectes demogràfics, legislatius, econòmics i sòcio-culturals de les dues ribes del Mediterrani. Els ponents són especialistes, com Edgar Morin, Serge Antoine, Massimo Livi-Bacci, Hughes de Jouvenel i Giuseppe Calloni, entre altres.

També es comptarà amb la participació d'Anna Cabré (Directora del Centre d'Estudis Demogràfics, de Barcelona), Abel Matutes (comissari de la CEE), Vicente Pérez Plaza (Generalitat valenciana) i Joan Tapia (director de *La Vanguardia*). El president de la Generalitat, Jordi Pujol, i el president de la CEE, Jacques Delors, participaran en l'acte de clausura. □

GRAN ACORD BALEAR PER NORMALITZAR LA LLENGUA

Feina de tots

Miquel Payeras

Per primera vegada a les Illes, les principals institucions polítiques i culturals s'han posat d'acord per a dur a terme una Campanya Conjunta de Normalització Lingüística. L'acord és tot un esdeveniment dins del procés de normalització del català a les Illes, i té una importància realment excepcional, sobretot si es té en compte la diversificació ideològica dels responsables de les diverses institucions. El conveni ha estat ben rebut, no només per tots els grups polítics que, sense excepció, s'han mostrat favorables al pacte, sinó que també mitjans de comunicació i institucions privades han mostrat el seu suport.

Sota el nom d'«Acord Institucional per a la Campanya de Normalització Lingüística» l'han signat, a la seu del Parlament, el president del Govern Balear, el popular Gabriel Canellas; els presidents dels Consells Insulars de Mallorca, Joan Verger, del PP; de Menorca, Tirs Pons, del PSOE i d'Eivissa-Formentera, Antoni Marí, del PP, com també el batlle de Palma, el socialista Ramon Aguiló.

Aquest pacte ha estat possible gràcies a la iniciativa de l'Obra Cultural Balear, OCB, que, a l'abril d'enguany, ja signà un acord semblant amb la Conselleria d'Educació i Cultura, presidida per Maria Antònia Munar, i amb el regidor de Cultura de l'ajuntament de Palma, Nicolau Llaneres. La idea d'oferir una coordinació en totes les accions encaminades a la normalització lingüística la tingué l'OCB, quan constatà que totes les institucions s'hi dirigien amb encàrrecs sobre normalització. Aleshores, proposà el Pla d'Actuació Conjunta que ara s'ha vist pluralment aceptat.

Els eixos principals de l'acord són els d'intentar que totes les institucions públiques i privades, els mitjans de comunicació i altres organitzacions de

El president Gabriel Canellas i totes les forces polítiques i cíviques illenques juntes pel català, per primera vegada,

qualsevol tipus s'hi adhereixin i es comprometin «a fer un esforç conjunt per donar impuls a la normalització lingüística a les illes Balears», i alhora crear tota la infrastructura necessària (econòmica i tècnica) per a dur a terme la Campanya de Normalització que coordinarà l'ex-directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, Aina Moll, i que es farà sota el lema conjunt de «La llengua, feina de tots». □

NOVA PROTESTA CONTRA EL DISTRIBUÏDOR COMARCAL

Horta vs. Ciutat

Jordi Sebastià

La Coordinadora en Defensa de l'Horta, que agrupa diversos collectius de llauradors, ecologistes i veïns dels pobles de la comarca, ha realitzat una nova mobilització per enfrontar-se a la construcció del distribuïdor comarcal.

Membres de la Coordinadora manifestaren a EL TEMPS que «aquest és sols un dels punts amb els quals es posa en perill la supervivència de l'horta». Segons indiquen, «a més del cinturó, tenim la dessecació de la marjal d'Albuixech, la destrucció del bosc de l'Eixereta, la construcció del nou Campus o la creació de la ciutat del transport, que es menjaria 422.000 m2 de terres agrícoles en una de les zones més productives». La manifestació ha coincidit amb la presentació del recurs davant la Comissió de Medi Ambient de Brussel·les, on es denuncia que «tot el Pla d'Ordenació Urbana de València ha estat fet sense cap estudi d'impacte ambiental. La normativa espanyola és inferior a l'europea en aquest sentit i, com ara el dret europeu és prioritari, és molt probable que forcem una modificació», afirma Sílvia Fajardó, advocada de la Coordinadora.

Darrere de tot, hi ha el procés d'expansió de la ciutat a expenses de l'horta (on les escriptures de propietat han sofert estranyes modificacions tot coincidint amb l'execució del plans urbanitzadors de diversos ajuntaments) contemplat pel govern municipal del PSOE com a única alternativa d'ordenació municipal. Estendre la ciutat cap a l'horta i trencar una forma tradicional de vida mentre el centre històric s'ensorra i deixant sense habitatge nombroses famílies, i les alternatives per a conservar-lo s'entrebanquen una i altra vegada en els despatxos municipals. Els més pessimistes vaticinen una futura València convertida en una *ciutat anell* que sense horta no podrà frenar el procés erosiu del Mediterrani i acabarà condemnant-se a si mateixa. □

Els plans d'ampliació de la metròpoli valenciana condemnen l'Horta.

Cafè del temps

Ídem

Pregunta: *Gunilla, ¿qué has venido a hacer a València?* Resposta: *He venido porque tú me has llamado.* Això, pam amunt pam avall. Qui inquireix és **Salvador Barber,** director del setmanari *La Hoja del Lunes* valenciana, qui explica, cau pel seu pes, **Gunilla von Bismark.** L'escena passa al programa estrella de Canal 9-TVV, *Tal com show,* conduït per Barber. I com aquesta, n'hauríem pogut transcriure una dotzena; dotzena que no és ocasió d'exhumar perquè el propòsit no és el de l'antologia, sinó el d'il·lustrar el cas que anem a comentar amb una cita eloqüent.

Una setmana abans de passar això, en el programa que inaugurava el lot, Barber, periodista que he conceptuat brillant en les seues ocupacions radiofòniques, va efectuar una entrevista al mallorquí **Andreu Ripoll,** cap de l'estació de seguiment de la NASA. La conversa va transcórrer cordial, repassant temes que interessen als que interessa la cosa dels objectes que volen sense identificació. Tan cordial que resultava familiar. I en efecte, la mateixa entrevista, amb les mateixes preguntes i, per tant, amb les mateixes respostes, ja l'havia feta **Joaquim Maria Puyal** uns mesos abans en el programa *La vida en un xip,* en TV3. La mateixa. Barber només hi va afegir una innovació: la va traduir al castellà. M'agradaria pensar, bàsicament pel bé de Barber, que això és el resultat d'una coincidència i no el d'un acte de pirateria. Si no, ja ens anem configurant una sèrie d'idees addicionals sobre per què tenen tant d'interès a evitar-nos la recepció de TV3.

Salvador Barber, tal com és.

El 'the end' de la pel·lícula

L'Ajuntament de València ha destituït l'equip tècnic de la Mostra. El cap de premsa, per tant, ja no té secretària. S'ha acabat el duro per als que durant una dècada havien viscut falcats en la moqueta i en telefax, a costa de les costes del Mediterrani. L'ajuntament n'acaba de fer una a favor del raciocini, però el gest és insuficient: no cancel·la el problema que el festival cinematogràfic té des de la seua fundació. La Mostra pateix del mateix mal que ha patit el projecte del Túria de **Ricard Bofill:** el finançament. El consistori ha resultat incapaç per a involucrar l'empresa privada en el negoci. I així és com, em fa la impressió, funcionen les iniciatives espectaculars, sobretot quan l'ajuntament està per desviar les partides pressupostàries de la cultura cap a facetes més materials.

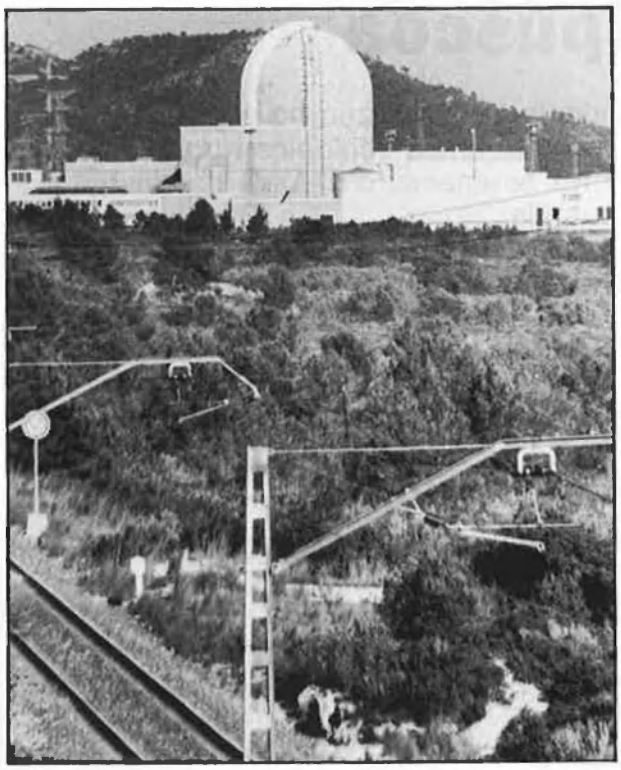
Sense una eficaç transfusió econòmica, **Josep Maria Morera,** el director, no té més alternativa que l'eboració discretament i localment internacional. Encara que els lleven als que els han llevat *lo bailao.* No es poden fer botifarres sense sang. El govern de Madrid algun dia haurà de considerar la necessitat de desgravar fiscalment les empreses privades que destinen apartats econòmics a la cultura. A Morera no li vindria malament. I la Mostra es consolidaria. I l'alcaldessa, **Clementina Ródenas,** és economista.

Morera, sense rèmores.

Miquel Alberola

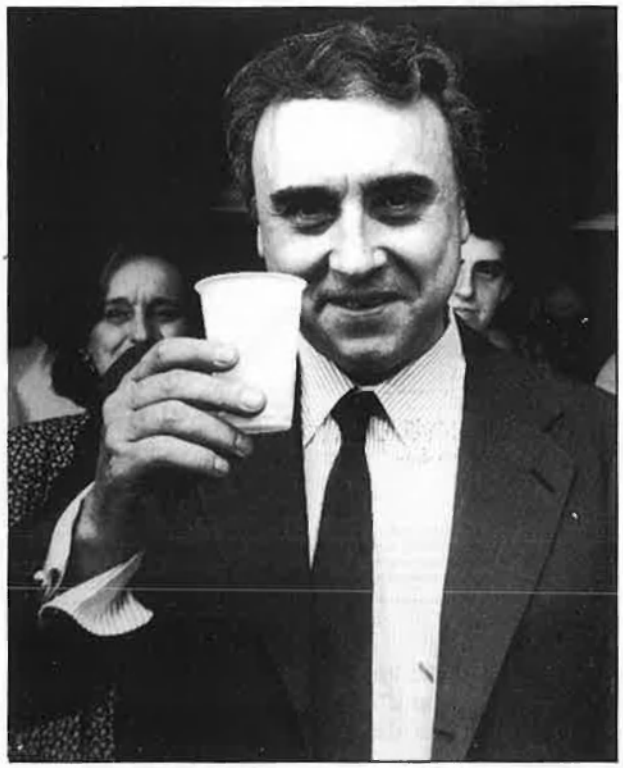

Tarragona, un horitzó de terror.

¿Tarragona? No, gràcies

Un incendi ha provocat la paralització de la central nuclear de Vandellòs 1. Les causes de l'infortuni no se saben, igual que no se sabran les conseqüències el dia, l'*after* dia. No sé si algú ha mamprès la faena pacient d'inventariar la suma d'avaries que han tingut les centrals nuclears del nostre territori. I si ho ha fet, deu haver arribat a la conclusió que la quantitat és massa important per al temps que porten funcionant. I si ho justifiquen argumentant que són d'escassa incidència, més al nostre favor. ¿Com han de controlar un incident d'envergadura si no són capaços d'evitar una eventualitat minúscula?

Em faig la reflexió perquè, particularment, em fot la situació a què han conduït a un bon grapat de comarques de Tarragona. Entre centrals nuclears, refineries, transport de mercaderies perilloses i totes les dificultats que se'n deriven, Tarragona resulta un paratge poc amable, quan les seues condicions naturals inviten a tot el contrari. Els qui pensen per nosaltres ens han decidit Tarragona com una bomba de rellotgeria, com un horitzó de terror i una síndrome de pànic. Tot l'espant dels Alfacs, a punt d'incorporar-nos a Europa, no ha servit de res.

Joan Hortalà, del partit de les xiulades.

ERC i Batman

De totes les campanyes electorals que ara s'acaben, la de més marro és la d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). El passat 12 d'octubre, per tal de commemorar la transcendència del dia, el partit va improvisar una extraordinària botifarrada popular en el barri de Gràcia. Set dies després, el 19, el partit va organitzar un manifest efectuat amb senyals de fum a la plaça de Catalunya, davant la seu de la CTN, pel mal funcionament de la telefònica. I el passat 21, a la plaça Reial, una xiulada col·lectiva contra la intolerància, contra la demagògia, contra la hipocresia, contra l'interès personalista, contra la manipulació informativa, contra els botiflers i contra l'opressió nacional de Catalunya. «Xiular, com aplaudir, forma part d'un dels drets fonamentals de les persones», han assegurat. I enmig la xiulada, l'aparició de Batman, fent-ne de les seues i demanant el vot per ERC.

No em negaran que la cosa no té mèrit. Només faltarà que l'electorat interprete els esforços de l'organització i no torne a passar com en les municipals del 83, quan ERC va passejar un elefant pels carrers de Barcelona, emulant els republicans nord-americans, i va perdre els dos únics regidors que tenia. Ara mateix no tenen res a perdre i Batman sempre ajuda el desvalgut. Unes quantes botifarrades i les xiulades pertinents en el Parlament espanyol, conferirien un corrent de frescor a la política de Madrid. □

ETA AMENAÇA DE FER SALTAR EL PROJECTE

Peatge polític per l'autovia Navarra-Guipúscoa

La construcció de la futura autovia que unirà Andoain amb Irurtzun ha entrat en una polèmica que recorda la del conflicte de Lemoiz. Als problemes ecològics i polítics d'una obra d'aquestes característiques, cal afegir-hi les amenaces d'ETA als tècnics i constructors de l'autovia.

Ignacio Artaiz

El 20 de setembre de 1981, Herri Batasuna de Navarra feia públic un comunicat en el diari *Egin* advocant per l'enllaç entre les localitats d'Irurtzun (Navarra) i Andoain (Guipúscoa) mitjançant una autovia lliure i sense peatge. Angel García de Dios, ponent de Transports i Comunicacions de la Diputació Foral de Navarra i membre de HB, declarava uns dies més tard que «millorar l'actual carretera no és cap solució» i que l'alternativa ideal era «una autovia per fases» que unís les dues poblacions. D'aquesta manera prenia postura la coalició *abertzale* respecte al problema de la comunicació terrestre entre Navarra i Guipúscoa.

Una de les raons argumentades per HB va ser «la necessitat de contrarestar l'intent de la dreta navarrista d'aïllar el territori foral de la resta d'Euskadi», a part d'altres consideracions d'ordre social i econòmic.

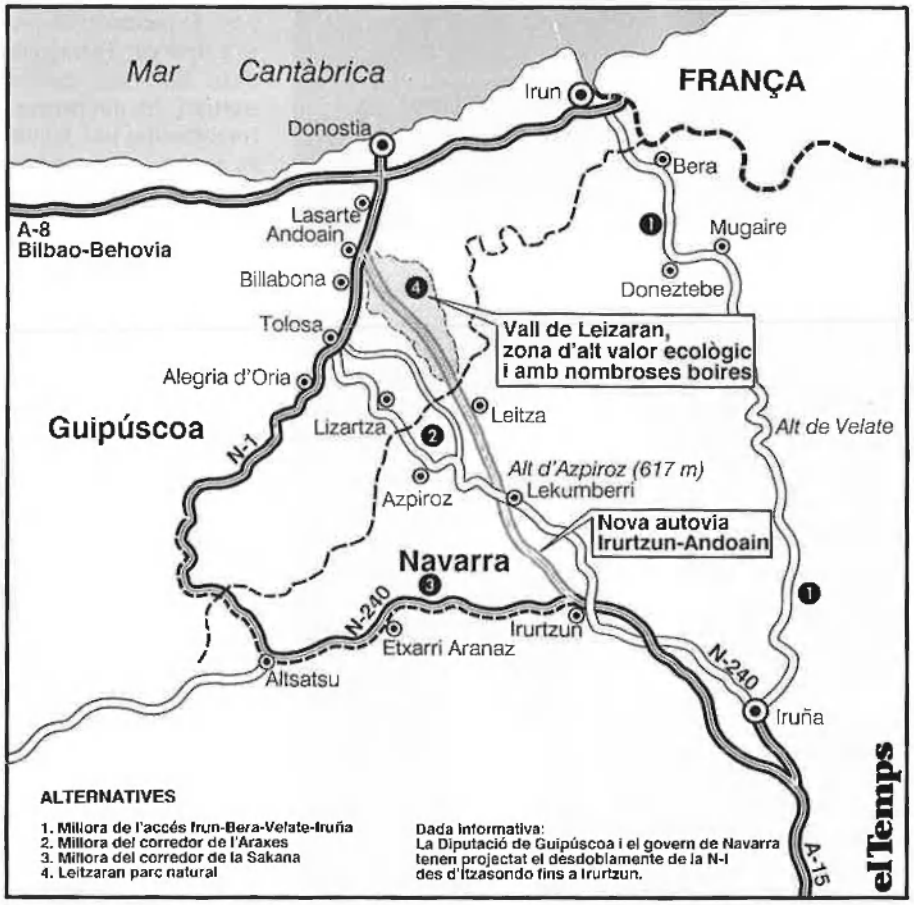
El pronunciament era rotund i plenament conseqüent amb els pressupostos ideològics i estratègics d'un partit nacionalista. Malgrat tot, pocs dies més tard HB donava un gir de 180° per pressions de l'organització a Guipúscoa. Acabava d'iniciar-se un llarg procés d'oposició al projecte que va culminar el passat dia 17 d'octubre amb la publicació d'un comunicat d'ETA en què amenaçava de mort els responsables de les empreses, tècnics i treballadors compromesos en la construcció de l'autovia.

Tot i ser dos casos diferents, l'ombra de Lemoiz planava sobre el País Basc. Una decisió adoptada per unanimitat per totes les forces democràtiques basques, després d'una rigorosa elaboració, es veia qüestionada pel militarisme d'ETA.

Un vell problema

Els estudis per a millorar la comunicació entre Pamplona i Sant Sebastià, la sortida al mar de Navarra i la incorporació de Guipúscoa a l'eix Ebre-Mediterrani daten de principis dels seixanta. En realitat ningú discuteix que les vies actuals presenten un traçat arcaic, que el seu estat de conservació és deficient i que són incapaces d'absorbir el creixent trànsit entre els dos territoris. D'altra banda, a ningú no se li escapa que el tema té una forta càrrega política perquè hi ha en joc la integració de Navarra i els territoris de l'actual Comunitat Autònoma Basca.

El cas és que a principis dels anys seixanta es van dur a terme diverses obres per a millorar la carretera que va pel corredor de l'Araxes, però l'accidentada orografia i l'existència del riu limitaven enormement la possibilitat d'una actuació eficaç. En la dècada dels anys setanta es van contemplar altres connexions de l'eix principal Nord-sud de Navarra, tenint en compte l'augment del trànsit per

Traçat de l'A-II i els itineraris alternatius.

carretera i la importància econòmica, social i, com ja s'ha dit, política d'aquest enllaç.

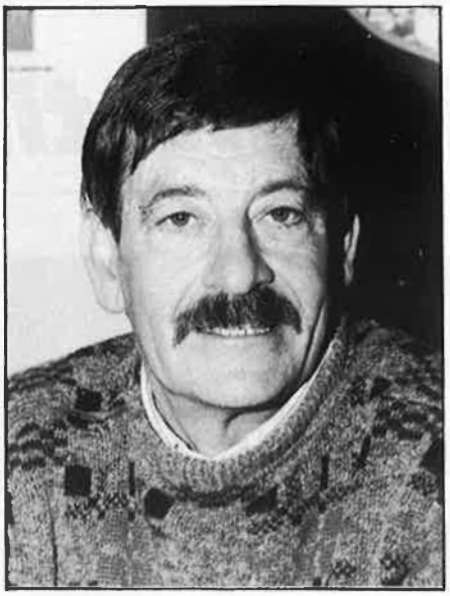
Però va ser a partir de 1980 quan les Diputacions Forals de Guipúscoa i Navarra es van prendre seriosament l'elaboració d'un projecte coordinat que tingués en compte tots els factors: prestacions, condicions de seguretat, rendibilitat econòmica i social, climatologia de la zona, impacte ambiental, costos, previsions de les necessitats futures, etc. Vuit anys més tard, el desembre de 1988, les institucions implicades van decidir promoure la construcció d'una autovia d'enllaç amb l'autopista de Navarra que acaba a Irurtzun, amb el desdoblament de la carretera actual fins a Venta-Mugiro i una autovia que arrancarà d'aquest punt i s'unirà amb Aduna, localitat que travessa l'autovia Tolosa-Sant Sebastià.

L'oposició s'organitza

Des del mateix moment en què es va fer oficial la decisió de construir l'autovia, va sorgir un moviment de contestació des de diversos sectors; uns que mostraven la seva preocupació en veure's directament afectats per les obres, uns altres sensibles a les qüestions relacionades amb la protecció de la naturalesa i, els que més, moguts per una evident intencionalitat política. L'abril de 1986 es constitueix la Coordinadora Antiautovia amb vocació,segons van manifestar, de representar amplis sectors populars de procedència política i ideològica diversa, que en la majoria dels casos no troben per a aquest tema identificació amb el partit o amb els dirigents en els que habitualment confien. Efectivament, els membres de la coordinadora asseguren ser els intèrprets de «la sensibilitat popular» i neguen en canvi aquesta capacitat als partits democràtics, i per a demostrar-ho posen l'exemple del 14-D.

No tarden gaire a aconseguir el suport de forces extraparlamentàries com EMK (Moviment Comunista), LKI (trotskistes) i Batzarre (coalició d'esquerra radical navarra), com també el d'Herri Batasuna, que es mobilitza per a obtenir una moratòria de les obres.

La Coordinadora, comptant amb el suport d'ecologistes de bona fe i fins i tot amb els alcaldes d'EE d'Andoain i Billabona, dissenya una campanya de mentalització en contra del projecte mitjançant debats, projeccions de vídeos, manifestacions, conferències de premsa, tallades de carreteres i, en els últims mesos, petits sabotatges als primers treballs realitzats en la zona de Mugiro.

HB intenta instrumentalitzar l'oposició a l'autovia.

Proposta de la coordinadora antiautovia

Després d'aquesta preparació artillera, els portaveus de la Coordinadora han presentat una proposta que parteix de la, segons ells, dubtosa necessitat de l'autovia tenint en compte el trànsit existent avui, la inexistència d'un pla global d'ordenació del territori i l'impacte ecològic que comportarà la seva construcció. En la proposta demanen l'ajornament de la decisió sobre la necessitat o no de cercar un nou traçat, comptant prèviament amb «un instrument d'ordenació del territori», amb dades de trànsit més precises i amb l'elaboració d'un pla únic de carreteres per a les dues comunitats autònomes. A més, en una nota al marge, la proposta pretén que «l'enorme quantitat de milions que havien de ser destinats a aquest projecte es reverteixin en serveis socials, en augment de la qualitat de vida dels ciutadans i ciutadanes, en l'eliminació de les borses de pobresa, cada vegada més grans i autèntics pagans i víctimes directes de les febres desenvolupistes».

Finalment, la Coordinadora adverteix que «la inexistència de resposta o la negativa al diàleg significarà el menyspreu a la legítima representativitat que ostenta la Coordinadora i el manteniment de la prepotència com a regla de comportament polític. Per a la Coordinadora aquesta actitud constituirà el cohet anunciador de la campanya més potent de totes les que fins ara s'han realitzat».

ETA entra en el joc

Segons sembla, aquesta «potent campanya» ja ha començat. Primer va ser l'explosiu col·locat en un barracó de l'empresa concessionària Cubiertas YMZOV. Després va arribar la carta-bomba dirigida al conseller d'Obres Públiques, Transports i Comunicacions del Govern de Navarra, Antonio Aragón. Ara, l'amenaça quasi universal d'ETA contra tot el qui tingui res a veure amb les obres de l'A-II.

L'opinió generalitzada dels partits democràtics és que, amb el pretext ecologista, ETA pretén en realitat recuperar una mica el protagonisme perdut en altres terrenys. Es tracta d'instrumentalitzar la polèmica en el seu benefici amb el propòsit de desestabilitzar les institucions i obrir, de passada, un nou banderí d'atracció per a incauts i militants ecologistes poc avisats. Herri Batasuna, com en altres ocasions, es limitaria a obeir les consignes de l'organització armada basca.

D'altra banda, l'argument de la moratòria sembla un sistema de guanyar temps i així mantenir viva l'agitació del carrer, que no és exactament igual que la mobilització popular. No és temps el que ha faltat als que han volgut recórrer el projecte en els seus diferents períodes d'exposició pública. Un projecte, segons l'opinió majoritària, necessari per al desenvolupament i el progrés d'Euskalherria, que ha estat elaborat amb totes les exigències de la metodologia moderna: consideració de les fases de construcció i explotació de la carretera; anàlisi dels aspectes sòcio-econòmics i els relatius a vegetació, fauna, medi físic, paisatge, etc.; avaluació quantitativa i qualitativa de les alteracions i dels impactes en el medi.

No hi ha dubte que la construcció d'una autovia, d'un pont, un ferrocarril o un aeroport, considerats com elements de progrés, exigeixen un determinat preu ecològic. En aquest context la lluita de les organitzacions ecologistes és, no només legítima, sinó també necessària, per a trobar l'equilibri òptim entre el desenvolupament i el respecte a la naturalesa. Malgrat tot, la intromissió de la violència en aquesta lloable tasca no ajuda gaire els que la realitzen amb autenticitat. □

Des d'El Retiro

L'alternativa de dreta

La setmana comença amb negres presagis per als madrilenys: el Madrid pergué amb el Milà i això abaixa un poc l'interès per una campanya que de mica en mica estava arribant a ser almenys divertida. Després vingué allò del premi Nobel a Camilo José Cela i, malgrat que es tracta d'una matèria tan minoritària entre els espanyols com la literatura, el personatge és conegut pel gran públic per les seues acostumades brofegades i perquè forma part de l'equip d'una de les tertúlies que fa Jesús Hermida en el seu programa de TVE. Allò del Nobel, merescut sens dubte per l'autor de *La Colmena*, ha tingut també la seua dosi de *morbo*: el poeta Rafael Alberti digué, com a comentari, que hi ha gent que el mereixia més, el premi. Sens dubte pensava en ell mateix. Probablement Cela, l'obra més internacionalment famosa del qual —la resta està molt poc traduïda— és *La familia de Pascual Duarte,* pensava en Alberti quan li preguntarien a qui volia dedicar el premi. «A ningú; me l'han donat a mi», respongué molt seriòs i afegí: «Nos ha jodido».

Cela, un Nobel constestat per col·legues.

Febre d'enquestes

Les darreres enquestes de la campanya, però, feren tornar l'aigua al seu curs. Amb petites diferències, totes donaven el mateix missatge: el PSOE obtindrà la majoria absoluta per poc o la perdrà per poc. La darrera possibilitat seria més desitjable per tal que es canvie l'estil de govern dels socialistes. El segon missatge important de les enquestes és que Izquierda Unida —l'alternativa, que diuen els seus candidats— duplicarà aproximadament la seua representació al Parlament espanyol. La resta es manté gairebé com en les eleccions de 1986, i s'ha de subratllar alguna cosa interessant, com el fet que el Centro Democrático y Social, de l'ex-president del govern Adolfo Suárez, millorarà de manera important els seus darrers resultats de les eleccions europees.

Aquests dies la premsa europea parla de Cela, però també de la campanya electoral i, és clar, de Julio Anguita. «Per als temps que corren», escriu el corresponsal de *Le Monde* a Madrid, Thierry Maliniak, «¿quin altre secretari general de partit comunista, a Europa, podria aspirar a doblar, i potser més, la seua representació parlamentària?» Cap, evidentment. La resposta se sap abans de fer la pregunta, que és retòrica.

No sembla tan cridaner, vist des de fora, el cas del duc de Cebreros, que ha fet una campanya oportunista i desideologitzada però, potser per això, efec-

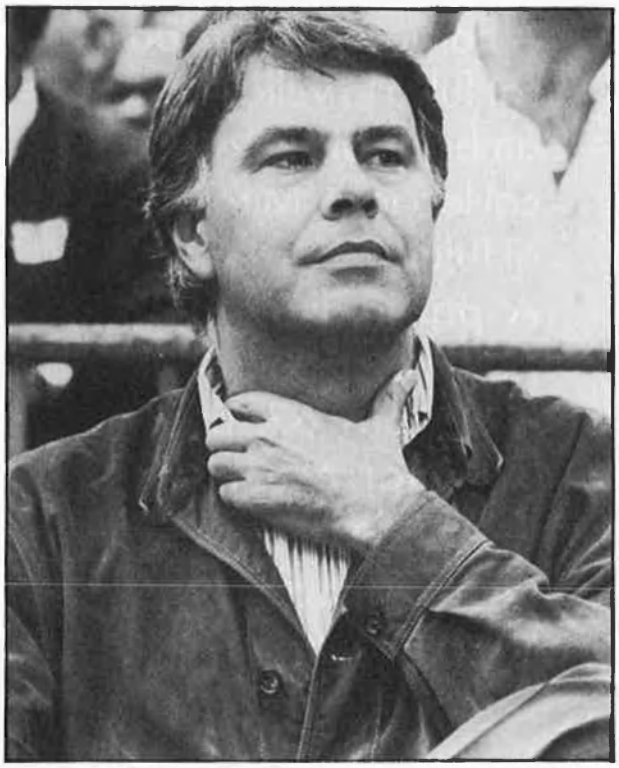
Adolfo Suárez, campanya oportunista i efectiva.

Manuel Muñoz

Julio Anguita, l'alternativa.

Felipe González, un possible govern a la dreta del PSOE.

tiva per al seu electorat potencial. El CDS sembla ser l'únic parit que obtindrà uns resultats per mèrits de campanya. La resta se la podien haver estalviada sense por a perdre molts vots. És cert que les campanyes electorals proporcionen una certa diversió, però l'espectacle ix massa car, especialment si es considera que Alfonso Guerra està encara molt lluny del nivell de qualitat d'Eugenio, per posar un exemple.

Herri Batasuna, la coalició independentista basca, per la seua banda, sense intenció de fer riure, omple el velòdrom d'Anoeta i fa numerets d'encaputxats. Jon Idígoras i Tasio Erquicia anuncien que es possible que la coalició acudesca per primera vegada al Parlament espanyol. Aquesta decisió, si arriba a quallar, serà sens dubte encertada. Les darreres setmanes, però, HB n'ha pres una altra de molt equivocada: oposar-se, amb ETA i davant de la resta dels partits bascos, a la construcció de l'autovia que comunicarà Pamplona amb Sant Sebastià. L'error és pensar que la lluita contra l'autovia pot trobar el mateix suport popular que l'oposició a la central nuclear de Lemoiz.

I parlant de centrals nuclears, l'incendi de Vandellòs I, que estigué a punt de produir una catàstrofe com la de Txernòbil, ha estat un nou avís sobre el perill de les fonts nuclears d'energia i la feblesa real de sistemes de control aparentment complicats i segurs. No ha estat aquesta l'única notícia de Catalunya, que ha marcat el final de campanya, del conseller català Ramon Trias Fargas. El destí és sempre sorprenent. El personatge polític que es considerava fa unes setmanes més a prop de la mort, la presidenta del PCE, Dolores Ibarruri, ha tornat a casa, amb 93 anys que té, restablerta de la pneumònia que ha patit.

El vot per al 93

La preocupació dels partits, siga com siga, són els resultats que anuncien les enquestes, això explica que els socialistes estiguen més nerviosos que mai aquest final de campanya i s'hagen dedicat amb força a criticar Anguita i la seua coalició.

Felipe González, entre visita als EUA i cimera hispano-francesa, fa un miting i aprofita per a adreçar l'artilleria contra Anguita. A La Corunya, per exemple, González digué que no hi ha alternativa de govern d'esquerres al PSOE; només n'hi ha de dreta. Conta algun acudit i demana el vot per a les generals del 93. «Que vagen posant-se nerviosos», afegí el president. «Mira com tremole», sembla dir Anguita, que fa campanya de triomfador, sense atacar molt els adversaris i explicant el programa. Només resta esperar el resultats. Les possibilitats són dues: un govern com el que hi ha o un govern més a la dreta, com diu Felipe. Sense dubte, també del PSOE.

edicions 62 passa pàgina

A Edicions 62 hem passat full a la vella imatge amb nou disseny i noves col·leccions. Mirant cap al futur.

A partir d'ara, quan trobeu els nous llibres d'Edicions 62, penseu que darrera hi som l'equip de professionals de sempre. Però sempre amb noves idees.

edicions 62 edicions 62 edicions 62 edicions 62 edicions 62 edicions 62 edicions 62 edicions 62 edicions 62

L'ALTERNATIVA ESTÀ EN L'ESQUERRA

La primera victòria electoral del PSOE i la seua proposta de canvi va despertar, entre la majoria dels espanyols, esperances i expectatives.

Els partits que avui componen ESQUERRA UNIDA férem costat a aquella proposta de canvi i, en molts casos —els ajuntaments, entre altres—, el nostre suport va ser decisiu.

Però el desenvolupament posterior de la política del PSOE va anar retallant, dia a dia, aquestes expectatives i esperances: el desenvolupament profund de les llibertats civils, la millora de la qualitat de vida, la participació social en la gestió política, la promoció laboral de la joventut, la modernització dels serveis i la justa distribució dels recursos, són qüestions fonamentals de la vida democràtica que, lluny de progressar, han quedat relegades.

Per això, l'alternativa al PSOE se situa necessàriament a la seua esquerra.

El progrés d'ESQUERRA UNIDA obrirà —des de l'esquerra— noves perspectives i introduirà un factor de correcció i d'autèntica oposició canalitzant els interessos de tots aquells que entenen que progrés i democràcia són conquistes comunes a les llibertats, la solidaritat i la justa distribució de la riquesa.

Votar en aquestes eleccions ESQUERRA UNIDA és votar per la vertadera alternativa.

esquerra unida
país valencià

VOTA

ESQUERRA UNIDA

SOM L'ALTERNATIVA

Narcís Vàzquez (Alacant)
José Carmona (Castelló)
Ricardo Peralta (Valencia)

BLACKPOOL, PROVA DE FOC PER A MARGARET THATCHER

La Dama de ferro es rovella

Per primera volta en els seus onze anys en el poder, Margaret Thatcher ha hagut d'afrontar les crítiques internes de molts dels seus ministres i assessors. Els sondejos d'opinió demostren que molts dels electors pensen que ja és hora que se'n vaja.

Ronan Killeen

Margaret Thatcher, en èpoques més somrients.

La conferència d'enguany del Partit Conservador ha estat la pitjor que Margaret Thatcher ha hagut d'afrontar en els seus onze anys en el poder. Tot i que la conferència va acabar amb els compassos del «Terra d'esperança i alegria» d'Elgar, i el «Happy Birthday» (perquè era l'aniversari de la Dama de ferro), a ningú se li escapava que el Partit Conservador a hores d'ara contempla un futur poc segur, amb Mrs. Thatcher o sense. Els sumptuosos voltants del *Palau d'Hivern* no van evitar que hi arribaren les males notícies de la borsa i dels sondejos d'opinió. En lloc de fanfarronejar com un paó, ha lliurat una dura batalla per convèncer els seus partidaris i els seus pocs oponents que encara no ha perdut l'empenta que la caracteritza. L'economia britànica, que sembla haver-se-li escapat de les mans, una oposició cada vegada més gran a les seues propostes de canvis importants en el sistema de seguretat social britànic, el descontentament general amb els seus plans de privatització de l'aigua i la llum, i un Partit Laborista cada vegada més fort, han contribuït a generalitzar l'opinió que és hora que es retire a Dulwich.

Allò que durant molt de temps ha estat considerat el gran encert del seu partit, la conducció de l'economia britànica, s'ha convertit en un malson. Una taxa d'inflació del 7%, més alta que la dels seus països competidors, les taxes d'interès, d'un feixuc 16% i el dèficit comercial d'enguany, que rondarà els 32 mil milions de dòlars, el 4% del producte interior brut natural, junt amb una lliura molt feble, són els ingredients per a un malson econòmic. El que preocupa el Partit Conservador són els dos factors que més afecten l'electorat, la puja de les taxes d'interès i l'atur. En un país on el 60% de la gent és propietària de la casa que habita, els recents augments de les hipoteques han exercit una dura pressió sobre les classes mitjanes, la base de l'electorat del Partit Conservador. La gent amb préstecs hipotecaris ha vist com durant els darrers divuit mesos es doblaven els terminis a pagar, sense la corresponent puja del salari real. Les xifres d'atur que han anat descendint durant quasi dos anys, han començat a elevar-se de nou, cosa que ha sembrat la preocupació per una nova recessió. L'estat de l'economia en les dues últimes convocatòries d'eleccions,

celebrades en juny de 1983 i juny de 1987, mostra quina és la meta econòmica de l'actual govern. En aquells dies feliços, la inflació era del 4%, les taxes de crèdit estaven al voltant del 10% a la baixa i el nivell de vida creixia amb rapidesa. El ministre d'Hisenda, Nigel Lawson, ha discutit sovint, però sense cap resultat, amb la senyora Thatcher per un canvi de la política econòmica i la introducció de la lliura esterlina en el Sistema Monetari Europeu.

La proposta de Thatcher sobre un canvi radical en el sistema mèdic ha provocat el descontentament dels metges, les infermeres i tot el personal sanitari, que diuen que el pla només pot fer malbé l'actual sistema i conduir a la discriminació dels pobres. La reconeguda Associació Britànica de Metges (BMA) ha dut a terme una forta campanya publicitària contra els canvis proposats, i sembla que ha convençut l'opinió pública que la majoria d'aquests canvis són innecessaris i, a més, perillosos per a la sanitat pública. Igualment, el pla del govern per reprivatitzar la llum i l'aigua s'ha revelat també impopular. Per a promoure la venda, el govern ha hagut d'oferir un descompte en les accions de la companyia de l'aigua, i la privatització de la llum ha estat de moment postposada. La pròxima introducció d'un impost per càpita per substituir les taxes municipals ha estat acollida amb el mateix rebuig, tot i que aquest impost rebrà una forta subvenció per part del govern central en el primer any. No són doncs els dies daurats que la senyora Thatcher va prometre als seus fidels en les darreres eleccions.

L'ascensió de Kinnoch

L'ascensió del Partit Laborista britànic, durant molt de temps menyspreat per la senyora Thatcher com «una banda d'inadaptats socialistes», està provocant que els assessors del seu partit no puguen dormir de nit. Després de molts anys de divisió interna, propostes impopulars i una imatge pública fatal, Neil Kinnock ha canviat el seu partit de cap a peus. A l'esquerra marxista se li ha dit que o s'adapta a la línia del partit, o se'n va, i les antigues propostes de desarmament unilateral i renacionalització de les privatitzades indústries del carbó, gas i telèfon han estat oficialment abandonades. Les noves mesures inclouen també les dretanes lleis sindicals introduïdes per Thatcher, aspecte que emprenya particularment la tendència marxista del partit. De fet, el Partit Laborista

Nigel Lawson no pot controlar la seua economia.

és actualment un partit socialdemòcrata molt similar als partits socialistes d'Alemanya Federal, França i Suècia. Aquests canvis han tingut com a conseqüència que Kinnock estiga més ben vist per l'opinió pública, millora que es reflecteix en els sondejos d'opinió dels darrers quatre mesos, en què ha obtingut entre el 8 i l'11% sobre Thatcher. Per a la majoria de líders de qualsevol partit els plans de jubilació depenen totalment dels resultats electorals del seu partit, però la senyora Thatcher és diferent. Després de més de deu anys en Downing Street, ha arribat a ser més que una primera ministra, és l'encarnació vivent de la política conservadora. Molts dels conservadors es pregunten si el partit seria capaç de dur el país endavant sense ella, encara que entre ells diuen que és l'hora que Mrs. Thatcher es retire dignament. En la conferència alguns membres s'entretenien amb una especulació ben macabra: «¿Es retiraria la senyora Thatcher si el seu marit, Dennis Thatcher, de 72 anys d'edat, patira una malaltia greu?». Sí, probablement, però sembla que el senyor Thatcher disfruta d'una perfecta salut (si no tenim en compte el seu castigat fetge).

Ella no sembla estar preparada per a fer cas de la idea. En repetides ocasions ha dit que està preparada per a assumir un quart mandat, idea que terroritza molts dels seus possibles successors. És difícil saber qui poden ser aquests successors ja que ella ha manat imperialment, i pel seu compte, durant tant de temps en el partit. Els dos favorits seus, Cecil Parkinson (responsable d'un escàndol a nivell nacional quan va deixar embarassada la seua secretària, infringint el victorià i purità sentit de la moral de la senyora Thatcher) i John Major (ministre d'Afers Estrangers, que és considerat massa jove i inexpert per a agafar les regnes del partit) tots dos han estat desestimats com a possibles candidats pels membres del partit.

Els possibles successors

Com a successors, s'aposta per Michael Heseltine, Geoffrey Howe o Kenneth Baker, en aquest ordre. Heseltine, que dimití del gabinet Thatcher el 1968, és considerat pels líders del partit com a posseïdor del carisma i el *sex appeal* necessaris per a garantir una majoria conservadora en les pròximes eleccions, previstes per al juny de 1992. Recentment, però, s'ha referit al futur de Gran Bretanya en termes que la senyora Thatcher no aprovaria. Sir Goeffrey Howe és considerat per molts massa insuls per a endegar la campanya pels valors *tory* i només podria guanyar en el cas que la primera ministra es retirara sobtadament. Kenneth Baker (cap del Partit Conservador), per la seua banda, va demostrar una adoració total per la senyora Thatcher durant la conferència, probablement amb la intenció de guanyar-se la seua aprovació com a successor. Si ella pensa retirar-se abans de les eleccions, ho haurà de fer en els pròxims sis mesos per tal de donar al seu successor temps suficient de preparar-se per als comicis.

A banda de les opinions del partit, l'eixida de Margaret Thatcher podria ser una bona idea per al Regne Unit. La mena de reptes que afronta el Regne Unit actualment no són del tipus que millor sap resoldre la Dama de ferro. Es nega a gastar més diners en educació, serveis socials i bosses de marginació, tres temes que necessiten una atenció i una recapitalització urgents. El seu divuitesc concepte de la sobirania és totalment incompatible amb la necessària i progressiva integració en la Comunitat Europea, palès per exemple en el seu refús a entrar en el Sistema Monetari Europeu, i només servirà per a provocar més problemes amb els seus companys europeus. Són molts els que pensen que l'Europa posterior al 1992 i la senyora Thatcher són incompatibles. Després d'una dura setmana a Blackpool, són molts els companys seus que opinen que hauria d'anar-se'n, però no encara. □

UNA CO-PRODUCCIÓ DEL GRAN TEATRE DEL LICEU
I L'ÀREA DE MÚSICA DEL IVAECM

ÒPERA DE DOMÉNICO CIMAROSA

IL MATRIMONIO SEGRETO

A partir d'una idea escènica original de Mario Gas

ORQUESTRA MUNICIPAL DE VALÈNCIA

DIRECTOR: MANUEL GALDUF

DIES 26 I 28 OCTUBRE

HORARIS
DIES 26 I 28
A LES
21 HORES

Teatre Principal el nostre Primer Coliseu

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

A VINT-I-DOS MESOS DE L'ALÇAMENT CONTRA LA DENOMINACIÓ ISRAELIANA

La 'intifada' es torna contra ella mateixa

La falta d'activitat diplomàtica, unida a l'increment de les lluites internes entre faccions palestines, està fent que molta gent reconega que les revolucions tenen per costum menjar-se els seus propis fills. La *intifada* està demostrant que no és una excepció.

Ronan Killeen

Si bé l'OAP no porta el registre del nombre de palestins morts, el ministeri israelià sí, i diu que més de la meitat dels 1.800 atacs duts a terme pels palestins en els territoris ocupats des de juny han estat dirigits contra compatriotes palestins. Des d'aleshores més de 70 palestins han mort a mans dels seus propis germans. Pràcticament cada dia es descobreixen cadàvers colpejats i mutilats, generalment de gent segrestada de les seues cases a mitjant nit i acusada de «col·laboració» amb Israel.

Bé d'una manera, bé d'una altra, de col·laboració, n'hi ha hagut sempre des dels inicis de l'ocupació israeliana el 1967. Des d'aleshores, les forces de seguretat israelianes, «Shin Bet», han pogut mantenir prou delators palestins per a assegurar-se que la resistència armada i la subversió política no sobrepassaren del mínim. L'estructura de la societat i la política palestines ha fet que això fóra una feina fàcil del tot. Les tensions entre famílies i clans rivals, entre diferents ciutats i pobles, han estat explotades pels israelians en benefici de la seua política de «divideix i venceràs». Els palestins mantenen que Israel ha obligat els ciutadans més vulnerables (prostitutes i venedors de droga o aquells que compleixen condemnes en presons israelianes), a col·laborar, entre altres coses. La infranquejable frontera amb Jordània ha mantingut Palestina aïllada i susceptible d'una dominació més fàcil, alhora que impedeix una infiltració des de fora estant. Els 1,7 milions de palestins que viuen sota domini d'Israel estan obligats a demanar permís per a coses tan vitals com visites de familiars des de l'estranger i d'altres tan trivials com les llicències per a conduir, necessitats que ben bé poden induir a la col·laboració.

Els palestins classifiquen els col·laboracionistes en diferents categories, els més perillosos dels quals són aquells que treballen secretament per al servei de seguretat israelià, «Shin Bet». El segon grup són els palestins que fan gala del seu col·laboracionisme amb els israelians, menys perillosos, però que representen un problema seriós per a la unitat i la moral palestines. Els israelians s'ocupen que vagen armats, aparentment per a la seua pròpia protecció. Alguns d'ells han amassat autèntiques fortunes a base de vendre terra als israelians, acte punible amb la mort segons le llei jordana. El tercer grup el componen aquells palestins que treballen com a delators per a la policia, un grup nombrós peró menys fàcil de definir. Els fanàtics de la «intifada» sovint trien les seves víctimes entre els *mukhtars* (capitostos) i els palestins empleats en l'administració civil israeliana. Segons fonts israelianes, menys d'una desena part de la gent assassinada com a col·laboracionistes treballaven realment per a ells. Els palestins admeten que moltes de les seues víctimes foren liquidades per «raons morals», sobretot per prostitució i venda de drogues. En el terrible camp de refugiats de Jabaliya, Gaza, es diu que la meitat dels refugiats, uns 40.000, consumeixen drogues. La dura justícia contra els col·laboracionistes és imposada pels *comandos de xoc,* petits grups de joves emmascarats que s'han autoimposat com a meta reforçar la disciplina de la *intifada.*

Els líders de la *intifada* estan preocupats que aquestes matances puguen equiparar-se a la guerra que ajudà a fer malbé la rebel·lió palestina contra els immigrants jueus a finals dels anys trenta. Aleshores les diferències entre palestins eren degudes a posicions polítiques clares, mentre que ara sembla un ajustament de comptes entre vells rivals. Molts addueixen que les matances en massa de suposats o reals col·laboracionistes només beneficien la maquinària de propaganda israeliana.

L'OAP, entre les divisions internes i la pressió israeliana.

A banda de la moralitat del fet de matar innocents palestins, hi ha raons pràctiques per a exercir un major control quan es tracta de suprimir els enemics interns. En les darreres setmanes els israelians han arrestat centenars de joves que conformen l'espina dorsal de la *intifada,* que ara, substituïts per activistes més joves, menys educats i menys disciplinats, i són aquests els responsables de la mort dels col·laboracionistes. Després de 22 mesos, la *intifada* potser se'ls en va de les mans.

LA DESTITUCIÓ DE HONECKER NO COMPORTARÀ CANVIS RADICALS

RDA: de l'immobilisme a la continuïtat

El nou màxim dirigent alemany oriental, Egon Krenz, ha fet gestos d'obertura però ha advertit que l'autoritat del Partit Socialista Unificat és inqüestionable. Els sectors comunistes reformistes i els antics partits satèl·lits esperen el fracàs de Krenz per a fer la transició democràtica.

Llibert Ferri

L'immobilisme repressiu, la continuïtat renovada, la reforma i la ruptura; aquestes són sovint les quatre possibilitats que es posen davant d'un règim totalitari quan està a punt de tocar fons, quan la crisi, inevitablement, ha arribat. I a la vista dels últims esdeveniments a la República Democràtica Alemanya no és gaire difícil encaixar personatges i sectors socials i polítics en cada una d'aquestes quatre possibilitats.

L'immobilisme era Erich Honecker, i ha perdut. Ha hagut de *cessar* i de contemplar, impotent, com la *perestroika* que ve de fora s'ha emportat tots els dogmes i mites que havien donat sentit a la seva vida. Honecker és, d'alguna manera, un dels màxims representants de tota una generació que ha viscut prou per a assistir a l'enterrament dels seus ideals. Honecker, l'immobilisme, personifica també una gran tragèdia.

Canvis cosmètics

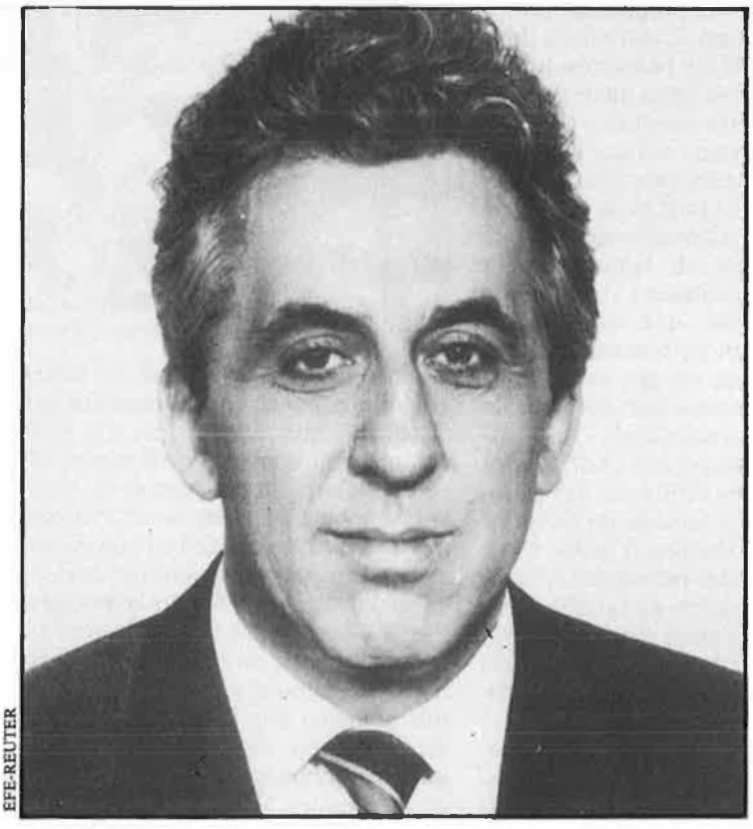
Però el sacrifici de Honecker —com a persona i dirigent i polític— no ha donat pas al desenllaç desitjat pels demòcrates alemanys. L'immobilisme no ha estat substituït pel canvi radical, com esperava Willy Brandt, sinó per una continuïtat renovada anomenada Egon Krenz. Krenz, conegut pel seu tarannà dur com a responsable de Seguretat del Politburó, ha anunciat diàleg i concessions, però sense qüestionar en cap moment el paper dirigent del Partit Socialista Unificat ni els principis leninistes. Cal valorar positivament els seus primers gestos: l'endemà de ser nomenat secretari general es va entrevistar amb la jerarquia de l'Església Protestant, va anar a una fàbrica a dialogar amb els representants dels treballadors i va prometre la tramitació d'un projecte de llei per a facilitar la llibertat de moviments i de viatges dels ciutadans. Però, en cap moment Krenz ha parlat de reformes polítiques i econòmiques. Només canvis cosmètics. En cap moment Krenz, ara com ara, ha dit un sol mot pel qual se'l pugui equiparar a Karoly Grosz, a Hongria, o a Mieczaslaw Rakowski, a Polònia. I és que són uns altres personatges a la RDA, i no Krenz, els que tenen amagada la carta reformista sota la màniga.

Cap a la ruptura pactada

Si abans de set mesos Egon Krenz no s'ha transformat en l'impulsor de la democràcia a la RDA ni ha buscat en la repressió el remei per a mantenir-se en el poder, el successor de Honecker podria trobar-se amb la sorpresa d'una operació de recanvi. Pel maig està previst el XII congrés del partit, la preparació del qual serà una autèntica lluita pel poder. És ben segur que immobilistes i renovadors, actualment majoritaris al Comitè Central, hauran d'aguantar una allau de crítiques i de pressions per part del sector reformista de debò que encapçalen Gunter Schabowski i Hans Modrow. Modrow, cap del partit a Dresden, està considerat «l'home preferit de Gorbatxov».

A més, l'equip de Krenz s'haurà d'enfrontar amb la dissidència dels fins ara anomenats partits aliats: tant la Unió Cristiana Demòcrata com el Partit Liberal —fins ara supeditats als comunistes— han començat a desmarcar-se del règim i a recuperar la seua independència. Un fenomen semblant al de Polònia amb el Partit Camperol i Democràtic.

Comença a dibuixar-se, doncs, una escena política en la qual Krenz —un home que, d'entrada, no té cap credibilitat democràtica— podria aparèixer assetjat, alhora, per les portes al carrer, les evasions, la pressió dels reformistes del seu partit i les intrigues dels partits satèl·lits. El desenllaç podria ser la *substitució* de Krenz per una coalició prèviament negociada entre els reformistes del Partit Socialista Unificat i els grups satèl·lits. Un equip així al Berlín Est acabaria obrint la porta a l'oposició que encapçalen el Nou Fòrum i els socialdemòcrates. La fórmula de ruptura pactada podria ser viable com ho ha estat a Polònia i a Hongria. Però sense perdre mai de vista la posició geopolítica que ocupa la RDA al mapa d'Europa. Aquest factor és el que, en definitiva, marcarà els terminis i els ritmes de la transició democràtica al Berlín Est. □

EFE-REUTER

Krenz, ¿reformista o membre de la vella guàrdia?

Opinió

Vicent Partal

Sud-àfrica espera Mandela

L'alliberament de vuit importants dirigents del Congrés Nacional Africà ha obert expectatives importants sobre el futur del país de l'*apartheid*. Pel fet i per com s'ha produït. Això darrer perquè aquest alliberament ha constituït, en la pràctica, una mena de legalització del principal grup antiracista del país, el Congrés Nacional Africà. L'arribada de Walter Sisulu a Soweto —per exemple— va ser un esclat de cartells en suport a l'ANC i de banderes negra-groga-verda. Una setmana abans, qualsevol combinació d'aquests colors hauria enviat la persona que els portés directament a presó.

Aquests vuit homes alliberats són, de fet, la cúpula interior de l'ANC i els més estrets col·laboradors de Mandela. Per tant, i en bona lògica, l'alliberament del pres polític més important del món s'hauria de produir en un termini breu de temps. I si es produeix, serà el senyal fefaent que el canvi s'imposa a la República Sud-africana i que ho fa basant-se en una negociació entre el govern blanc i Mandela, l'ANC i les organitzacions que li donen suport.

Aquest seria el camí lògic. El govern blanc sap que li queden poques oportunitats per a negociar amb un Nelson Mandela vell i malalt que, diuen, ja mana sobre els seus carcellers de Polsmoor. I l'ANC sempre ha dit que el futur del país és multiracial i està sotmès a la negociació de la igualtat de drets polítics entre les distintes races i no a la substitució del domini blanc per un domini negre —que malgrat tot seria més just en termes numèrics.

Ara bé, és fàcil que aquests alliberaments siguen el pas més senzill que totes dues parts han de donar. Si el govern blanc no exigeix als líders negres que renuncien a la violència, aquests no es negaran a ser alliberats, com fins ara passava. A canvi, els ja alliberats faran declaracions conciliadores i xifraran en la negociació les expectatives de futur evitant qualsevol alteració dels ànims que era el que els blancs temien.

Però ja lliures, i posats a negociar, la llista de les aberracions a què cal posar fi esborrona: cal abolir la classificació dels ciutadans en races, l'obligatorietat de viure en àrees separades, la falsa independència dels bantustants; cal restablir els drets econòmics més elementals, cal garantir la seguretat física de les races no blanques, vist que aquests tenen emmagatzemades milers d'armes, cal aclarir com es traduirà la consigna un home un vot... i quan.

A Sud-àfrica s'ha obert la porta. Però això ha fet veure que el corredor cap a la llibertat és molt llarg. □

¿VOLS REBRE INFORMACIÓ GRATUÏTA PER CORREU DE PUBLICACIONS EN CATALÀ?

Envia aquesta butlleta (retallada o fotocopiada) a l'Apartat de Correus 303. 46080 València

✂ -

Nom _____

Cognom _____

Adreça _____

Població _____

Internacional House

- Classes d'anglès per a adults i xiquets.
- Grups reduïts.
- Curs especial convocatòria desembre Cambridge First Certificate.
- Cursos de valencià i castellà.
- Professors natius i titulats.

Pasqual i Genís, 16 - 46002 València
Telèfon (96) 352 06 42

LÍBIA-EGIPTE, S'OBREN LES FRONTERES

Gaddafi esdevé pragmàtic

Antoni Reig

Les reunions dels passats dies 16 i 17 d'octubre entre els presidents egipci, Hosni Mubarak, i libi, coronel Gaddafi, a Marga Matruh (Egipte) i Tobruk (Líbia) són un triomf del pragmatisme sobre la ideologia. Pragmatisme per part de Gaddafi, que visitava Egipte per primera vegada des de feia

Gaddafi s'obri a Egipte.

quinze anys per restablir el diàleg polític bilateral i acordar lligams econòmics. Quedava enrere la postura revolucionària de condemna d'Egipte per les seves relacions amb Israel i els intents d'aïllar-lo dins el món àrab. I pragmatisme per part de Mubarak que s'enfrontava al seu principal proveïdor de capitals, els Estats Units, que no volen saber res de Gaddafi, per reconciliar-se amb el seu veí que apareix com més moderat després del bombardeig nord-americà sobre Trípoli del 1986 i les seves derrotes militars al Txad del 1987. Així, Mubarak obté una nova sortida per a la seva nombrosa mà d'obra, que no troba feina a Egipte donada la superpoblació del país del Nil i per als milers de joves amb carrera que estan en l'atur.

Egipte i Líbia van passar dels projectes d'unificació de principis dels anys setanta a l'enfrontament fins i tot militar després que el president egipci Sadat visités Jerusalem el 1977. Ara, no és que les dues parts hagin superat les seves diferències polítiques, sinó que el pragmatisme ha permès el retrobament en interès mutu. Gaddafi ha renunciat a exigir a Egipte que trenqui el tractat de pau amb Israel signat el 1979 i ha obert el camí a un seguit d'acords de cooperació tècnica i econòmica en agricultura, recursos hidràulics, comunicacions, telecomunicacions, construcció i mà d'obra.

Les relacions diplomàtiques no han estat restablertes, però s'obriran oficines de representació. Aquest apaivagament de tensions al nord d'Àfrica pot inscriure's en el nou clima establert en les relacions internacionals per l'entesa Washington-Moscou, tendent a diluir els conflictes regionals. □

ARGENTINA I ANGLATERRA, PUNT FINAL A LES HOSTILITATS

Picar sobre ferro fred

Josep Morell

Argentina i la Gran Bretanya continuaran els seus contactes el pròxim mes de febrer, de cara a aconseguir un restabliment de les seves relacions diplomàtiques. Aquesta és, en resum, la conclusió dels contactes polítics que van mantenir la setmana passada a Madrid responsables de les dues diplomàcies.

No és la primera vegada que els governs argentí i britànic tracten de trobar solucions a les seves diferències. Des de la Guerra de les Malvines a la primavera de 1982 els dos països havien mantingut contactes secrets per primera vegada a començaments de l'any 1984. Durant l'estiu d'aquell mateix any, la ciutat suïssa de Berna va ser l'escenari triat per a les converses que tenien per objectiu estudiar un possible restabliment de relacions diplomàtiques i el futur de l'arxipèlag. Però els britànics ja es van encarregar de deixar clar que en cap moment negociarien cap tema relacionat amb la sobirania de Les Malvines. Tal i com era d'esperar, les negociacions van acabar sense cap acord.

A començaments de l'any 1986 una delegació de quatre parlamentaris argentins va visitar la Gran Bretanya. Els primers avanços van venir de la mà de la decisió del govern argentí que va aixecar, el 16 de juliol d'aquest any, les restriccions que afectaven les importacions de la Gran Bretanya. Les portes per a la reunió de Madrid van quedar obertes. I és que Argentina no té més remei. La permanent crisi econòmica que viu Argentina fa que aquest país sigui el més interessat a l'hora d'intentar restablir relacions diplomàtiques amb Londres. La diplomàcia argentina és conscient que si vol concretar un acostament a la Comunitat Econòmica Europea per a aconseguir ajudes econòmiques cal normalitzar la situació amb el Regne Unit i donar per acabat l'*estat de guerra* en què sobre el paper encara estan involucrats els dos països.

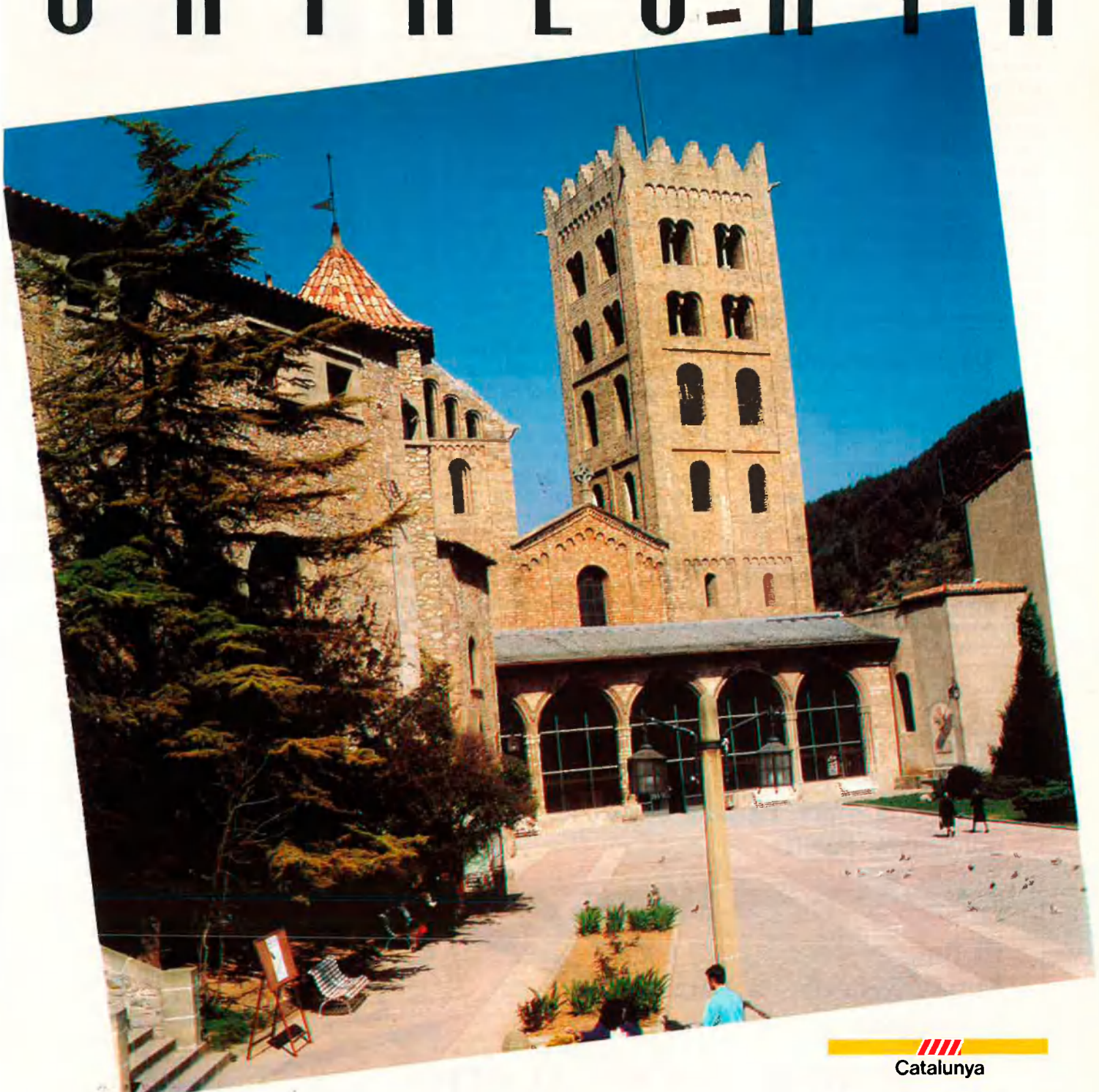
Amb aquestes condicions i la seva tradició diplomàtica, Londres ho té tot lligat perquè Buenos Aires comenci a picar sobre ferro fred. □

Menem normalitza relacions diplomàtiques amb la Gran Bretanya.

IMATGES DE

CATALUNYA

Ripollès

Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Comerç
Consum i Turisme
Direcció General de Turisme

EL DEUTE AUTONÒMIC SUPERA EL BILIÓ DE PESSETES

L'assignatura pendent

Rebaixar l'endeutament apareix com l'objectiu prioritari cada vegada que els governs autonòmics de Catalunya, País Valencià i Balears aborden l'elaboració dels seus pressupostos.

Frederic Rovira

L'endeutament total acumulat per la Generalitat de Catalunya suma en aquests moments 215.072 milions de pessetes. Les xifres aprovades pel Parlament de Catalunya en la seua sessió plenària del passat 27 de juny, per 66 vots a favor i 42 en contra, situaven l'endeutament brut de la Generalitat per al 1989 en 30.000 milions de pessetes. S'hi han d'afegir, a més, 11.016 milions corresponents al deute de les entitats autònomes, com l'Institut Català del Sol (INCASOL), la Junta de Sanejament o la Junta d'Aigües, per citar-ne unes quantes. S'hi han de sumar també 6.000 milions més en concepte de suplement de crèdit. En total, s'ha de parlar, doncs, d'un endeutament total brut de 47.016 milions per al 1989. Però per aquest mateix exercici és preveu una amortització de 11.090 milions, cosa que resitua l'endeutament net en 35.926 milions.

Respecte a l'endeutament total acumulat, els 215.072 milions esmentats, representa el 24% del pressupost autonòmic per al 1989, calculat en 814.000 milions. «Això és una clara mostra de pressupost expansiu», han confirmat fonts convergents, afegint que, en comparació, «l'endeutament de l'estat espanyol és molt més gran».

D'altra banda, la Generalitat haurà de sol·licitar un crèdit extraordinari de 10.000 milions de pessetes per al finançament de l'anomenada «pota sud» del segon cinturó que ha d'unir l'avinguda Diagonal de Barcelona amb l'aeroport del Prat. El cost d'aquesta operació s'estima en uns 20.000 milions de pessetes, de les quals la Generalitat n'haurà d'aportar la meitat.

Segons el president Pujol, la decisió de finançar les obres amb un crèdit és deguda a la voluntat de no modificar els pressupostos ni la política d'inversions per als pròxims anys, i per assegurar així que l'esforç financer per als Jocs Olímpics no afecti les inversions per a la resta del país.

Pel que fa a les Illes Balears, el deute viu previst per al present exercici és de 2.000 milions de pessetes sobre un pressupost global de 20.273 per al 1989. El deute viu acumulat des del 1984 ascendeix a 6.540 milions de pessetes, xifra que representa el 32% del pressupost en vigència. El servei derivat d'aquest deute, és a dir, la suma de les amortitzacions i els interessos acumulats, ascendeix a 1.337 milions de pessetes.

Quant a la Generalitat valenciana, són 50.975 els milions de pessetes arrossegats pel dèficit, 14.175 dels quals corresponen a l'exercici en vigència. Això suposa que el dèficit acumulat representa un 11% del pressupost en actiu, el percentatge més baix de les tres comunitats en un rànquing que encapçala l'autonomia balear i situa en segon lloc a la Generalitat de Catalunya. □

Deute autonòmic

	Deute 1989	*Deute acumulat*	*Pressupost 1989*
Catalunya	35.926	215.072	814.000
País Val.	14.175	50.975	460.000
Illes Bal.	2.000	6.540	20.273
Total	52.101	272.587	1.294.273

(En milions de pessetes)

Les obres públiques comporten un augment de l'endeutament.

29 d'octubre

XXX APLEC DEL PUIG

amb parlaments, parades de venda, dolçainers, paelles...

El Puig
Muntanyeta de «la Patà»
12 del matí

per CATALUNYA LLIURE

NO VOTEU, VENIU AL PUIG

ELS PARTIDARIS DE LES TESIS MÉS LIBERALS DEFENSEN EL DESMANTELLAMENT DE L'ACTUAL SISTEMA PRODUCTIU

El lliure mercat arriba a Polònia

El procés d'obertura a l'exterior de Polònia passa per la liberalització de l'economia i això equival a l'economia de mercat. L'estira-i-arronsa entre els sectors conservadors i liberals del poder a Polònia desembocarà en un grau més o menys gran en la privatització dels sectors productius del país.

Frederic Rovira

A mitjan dècada dels 80, vora mig milió de polonesos van abandonar el país, fugint de la misèria i de la llei marcial que havia decretat el general Jaruzelski. Van deixar la feina, la família i, tot s'ha de dir, un esdevenidor ben poc galdós.

La situació a Polònia ha canviat ara, però. Les reformes introduïdes per Solidaritat han aconseguit un gir de cent vuitanta graus, almenys pel que fa a l'esperança. Els habitants d'aquest país de l'Est són els qui més creuen que això és precisament la darrera de les coses a perdre. Ara, «la majoria de la gent es vol quedar i està disposada a estrènyer-se la civella per mirar de remuntar el vol a tots nivells». Són les paraules de Jan Wimieszcki, economista polonès que ha introduït la liberalització del mercat en les tesis mercantils de Polònia.

Segons assegura Wimieszcki, professor de la Universitat de Lublin, la reforma de l'economia s'ha de fer de forma escalonada, però hi ha problemes urgents, com la lluita contra la inflació i el procés de privatització, que s'han de resoldre el més aviat possible perquè la gent voldrà aguantar un any, però no més, i és que les reduccions quirúrgiques no poden allargar-se indefinidament.

Per a Wimieszcki, que va haver d'abandonar la Universitat pública a causa de les seues tesis, el repte principal a curt termini és liberalitzar l'economia i per això s'ha de començar a privatitzar les petites empreses per a fer-les rendibles. L'economista polonès considera fonamental que es liberalitzi el control dels preus, que d'altra banda continuen creixent a passos de gegant. La introducció dels tipus d'interès en el sistema bancari i la convertibilitat de la moneda són dues altres qüestions que Wimieszcki considera cabdals en el redreçament de l'economia del seu país. El *zloty*, la moneda corrent, s'ha de poder comprar amb les monedes occidentals perquè, si no hi ha aquesta referència, no es pot competir enlloc.

DOMÈNEC UMBERT

Jan Wimieszki, economista polonès defensor de la liberalització del mercat.

Els polonesos voldran aguantar un any, però no més.

Capital estranger

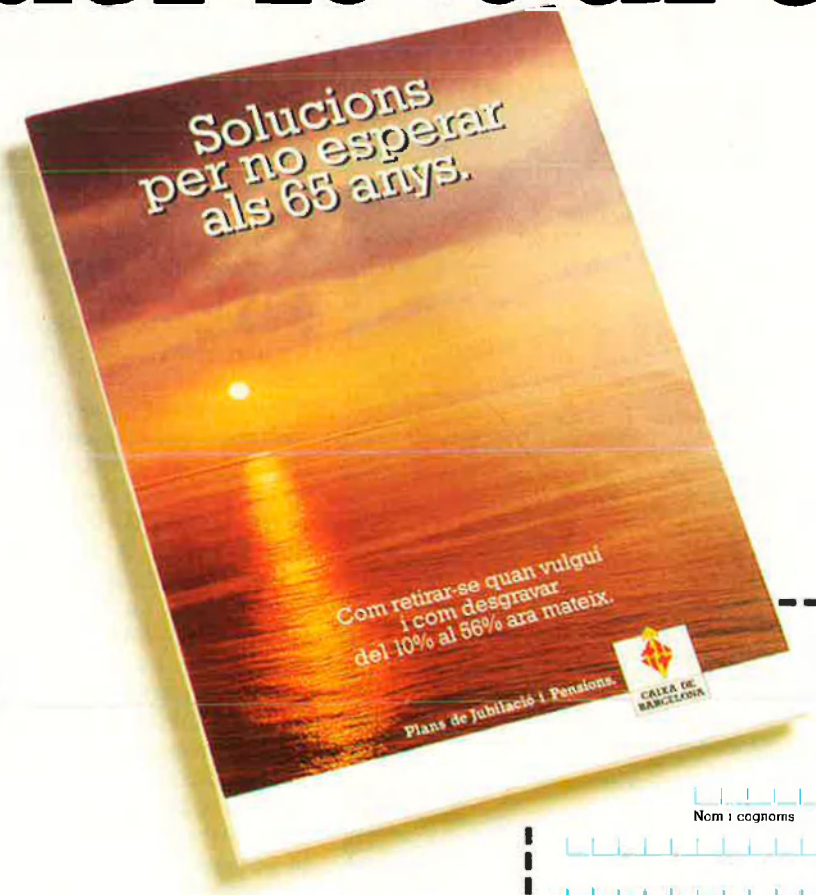
El progressiu desmantellament de les empreses estatals, que aporten el 99% de la producció, permetrà inversions privades que, d'altra banda, són difícils de preveure tenint en compte l'escassedat de capital disponible a Polònia en aquests moments. Wimieszcky no vol ser alarmista i es mostra partidari de l'entrada de capital estranger, «si això serveix per a impulsar el creixement».

En un principi, el programa de privatització que emprendrà el govern polonès afectarà sobretot les empreses del sector de béns de consum. Així, a l'empresa estatal FSO de Varsòvia, la producció actual és de 80.000 cotxes a l'any, amb uns costos de producció molt elevats. La Volkswagen ha mostrat ja el seu interès per comprar-la i convertir-la en filial seua. Una bona part dels treballadors serien despatxats, no hi ha dubte. Aquest exemple es pot extrapolar a altres esferes de l'economia encara que per a Jan Wimieszcki això no té per què implicar que hi haja més atur: «a Polònia només el 32% de la població activa treballa als serveis, mentre que en molts altres països la proporció arriba al 45 o 50%. Aquest sector ha d'absorbir bona part dels excedents de treballadors miners o de les drassanes, per exemple».

Dèficit comercial

Mentre l'estat espanyol exportava el 1988 per un valor pròxim als 30.000 milions de dòlars, Polònia, amb un nombre d'habitants quasi igual, només n'exportava 5.000. A més, el deute extern polonès puja a 40.000 milions de dòlars, si bé el més greu són els 2.000 milions anuals que els toca pagar en concepte d'interessos. Per Wimieszcki, la solució és posar el deute al mercat secundari, on es negocia amb descomptes que poden arribar al 60% o reconvertir aquest deute en accions de les noves empreses poloneses. □

Demani'l ara i desgravi del 10% al 56%.

Demani'ns el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

L'hi enviarem a casa seva, gratis, encara que no sigui client de Caixa de Barcelona.

Perquè pugui fer-se un Pla per retirar-se quan vulgui, modificar les aportacions com li convingui, posar i treure diners en qualsevol moment i, a més, **desgravar del 10% al 56%.**

☒ **Enviïn-me per correu, gratis i sense compromís, el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".**

Nom i cognoms

Domicili

Codi postal Població

Telèfon D.N.I.

És titular d'algun compte a Caixa de Barcelona? ☐Sí ☐No

En cas afirmatiu, indiqui: Cl Oficina

Signatura

×

Nº de compte

Lliuri aquest cupó a qualsevol de les nostres Oficines o enviï'l per correu a: CAIXA DE BARCELONA (Pla de Jubilació i Pensions) Diagonal 530. 08006 Barcelona

Plans de Jubilació i Pensions.

CAIXA DE BARCELONA

RAFA GIL

RAMÓN CERDÁ, PRESIDENT DE LA FIRA DE VALÈNCIA

«El camí del tremendisme no és l'apropiat per a les reivindicacions empresarials»

Ramón Cerdá Garrido —Vallada (La Costera), 1929— deté des del 1984 la presidència de la Fira de València, fins al 1992. Amb el suport polític i econòmic dels socialistes des del govern autonòmic, Cerdá aposta pel reforçament de l'eix del Mediterrani, reivindica l'especialització de les fires i s'esforça per diferenciar l'escenari polític de l'econòmic.

Albert Vicent

La Fira Mostrari Internacional de València, amb 38 salons monogràfics, està considerada el principal instrument de desenvolupament comercial del País Valencià. Vostè, com a president de la institució firal, pot fer un perfecte retrat de l'actual situació mercantil valenciana...

—Fins fa pocs anys, els valencians hem viscut en un *Llevant feliç,* ignorant moltes vegades que l'oblit a què hem estat sotmesos ha estat, en gran mesura, per la nostra culpa. Si realment som tan importants com diem i, més encara, com creiem ser, també hem de tenir la capacitat de posar-ho de manifest i l'obligació de no dir a tot que bé. Jo crec que últimament els valencians estem adquirint consciència que cal eixir a demanar les coses. I en aquest sentit, les fires són la imatge d'una reactivació econòmica que es reflecteix sobretot el sector de la construcció.

—Vostè parla d'una concepció, la del Llevant feliç, *que s'ha quedat antiquada. ¿Aquest concepte cal substituir-lo pel de l'*Eix del Mediterrani, *que va més enllà del mateix estat de les autonomies?*

—Sí, evidentment. L'estat de les autonomies és un fet polític que ha de donar suport a un altre fet important, com és el fet econòmic, ja que és capaç de generar riquesa, redistribuir-la i millorar el nivell de vida del conjunt de la societat. En aquest sentit, l'eix del Mediterrani té una dimensió europea que inclou Espanya, Itàlia, França i, en la meua opinió, també Grècia i Portugal.

—¿Pot interpretar-se això com que les autoritats econòmiques van per davant de les autoritats polítiques?

—Efectivament, les disposicions legals, que en definitiva són la gestió de la funció política, van a remolc de les demandes econòmiques, que són les que fan que la societat avance més de pressa.

—Aquesta realitat, no obstant, no és aplicable a la Fira de València, que en els darrers dos anys ha rebut dues fortes injeccions de capital per a altres dues ampliacions del recinte.

—Realment, en les ampliacions recents, el suport de la Generalitat ha estat total i absolut i jo diria en aquest sentit, a tall de manifestació política, que un fet com l'ajuda de la Generalitat a la Fira justifica ja de per si l'existència de l'autonomia valenciana. Fins i tot, les ajudes de l'administració central no haurien tingut tanta efectivitat

i rapidesa sense la presència dels poders autonòmics.

—En aquest sentit, la Fira de València és quasi la institució predilecta de les autoritats autonòmiques, ¿se sent vostè afavorit pels socialistes?

—Jo dec tenir la suficient vanitat per a pensar que el que faig és tant important que dóna lloc que em facin justícia, no que em mimen. La veritat és que em mimen.

—En un any que ha estat marcat per les reivindicacions del moviment empresarial, amb un clímax que coincideix amb la cimera d'Oriola, ¿vostè ha hagut de pagar algun preu per l'ajuda rebuda?

—Jo he hagut de pagar en aquest moment un preu de popularitat. I l'he pagat per manifestar públicament que el camí del tremendisme no era el més apropiat per a les reivindicacions empresarials, i els fets m'han donat la raó. I en aquest tema no vull fer cap altra declaració.

—¿Però ha arribat a sentir-se emmordassat?

—En cap moment. Jo no sóc persona perquè m'emmordassen. Primer m'haurien de pagar per a ser president i fins ara aquest càrrec continua sent *gratis et amore,* honorífic.

—La Fira de València està en un moment dolç, hi ha ampliacions del recinte i a més el balanç presenta superàvit. ¿Quines són les claus d'aquesta gestió?

—Les claus d'aquest èxit rauen —i això ha estat reconegut pel mateix president de la Generalitat valenciana— en el fet que la fira la gestionen els empresaris. En la mesura que els empresaris facen labor empresarial, s'obliden d'ambicions polítiques, que tenen un altre escenari propi, i vinguen a la Fira a fer certàmens, la Fira de València tindrà èxit.

—¿Quins són els plans d'actuació que té previstos la Fira de València per a afrontar la forta competència que presenten les fires de Madrid i Barcelona i la resta dels certàmens europeus?

—La Fira de València és cada vegada més coneguda i de fet, la ciutat de València és coneguda cada vegada més gràcies a la Fira. D'altra banda, des que jo en sóc president, tinc clar que no hem d'entrar en la guerra de fires. La fira és una entitat de serveis i en la mesura que nosaltres siguem capaços de donar millors serveis que ningú, els empresaris vindran a fer ús del que puguem oferir. Per això estem dotant-nos d'instal·lacions que ens han situat al capdavant de les fires de l'estat.

—¿Com valora vostè la pretensió de l'empresariat alacantí de disposar d'un recinte firal propi?

RAFA GIL

«Les fires no es creen per decret sinó per interès del mercat».

—Aquest és un tema molt dolorós sobre el qual jo poques vegades vull manifestar-me perquè es presta que a Alacant es pense que jo em pronuncie d'una manera interessada. Elda va fer un esforç extraordinari per tenir un palau de fires, però els temps han canviat de tal manera que avui el comprador de calcer vol un altre tipus de marc distint del que li ofereix el palau d'Elda. Això demostra que les fires, en una economia de mercat, no es creen per decret, sinó perquè els compradors i els venedors volen coincidir en un punt determinat, aquest ha estat sempre el secret de fer fires. Així les coses, jo crec que, per desgràcia, les fires d'Elda es perdran i això em dol moltíssim, i em dol perquè, per postures personalistes, aquestes fires, que s'havien pogut fer en el seu temps a València, no es faran aquí i es faran en un altre lloc que es diu Madrid.

Sobre la decisió d'Alacant de construir un palau de fires, em sembla legítima, però jo plantege: ¿Per a què es vol un palau de fires? Per a donar un servei a uns expositors i a uns compradors. Alacant ha de meditar abans de fer una despesa tan forta si realment serà rendible o, per contra, és deguda tan sols a motivacions polítiques. Crec que en matèria de fires al País Valencià tan sols la Fira de València pot competir amb garanties amb altres convocatòries com ara les de Colònia, París, Madrid, Barcelona o Milà. Crec honestament que Alacant ha de valorar les seues possibilitats i la seua infrastructura per a realitzar congressos. En aquest sentit cal posar fi a les polítiques de campanar i començar a fer una política de conjunt.

—La Fira dels Diners ha estat l'última a incorporar-se al calendari valencià, ¿hi ha previstes noves incorporacions?

—Més aviat a nivell d'ampliacions que a nivell de crear nous certàmens. La meua preocupació és millorar i perfeccionar les fires existents.

—Vostè ha declarat recentment, amb motiu de la inauguració de la Fira del Moble, que tots els esforços que van realitzant-se per a millorar les instal·lacions de la Fira poden quedar invalidats si no es milloren les infrastructures del País Valencià...

—Jo no sóc encara, espere no serho, ministre d'Obres Públiques, però estic convençut que el govern de la Generalitat ha pres consciència i ha fet arribar al govern central les nostres necessitats: que es milloren els accessos mitjançant el *by-pass* i el corredor comarcal. A més, jo estic convençut que en un futur pròxim arribarà el *metro* a la fira. Pel que fa a la xarxa hotelera en els dos o tres pròxims anys quedarà suficientment ampliada. Són problemes pels quals ha manifestat el seu interès tant l'ajuntament com la Conselleria d'Indústria, Comerç i Turisme.

—En tot aquest pla d'intencions queda fora el Tren d'Alta Velocitat, reivindicat en els darrers mesos pel conjunt de la societat valenciana. ¿Què pot perdre el País Valencià si es queda despenjat de la xarxa europea del TGV?

—Jo crec que els senyors que han de decidir sobre el TGV hauran de pensar molt més en la rendibilitat econòmica del projecte que en la conveniència política, i si tenim en compte que l'eix del Mediterrani és un dels principals generadors de riquesa, haurem de concloure que és just que el TGV tinga el seu trajecte per aquest corredor. I aquesta conclusió és aplicable també al transport aeri i al tràfic de mercaderies del port autònom. Aconseguir això és tasca de les institucions i dels empresaris valencians.

—Precisament, en plena campanya electoral, Joan Lerma ha declarat que si els empresaris volen millors infrastructures per al transport han de pensar a pagar-se-les ells mateixos.

—Bé, jo mai m'atreviria a jutjar el president de la Generalitat valenciana per una frase aïllada. Crec que el president Lerma té almenys tant d'interès com qui més perquè el País Valencià estiga ben servit a nivell de comunicacions. □

BADALONA KNOWS HOW

BADALONA LA FÀBRICA D'EUROPA

SAP COM FER-HO
SAIT COMMENT LE FAIRE
SABE COMO HACERLO

Cada dia, 400 empreses —entre les més de 2.000 que operen a la ciutat— demostren la seva competitivitat i qualitat tecnològica exportant més de 1000 productes diferents a 100 països d'arreu del món per un valor anual superior als 200 milions de dòlars. **SI NECESSITA**

TROBAR una oferta competitiva per a una peça, un recanvi, un producte, una màquina, un robot o una fàbrica claus a la mà,... en el camp dels envasos, l'electrònica, les arts gràfiques, la química fina, el paper, la pintura, els plàstics, l'equipament domèstic, la manutenció, la comunicació via cable o via satèl·lit...

DISTRIBUIR els seus productes i serveis en un mercat professional d'empreses o de consum massiu.

ACCEDIR a serveis terciaris —sonorització i doblatge per a pel·lícules i TV; formació professional; disseny (gràfic, de producte, moda, interiorisme o arquitectura); distribució,...— i als nous serveis quaternaris emergents —ofertes tecnològiques; centres privats de R/D; Teledocumentació,...— de característiques avançades i elevat nivell tècnic... **CONTACTI DIRECTAMENT AMB:**

REACTIVACIÓ
BADALONA

Reactivació Badalona, S.A.
Societat creada per l'Ajuntament per contribuir al desenvolupament social, econòmic i tecnològic.

- Serveis per empreses i organismes públics.
- Informació. Assessorament. Intermediació. Ajuts Oficials.
- Promoció exterior de l'oferta econòmica, industrial i tecnològica.
- Foment de la cooperació interinstitucional.
- Servei de Teledocumentació:
  - — Connexió telemàtica directa amb els principals centres mundials de documentació, tecnologia, comerç internacional, patents...
  - — Base de dades amb l'oferta industrial i tecnològica de Badalona.
- Formulació d'iniciatives estratègiques.
- Captació de noves activitats, capitals i tecnologies.

Carrer Sant Miquel, 34 - 08911 BADALONA - Tel. 93/ 389 41 04 - Telefax: 93/ 389 42 16 - Minitel: 3616 PCATALA

DOMÈNEC UMBERT

EL MERCAT DE FUTURS FINANCERS DE BARCELONA S'INICIA EL DESEMBRE

Regrés al futur

Quan encara no fa un any de la seva gestació, el Mercat de Futurs Financers està a punt d'entrar en funcionament després que la Direcció General del Tresor i Política Financera concedís l'autorització definitiva. El seu president, Josep Manuel Basáñez, intenta així revitalitzar el camp financer.

Sílvia Monfort

En un mercat de futurs es pot negociar qualsevol tipus d'actius, encara que se sol treballar amb primeres matèries i amb títols borsaris. De moment, MEFFSA, la societat que regirà el funcionament del mercat, negociarà sobre un bon nacional, és a dir, fictici, amortitzable a tres anys, un cupó anual al 10%, pagador semestralment, i un nominal de 10 milions de pessetes.

Un contracte de futurs es basa en un acord entre un comprador i un venedor en el qual es pacta un preu i un venciment determinat. Així, el comprador i el venedor acorden que en un dia preestablert es realitzarà la compravenda d'uns títols a un preu ja acordat en el dia de firmar el contracte. D'aquesta manera, tant l'un com l'altre s'asseguren un preu i és més fàcil calcular el risc de guanys i/o pèrdues. En el cas del Mercat de Futurs Financers de Barcelona, el reglament marca que la variació mínima en la cotització serà del 0,01% i la màxima diària serà del 2%.

El reglament del mercat, a més, també estableix els procediments de cotització, negociació, compensació i liquidació dels contractes; les funcions, els drets i les obligacions de MEFFSA, la dels seus membres i els clients d'aquests.

Així, en el Mercat de MEFFSA hi haurà dues categories de membres, els liquidadors i els no liquidadors. Els primers, a més, podran ser plens, és a dir, que liquiden per a ells mateixos, per als seus clients i per als membres no liquidadors; simples, que liquiden per a ells mateixos i per als seus clients, i propis, que només liquiden per a ells mateixos.

Per a ser liquidadors simples i plens han de ser entitat gestora de deute públic en anotacions i alhora ser accionistes de MEFFSA i posseir uns recursos propis mínims de 20.000 milions de pessetes. Com a membre no liquidador podran actuar les entitats gestores, els titulars de compte, les societats de valors i les agències de valors, aquestes dues últimes sorgides arran de la Llei de reforma del mercat de valors.

Aquest mercat estarà totalment informatitzat per tal d'obtenir millor transparència i rapidesa. El sistema informàtic escollit és el Danks Data que integrarà la liquidació i la negociació.

Davant les dificultats s'ha de treballar

«En el camp financer, davant les dificultats, podem lamentar-nos o bé, des del primer moment, llançar la nostra imaginació i posar-nos a treballar», eren les paraules de *justificació* que pronunciava Josep Manuel Basánez, president del Mercat de Futurs Financers, en la conferència inaugural celebrada aquesta setmana, per explicar com s'havia gestat la idea de crear un mercat de futurs financers a Barcelona que compensi la pèrdua de pes financer de la ciutat arran de la reforma de les borses.

La idea de la creació va sorgir de la Borsa de Barcelona i va ser impulsada per la Conselleria d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya. Llavors va constituir la societat MEFFSA, amb el suport de 17 entitats financeres i un capital social de 100 milions de pessetes. En aquests moments, la societat procedeix a una ampliació de capital de fins a 1.500 milions i amb la participació de fins a 50 membres.

Algunes de les noves societats del mercat de valors sorgides arran de la reforma han sol·licitat també l'admissió a la societat, però fins que no siguin societats gestores de deute públic i es regeixin per la normativa vigent en el mercat de valors, hauran d'esperar a realitzar la seva incorporació. També hi ha firmes inversores internacionals com Goldschmidt Conseil Associés, Refco i Financor, que ja es preparen per a poder participar a MEFFSA, encara que no com a socis sinó com a simples *brokers*. □

Generalitat de Catalunya
Departament d'Indústria
i Energia

COMPETITIUS EN ELS MERCATS MUNDIALS

Innovació Tecnològica • Qualitat • Disseny • Marques • Internacionalització

Bloc

'Master' d'economia

El Col·legi de Periodistes de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona han firmat un acord de mestratge en informació econòmica. Aquest mestratge tindrà una durada de dos anys (45 crèdits universitaris) i la matrícula serà de 250.000 pessetes pels dos anys. Els blocs docents seran: introducció a la informació econòmica, relacions econòmiques internacionals, les institucions financeres, l'empresa com a subjecte d'informació, el sector públic de l'economia espanyola i l'anàlisi comparada de la informació econòmica en premsa, ràdio i televisió. Aquest *master* d'informació econòmica serà el primer d'aquestes característiques que s'organitza a Catalunya i a l'estat en la seua especialitat.

Cursos a la carta

L'Institut d'Estudis Empresarials La Florida de Barcelona, organitza dos cursos que tindran el seu inici el pròxim 31 d'octubre. El primer, sobre sistemes operatius d'aplicacions informàtiques, tindrà una durada de 24 hores i està dirigit a personal d'empreses que utilitze aplicacions informàtiques a nivell d'usuari. El segon, dirigit a tècnics comercials i caps de venda, dedicarà 30 hores a la formació de venedors.

El 92, més prop

La col·lecció Alerta 92, publicada per la Conselleria d'Indústria i Energia de la Generalitat de Catalunya, ha vist publicats els seus dos primers volums. Un d'ells és el *Llibre blanc per a les empreses* i l'altre *1992: una nova estratègia per a l'empresa.* Aquestes publicacions aniran acompanyades d'una enquesta referent a la percepció per part de la indústria catalana dels efectes de la realització del mercat interior, els resultats de la qual seran tramesos als empresaris catalans al llarg del primer trimestre de 1990. Per al titular del departament, **Macià Alavedra,** l'enquesta «servirà per a conèixer quin és el nivell de sensibilitat i percepció que es té del Mercat Únic».

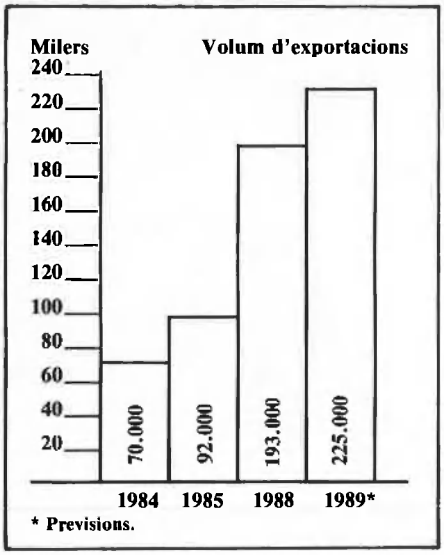

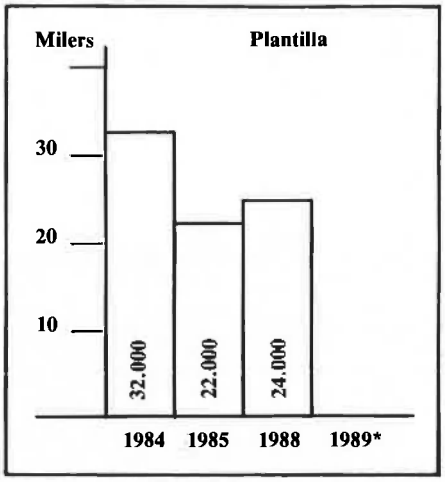
Seat escala posicions

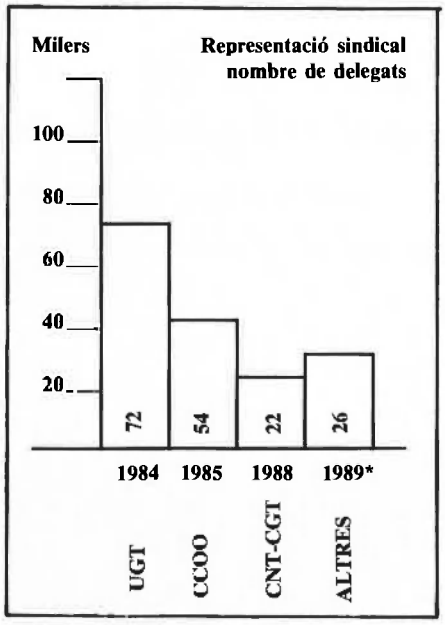
Des que l'empresa FIAT va abandonar al seu germà petit SEAT l'any 1981, aquesta s'ha vist oblidada a renovar-se, a trobar un nou soci internacional, el grup Volkswagen-Audi, a construir un automòbil propi i adaptar la seva plantilla a les noves necessitats d'empresa.

En l'actualitat, SEAT exporta el 60% de la seva producció a països del Mercat Comú en règim de lliure competència. Així, a Itàlia exporta el 37% del total, que representa un 3,4% del mercat italià; a França exporta un 21% del total, que vol dir un 2,1% del mercat francès, i un 6% a Taiwan. És a dir, SEAT exporta 2 de cada 3 vehicles que fabrica, sobretot a Europa. Actualment l'empresa fabrica 475.000 vehicles a l'any i tot el grup Seat-Volkswagen-Audi en fabrica vora tres milions. El 2,7% del mercat europeu automobilístic el copa Volkswagen, cosa que representa el liderat europeu en quota de mercat.

El nivell de productivitat de SEAT, és a dir, el nombre de cotxes que fa-

Sistema bancari: una dècada en xifres

Captació directa de recursos (milers de milions de pessetes)

Anys	Total sistema bancari	Banca privada Total	Banca privada % s/total sistema	Caixes d'estalvi Total	Caixes d'estalvi % s/total sistema	Cooperatives Total	Cooperatives % s/total sistema
1979	9.938	6.229	63	3.28	33	357	2
1980	11.615	7.450	64	3.761	32	402	3
1981	13.547	8.632	64	4.422	33	493	4
1982	15.610	9.727	62	5.293	37	588	4
1983	17.880	10.891	61	6.295	35	693	4
1984	20.568	12.262	60	7.489	36	815	4
1985	22.956	12.995	57	8.981	39	979	4
1986	25.505	13.926	55	10.516	41	1.063	4
1987	28.845	15.596	54	12.062	42	1.137	4
1988	32.014	16.503	51	14.241	44	1.271	4

Font: Boletín Estadístico del Banco de Espana i Ministerio de Economía y Hacienda.

La variació de les quotes de mercat en la captació directa de recursos és un dels fets més destacats en l'evolució del sistema bancari al llarg de l'última dècada. Així, els bancs han vist reduïdes les seues quotes en 12 punts mentre les caixes d'estalvi han sabut fer-se amb aquesta quota de mercat augmentant en 11 punts la seua quota de captació de recursos. Les variacions no han estat significatives per a les cooperatives de crèdit, que s'han mantingut des del 1981 en una quota del 4%.

Albert Vicent

brica per operari i any, també ha augmentat any rere any. Així, si el 1981 la productivitat era del 8,9, en el que va d'any és del 20 o 21, i les previsions per als anys 1994-1995 són d'augmentar-la fins a 35-40 cotxes a l'any per operari, comptant amb noves instal·lacions i l'aplicació de les noves tecnologies.

Per al futur, tal i com explica Juan Antonio Díaz Alvarez, president del consell de direcció de SEAT, l'empresa ha definit com a punts clau de la seva estratègia una política d'inversions en noves fàbriques (actualmente n'hi ha a la Zona Franca, Martorell, el Prat del Llobregat i Pamplona) i productes pel valor de més de 500.000 milions de pessetes, una àmplia campanya dc reducció de despeses internes, aprofitar al màxim les oportunitats de la multinacionalitat i la necessitat d'integració en els seus entorns, és a dir, elegir quins són els països, les classes socials i les cultures on SEAT vol operar.

Sílvia Monfort

FIRES

Encontre Internacional

La Unió de Fires Internacionals —UFI— ha celebrat el seu 56 congrés anual a Barcelona, amb la presència del president d'UFI, **Carlo G. Bertolotti,** i la del president de la Fira de Barcelona, **Enric Reyna.** En aquest 56 congrés s'han celebrat unes jornades referents a l'Europa de 1992 i els efectes que es produiran en les fires i salons, com també l'harmonització dels reglaments, mètodes d'anàlisi i accions promocionals entre totes les fires i salons.

L'UFI, la integren 141 membres responsables de 392 manifestacions firals. Del total de les fires organitzades per tots els estats membres, el 80% són salons especialitzats i el 20% són fires generals.

Inverfira

Aquest saló de serveis financers és el pròxim certamen que organitza la Fira de Barcelona entre els dies 25 i 29 d'octubre al Palau de Victoria Eugenia. En aquest saló participaran més d'un centenar d'expositors que concentraran l'oferta de serveis financers conjuntament amb agents econòmics de tots els àmbits: banca, companyies d'assegurança, gestors i empreses de *leasing* entre altres; especialment dirigit a inversors privats, consellers financers, directors d'empresa i assessors.

Fimma-Maderalia'89

La Fira Internacional de Maquinària per a la Fusta, Ferreteria, Fusteria, Bricolatge i Decoració —FIMMA-MADERALIA'89—, que se celebra a València entre els dies 25 i 29 d'octubre, ha programat un cicle de Jornades tècniques per als dies 26 i 27. Les ponències d'aquestes jornades tractaran sobre les noves mesures de normalització que han d'implantar-se en el sector de cara a la posada en marxa del Mercat Únic Europeu.

• La **Caixa d'Estalvis de València** ha decidit participar en qualitat de soci accionista en el projecte de la Sociedad Terminales Marítimo de Sagunto, SA (**TEMARSA**), que opta al concurs per l'adjudicació de la construcció i explotació d'una terminal integral de tecnologia punta al Port de Sagunt. L'entitat que presideix Josep Maria Simó Nogués col·labora en aquest projecte a través de la seua Unitat de Grans Empreses, des d'on dirigirà una operació a llarg termini per un import de 3.000 milions de pessetes. L'empresa que obtinga la concessió explotarà la terminal per un període de 25 anys.

• **Banca Catalana** distribueix un nou dividend a càrrec de l'exercici del 1989 i a ráo de 40 pessetes per acció. Aquest dividend ha estat possible repartir-lo gràcies a l'evolució del compte de resultats i de l'exercici dels nou primers mesos d'aquest any. El volum de negoci de Banca Catalana arriba ja al voltant dels 800.000 milions de pessetes i el benefici en els nou primers mesos de l'any és d'11.182 milions de pessetes, amb una taxa d'increment anual del 44,4%.

• Els treballadors que l'empresa **INESPAL** té a Alacant firmaran el pròxim 31 de novembre el conveni col·lectiu després de dos anys de negociacions amb la patronal. Així ho han decidit els mateixos treballadors després d'haver realitzat un referèndum sobre la qüestió. Dels 1.056 treballadors censats en la plantilla, 920 han participat en la votació, 613 han donat el seu suport a la proposta de conveni, 282 han votat en contra, i la resta han estat vots nuls o en blanc. El conveni ara aprovat recull un increment salarial del 6,8%, a més d'un increment per sobre de l'IPC d'un punt per al 1988, d'1,4 per al 1989 i d'1,6 per al 1990. La plantilla d'INESPAL ha acceptat igualment un increment del nombre de torns en funció de la cartera de comandes que l'empresa puga tenir. Aquest últim punt ha estat la causa per la qual les negociacions del conveni s'han ajornat quasi dos anys.

DOMÈNEC UMBERT

Junta d'accionistes de Banca Catalana.

RAFA GIL

Caixa d'Estalvis de València, present en TEMARSA.

• El grup català **Rodríguez i Cusi**, majorista de la distribució de calcer, ha quedat com a únic interlocutor vàlid després que la firma italiana **Trussardi** trencara les negociacions amb la Direcció General del Patrimoni en el procés de reprivatització d'**IMEPIEL** (Industrias Mediterráneas de la Piel. La venda de l'antiga **Segarra**, empresa controlada per l'estat que arrossega un dèficit de més de 4.000 milions de pessetes, queda ara a l'espera dels acords a què Patrimoni i el grup català puguen arribar. L'interès per part de l'estat de desfer-se d'IMEPIEL arribà fins al punt que Francisco Zambrano, director general de Patrimoni, va fer oficial la proposta d'ajudar el procés de reprivatització amb aportacions públiques per un valor total de 8.000 milions de pessetes.

Dolores, un projecte de Moda Expansión, SA.

• La xarxa de concessionaris **LANCIA** disposa, des d'aquest mes d'octubre, d'una nova sèrie especial limitada anomenada World Champion. Amb aquesta sèrie, realitzada sobre la base dels Delta 1300 i 1600 i.e., Lancia celebra la seua tercera victòria consecutiva en el Campionat del Món de Ral·lis. El preu d'eixida al mercat espanyol per al Delta World Champion 1300 és de 1.490.000 pessetes i de 1.725.000 pessetes per al Delta World Champion 1600 i.e.

• La societat **Moda Expansión, SA,** comercialitzadora i distribuïdora de la marca Dolores, ha decidit abordar el mercat de la confecció juvenil per a la dona amb una estructura pròpia destinada a situar el producte en punt de venda mitjançant un sistema de tenda al públic exclusiva. Moda Expansión aspira, en un termini de tres anys, a cobrir la totalitat de l'estat espanyol combinant les modalitats de tendes associades, tendes en franquícia i *corners* en grans tendes. Aquest pla s'ha posat en marxa amb la recent obertura a València i Castelló de tres tendes associades on es presenta la primera col·lecció tardor/hivern 89/90, obra de la dissenyadora Dolores Enguídanos.

RAFA GIL

INESPAL, conveni després de dos anys.

TEMPS OBERT

REPORTATGE

La prostitució dolça.

PERSONES

Raquel Palacios, al podi

CINEMA

«El Pont de Varsòvia» últim film de Pere Portabella

MÚSICA

Barcelona, a ritme de Jazz

REPORTATGE

Prostitució dolça de menors

L'any 1987, la Brigada de Menors dels Mossos d'Esquadra va iniciar la lluita contra la prostitució encoberta a Catalunya, intentant introduir-se en les xarxes de prostitució. Però després d'un any, els resultats van ser gairebé nuls pel fet que a Catalunya, a diferència d'altres indrets com és el cas de València, la prostitució infantil està molt amagada.

Al cap d'un any es van poder desmuntar catorze xarxes de prostitució infantil, amb les conseqüents detencions, però com més insistent és la persecució policial, més difícil és introduir-s'hi, policialment parlant, perquè, entre altres coses, el contacte entre el/la menor i el client no és mai directe, sinó que es realitza a través del proxeneta. Aquest contacte té lloc als taulells del bar o en establiments de prostitució adulta.

Abans, però, que el client entri en contacte amb el menor, el proxeneta s'haurà encarregat d'assegurar-se que no es tracta de cap infiltrat que pugui denunciar-los, sinó que és un client habitual, de confiança, que freqüenta els llocs de prostitució adulta.

L'origen de les causes de la prostitució infantil sol ser una fugida de casa, en la gran majoria dels casos. De vegades aquestes fugides són denunciades pels familiars, però és més corrent que per a la família suposi una criatura menys, un problema menys, una boca menys... Aquest menor, al cap d'un parell de dies o d'una setmana, necessita menjar i dormir i es troba que no té diners per a fer-ho. Llavors és quan es *troba* amb la prostitució.

Els primers contactes solen ser amb les prostitutes adultes o amb els *guaperes* de les discoteques i bars. Al cap d'uns deu dies, aquell menor serà obligat a prostituir-se en contra de la seva voluntat, patirà maltractaments i tortures, se'l drogarà i no en veurà ni un duro de tot el muntatge.

La nova prostitució dolça

«Però hi ha un fenomen nou que és el de les agències de models, d'hostesses de *casting*... que tenen una part del negoci que és legal i que és la base del reclutament de gent, entre la qual hi ha menors, els quals assisteixen a festes particulars i allí es prostitueixen dolçament, atès que, per a la noieta, aquesta és una manera fàcil de guanyar-se uns diners i no rep cap tipus de maltractaments», explica un portaveu de la policia autonòmica.

En aquests casos, a diferència de l'altre tipus de prostitució infantil, «la denúncia és d'inducció a la prostitució i de corrupció de menors, però no hi ha denúncia per maltractaments físics. Precisament per això és molt difícil que, abans no es destapi una xarxa d'aquestes, s'hagi rebut alguna denúncia.

En l'actualitat, el jutjat d'Instrucció número 25 de Barcelona, encapçalat pel jutge Conrado Gallardo Correa, està portant a terme una investigació referent a dues d'aquestes agències i els seus responsables. Es tracta d'Edurne Cabanes Iglesias, de l'agència Neus, i Sebastián Rodríguez Pérez i Andrés Avelino Trinchet Torres, de l'agència Avelino i Electric-Blue; però n'hi ha més que ara són investigades per la fiscalia de menors i la brigada.

Segons el jutge, «el judici està pendent de localitzar una de les menors

perquè puguem prendre-li declaració, però no resideix a Barcelona i ens és difícil trobar-la». De moment s'han pres declaracions «d'unes 20 o 30 menors» que s'han anat identificant a partir de les més de 6.000 fotografies que han estat incautades en el moment d'intervenir les agències. La feina ha estat llarga perquè, a partir de totes aquestes fotos, s'ha hagut d'identificar a qui corresponien i si eren menors o no.

Com que «aquestes agències tenien la seva part legal, a mesura que s'identificaven les noies, hem anat fent els atestats policials, i a partir d'aquí, el jutge en té coneixement i en l'actualitat està ratificant les declaracions», explica el portaveu de la policia autonòmica.

El cap de la Brigada de Menors, Manel Castellví, afegeix que «de les declaracions es desprèn que hi ha altres agències que actuen de la mateixa manera i estem esperant la decisió judicial per a actuar també contra aquestes, que en el sector encara hi ha molt de marro, però està detectat».

No hi ha denúncies

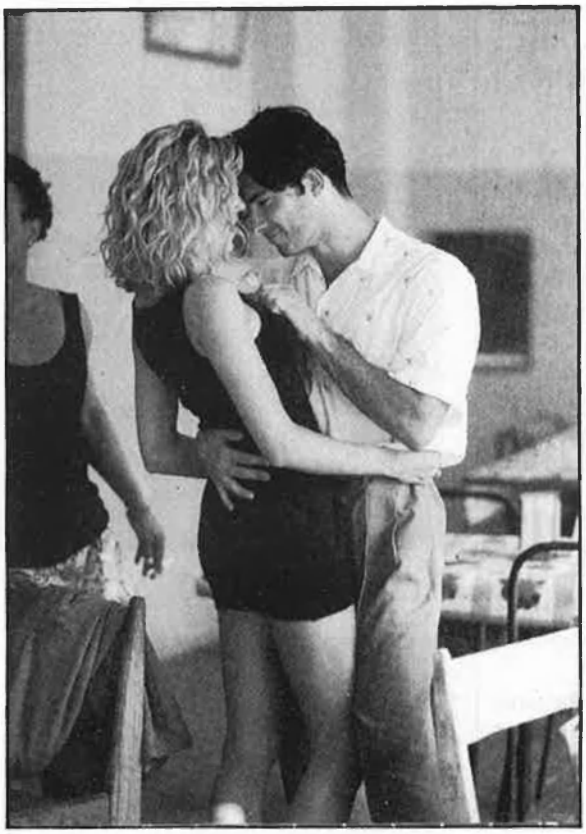
No és que darrere d'aquest tipus de prostitució dolça hi hagi cap grup de màfia sinó que «són independents, encara que tots es coneixen i han arribat a deixar-se noietes els uns als altres», afirma Manel Castellví.

Però afegeix que «hi ha un problema molt greu, a diferència del que passa amb la prostitució infantil violenta, i és que aquí no es dóna mai una denúncia per part d'una menor, ja que la menor és còmplice del tema perquè toca els diners».

Una menor que es dediqui a aquest tipus de dolça prostitució es pot treure unes 25.000 pessetes diàries. Per tant, quan s'intervé una xarxa d'aquest tipus, «a la criatura se li desmunta el castell, és un problema per a ella, a diferència de l'altre tipus de prostitució en la qual és un alliberament quan se'ls treu d'aquest món». Segons el portaveu de la policia autonòmica, «és molt diferent que hagin estat mig any fent prostitució amagats en un pis, lligats al llit, dels altres casos, que, de fet, els lleves el *modus vivendi*».

Desconeixement familiar

Normalment, en aquests casos, solen ser noies que encara viuen dins el seu entorn familiar, de classe mitjana i elevada que, a l'hora d'anar a una festa, es munten la història «amb la família que van a estudiar a casa d'una amiga o se'n van a comprar», que ja s'encarreguen prou els inductors que els horaris siguin compatibles.

Alguns models publicitaris cauen en la prostitució.

L'origen d'aquest fenomen és que les jovenetes tenen amistats amb companys i amics de poder adquisitiu més elevat i s'habituen a aquest nivell, però els és difícil de mantenir-s'hi si no és amb diners, i una manera fàcil d'obtenir-los és aquesta. «Per això, una vegada destapat el tema, sí que declaren, però no per iniciativa pròpia».

Aleshores, una vegada destapada la tramoia, «hi ha pares que intenten pegar-los en les mateixes dependències policials, pares que s'ensorren físicament, n'hi ha que no volen ni veure la criatura i els que l'han tornada a acollir a casa».

La protecció és fonamental

«L'èxit de desmuntar aquestes xarxes és un èxit molt costós *a posteriori*, però només té una solució: la protecció posterior de totes aquestes nanes que els delaten i fan l'atestat», afirmen fonts de la policia autonòmica.

Una vegada es desmunta una xarxa i una vegada la canalla ha fet les declaracions, la brigada de menors, en col·laboració directa amb diversos departaments de la Generalitat i particulars, amaguen les criatures en pisos i

Dos models de prostitució

	Dura	*Dolça*
	Canalla: **Fugida de domicili i contra la voluntat. Si pot, denuncia el cas.**	**Hi entren voluntàriament. Viuen a casa, de classe mitjana-alta i no denuncien voluntàriament.**
	Client: **Mitjà-alt poder adquisitiu.**	**Altíssim poder adquisitiu.**
	Detinguts: **Acusats de rapte, inducció a prostitució, violència física, maltractaments. Hi ha tortura.**	**Inducció a la prostitució i corrupció de menors. No hi ha tortura.**
	Droga: **Per a mantenir-los amagats, heroïna i derivats.**	**Esporàdicament per a diversió. Coca.**
	Pares: **Denuncien o no la desaparició de la criatura.**	**No ho saben, és d'amagat que ho fan.**
	Indrets: **En pisos i apartaments itinerants.**	**Festes particulars.**
	Pagament: **Els menors que es prostitueixen no veuen ni un duro.**	**Cobren bones sumes de diners.**

En tots dos casos, els menors reben protecció policial posterior a la denúncia i fins que estigui fora de perill.

La Brigada de Menors

El cos de Mossos d'Esquadra de la Brigada de Menors està format per 24 persones a tot Catalunya, encara que en moments determinats queda reforçada per agents de la comissaria de menors i per la resta dels mossos, ja que «els 600 homes del cos, en un moment determinat, són polivalents», segons Manuel Castellví, cap de brigada.

Però «tot i així, anem molt justos de personal, perquè uns estan destinats a la vigilància-protecció i els altres a la investigació. Però és una batalla que l'hem començada i la volem guanyar».

La Brigada es va muntar fa quatre anys per a investigar casos per ordre judicial en el tema de menors: delictes, recerques i captures, etc., però «la prostitució ha petat tres anys després d'estar treballant en els temes de menors». □

DOMÈNEC UMBERT

Estudio Ballet, cobertura per a l'Agència Avelino i Electric Blue.

centres, de forma itinerant i vigilància permanent.

Així, «fictíciament parlant, hi pot haver nenes amagades a Puigcerdà, Girona o, fins i tot, fora de Catalunya». Però, com que «són víctimes i no presoneres», han de seguir estudiant, anant al cine, divertint-se, sempre amb la vigilància corresponent.

En els centres, la canalla està en les mans de tutors, de metges, psicòlegs i assistents socials. I és que els problemes, físics i/o psíquics que pateixen són diversos. Entre altres coses, «es juga molt amb la por. Per això la protecció permanent: si les nanes s'espantessin, en el moment del judici no reconeixerien ningú, i el que hem de fer és donar-los confiança i seguretat». Tot i així, «han hagut intents de raptes i amenaces».

DOMÈNEC UMBERT

Agència Neus, a l'avinguda Paral·lel núm. 67 de Barcelona.

La ruta itinerant

«No és un problema només de Barcelona sinó que passa el mateix en altres capitals, com Girona, que ha estat la més perjudicada i és de les que més ho ha patit, però també es dóna a Salou, Platja d'Aro o Cambrils», encara que el primer contacte es fa a Barcelona i després se'ls distribueix per comarques, i avui són aquí i demà allà. Per això mateix és difícil poder arribar a intervenir en un pis o apartament i trobar *in fraganti* tot el muntatge per a poder-los detenir.

Droga sí, però segons

En el tipus de prostitució dura, la droga hi té el paper protagonista. «Hi ha un rapte i aquest es realitza a través de psicotròpics, i a mesura que van passant els dies, una manera de tenir la noia lligada al llit és amb la droga. En els altres casos, els de la prostitució dolça, no hi intervé tant, i si n'hi intervé cap és la coca, no per a mantenir lligada la criatura sinó per diversió, ja que l'heroïna i els seus derivats no entren en el joc. Aquest tipus de client no vol fer l'amor amb una noia que es punxa, que pot tenir la sida, sinó que el client tan sols vol passar una nit divertida, un contacte esporàdic i prou».

Sílvia Monfort

Clients selectes

La persona que compra els serveis d'un menor és un client de casa. «Difícilment hi entrarà un turista, per desconegut, si no és que fa anys que hi va i el coneixen molt». I és que el client de la prostitució infantil «abans ha passat per la prostitució adulta, i això és un salt quantitatiu per a ell: ho vol provar com a cosa nova, però és un fet molt amagat, que costa molts diners i el client ha de tenir molts contactes per arribar-hi, si no, no hi entra».

El que sí que és cert és que el client que esporàdicament té contactes amb menors sense saber-ho no queda eximit de l'acusació, perquè el codi diu que no serà causa eximent el fet de desconèixer el delicte.

«És cert que hi ha noies de les quals és difícil saber l'edat, i si el client no sap que tractava amb una menor, la pena pot ser menor, però continua havent-hi delicte». □

EL NOSTRE SÍMBOL

EL NOSTRE SERVEI

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK

VICENTE A. JIMÉNEZ

PERSONES

Raquel Palacios: bronze amb sabor d'or

Amb només divuit anys, Raquel Palacios ha aconseguit la medalla de bronze al mundial de taekwon-do que fa dues setmanes es va celebrar a Grècia. Aquest nou triomf arrodoneix una brillant carrera esportiva ja recompensada recentment en dos esdeveniments internacionals: la medalla d'or al Campionat d'Europa i la de plata al del Món —una mena de Jocs Olímpics per als esports que no poden participar en els autèntics Jocs.

Fràgil i bonica, Raquel no sembla capaç de fotre un puntelló a ningú. Això no obstant, quan trepitja el tatami, les seues rivals són batudes una darrere de l'altra. Són les conseqüències de tres anys d'entrenament amb moltes ganes i molt esforç, en un principi al gimnàs Navarrete de València i actualment al Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat.

La progressió de Raquel Palàcios a Sant Cugat ha estat sorprenent, si tenim en compte que la jove taekwondista no havia sentit ni paraula de l'art marcial que practica de fa només tres anys.

—Als quinze anys, jo desconeixia l'existència del taekwon-do; no tenia ni idea del que era. Fins i tot, ja venint al gimnàs Navarrete, on vaig començar a practicar la gimnàstica rítmica i el *jazz*, com que no em coincidien les hores amb les del taekwon-do, no vaig tenir mai la possibilitat de relacionar-me amb ell.

Però vaig començar a ajuntar-me amb un grup d'amics que practicaven taekwon-do, entre els quals hi havia el meu entrenador Juan Ángel Navarrete i aleshores m'hi introduïren, i... ¡ací em teniu!

—Tot i haver aportat un considerable nombre de medalles per a la selecció espanyola a Seül, on es va dur com a esport d'exhibició, el taekwon-do continua sent un esport poc conegut.

—No cregues, té una enorme popularitat, com ho demostra l'augment notable del nombre de llicències que ha concedit la federació en els darrers anys, sobretot a València i Catalunya.

—¿En què consisteix exactament el taekwon-do?

—Nosaltres portem un plastró que ens cobreix des de la panxa fins al coll, i també un casc, a més de proteccions per als braços i les cames. Llavors, els àrbitres que jutgen la lluita poden concedir un punt a la lluitadora que aconseguesca colpejar el plastró o el casc de la seua rival. Com a mesura de protecció no es permet fer colps en la cara,

VICENTE A. JIMÉNEZ

«Sembla mentida que no s'haja aconseguit fer del taekwon-do un esport olímpic».

el coll o la nuca del contrincant a fi de no produir-li cap lesió.

Es cometen moltes injustícies, amb aquesta forma de puntuar quan les dues contrincants han empatat a punts i han de ser els jutges qui prenguen la decisió d'atorgar el triomf a una d'elles, valorant la seua tècnica o la iniciativa al llarg del combat. ¡N'hi ha arbitratges descaradíssims! De fet, jo crec que la medalla de plata del mundial estava al meu abast i que les actuacions arbitrals me'n van privar.

—¿Per què ha manifestat sempre que té més valor una medalla aconseguida en un mundial que l'obtinguda en uns Jocs Olímpics?

—El mundial és, sense cap dubte, el campionat més difícil, ja que hi participen tots els països que pertanyen a la Federació Internacional de taekwon-do —més de cent—. Aleshores has de participar en sis combats, mentre als Jocs Olímpics només en disputes tres perquè hi ha menys competidors.

—El taekwon-do, com la resta de les arts marcials, ¿de què es troba més prop, de l'esport o de les tècniques de defensa?

—De l'esport, naturalment. Mai l'he hagut d'utilitzar per defensar-me pel carrer, ni tan sols m'he plantejat ferho. Senzillament, m'agrada l'esport, m'agrada la competició, i és per això que el practique.

—La seua ràpida ascensió en el món de la competició ¿s'ha degut més a la seua qualitat o a la manca d'una elit de taekwondistes?

—No sé si sóc molt bona des d'un principi; el que és veritat es que m'han envoltat una sèrie de circumstàncies que m'han afavorit moltíssim, com són haver comptat amb el millor entrenador de València —*Juan Ángel és en aquests moments molt més que un amic per a Raquel*—, i que em donaren una beca que m'ha permès estar un any a Barcelona amb la selecció espanyola. A més, m'han donat algunes oportunitats de participar en diferents campionats internacionals, i tot això et fa pujar obligatòriament. Ara bé, el més difícil, malgrat ser un tòpic, és mantenirse. Jo he hagut d'apartar Josefina López i Amparo Dolç, que formaven part de la selecció que va anar a Seül en el meu pes, per a poder ocupar-lo ja ara als mundials. Però jo també tinc moltes altres xiques darrere que ara lluiten per llevar-me el lloc que ara ocupe.

—¿Quines són les seues fonts d'ingressos actualment?

—La veritat és que guanye ben pocs diners, ja que la meua beca només és de manteniment en el Centre d'Alt Rendiment. Totes les meues despeses, doncs, són a càrrec dels diners dels meus pares, ja que no em paguen ni un gallet de sou, fins i tot m'he hagut de pagar el plastró i les proteccions que faig servir per a entrenar. Ara bé, la Federació m'ha pagat 300.000 pessetes per cada medalla que he guanyat fins ara.

Raquel Palacios, a més d'una gran esportista és una dona estudiosa —li agradaria fer la carrera a l'INEF o estudiar fisioteràpia, malgrat no tenir massa temps per dedicar-hi— i també una conversadora incansable. Parla de les seues aficions amb vertadera passió. El que més li agrada és escriure el que sent en cartes o en papers que torna a llegir més tard.

«Sóc molt rara, m'agrada una música que molta gent de la meua edat ni coneix». Leonard Cohen i Bob Marley són, junt amb Roberto Carlos, els seus cantants preferits.

—¿Què opina la tercera millor taekwondista del món en el seu pes que el seu esport només tinga caràcter d'exhibició a Barcelona 92?

—¡No s'hi val! Sembla increïble que amb un català al capdavant del COI, no s'haja aconseguit fer el taekwon-do un esport oficial. Ara bé, el 1996 ja ho serà i jo, amb vint-i-cinc anys encara estaré a temps de guanyar-hi una medalla.

Vicent Mifsud Estruch

El pont de Portabella

El director de cinema Pere Portabella, autor d'*Informe general,* entre altres, ha finalitzat la seua darrera producció. Després de voltar pels escenaris de la política, torna amb una nova producció: *El pont de Varsòvia.* D'aquest film, els seus artífexs en parlen com d'una reflexió oberta al voltant de la incidència d'altres mitjans d'expressió com la literatura o la música, i la seva especificitat en el llenguatge cinematogràfic, enfront de la tendència generalitzada de recórrer a la narrativa literària com a suport cinematogràfic, buscant el prestigi i la qualitat fora del cinema. «Aquesta va ser una primera hipòtesi de treball. Començar per escriure un guió a partir d'una pàgina en blanc, tot posant-la en qüestió».

Aquest guió ha estat treballat per Portabella, amb Octavi Pellissa —escriptor i traductor de l'alemany, i encara un ideòleg—, que ja havia col·laborat amb Portabella en *Informe general* i que és essencialment el dialoguista d'*El pont de Varsòvia,* i amb Carles Santos —l'avantguardista i polèmic músic de Vinaròs i una mica barceloní— veterà en les col·laboracions amb el polític-cineasta de Figueres domiciliat a Barcelona. El discurs previ ha estat, doncs, servit a la mesura de les característiques dels guionistes, ben pròxims entre ells en els seus posicionaments de llenguatge i d'ideologia. Això és, si més no sobre el paper, una certa garantia de coherència interna.

«A partir d'aquí —expliquen— es va tractar d'ordir una història al voltant d'un fet i es va optar per un fet fortuït, un fet real i prou insòlit que havia estat notícia àmpliament difosa pels mitjans de comunicació: l'escafandrista trobat en un bosc cremat. L'estructura narrativa o la manera d'explicar-la troba la seva lògica en la mateixa història. Aquest fet fortuït i el seu desenllaç se situen en el film com la versió cinematogràfica d'una obra literària, d'una novel·la premiada en la seqüència més llarga del guió i que actua com a pròleg. Així, fins als títols de crèdit,

Paco Guijar i Jordi Dauder.

s'explica d'una manera lineal un esdeveniment social i cultural i es presenten tots els personatges que intervenen en la versió cinematogràfica de la novel·la guanyadora. El moment d'inflexió del film es produeix al final de la seqüència VIII, quan un periodista, referint-se a *El pont de Varsòvia,* pregunta a l'escriptor:

Periodista: «¿Pots fer-me una síntesi de l'argument?»

Escriptor: Si es tractés d'un guió cinematogràfic te l'hauria de poder explicar en trenta segons. Tractant-se d'una novel·la, la síntesi que em demanes són aquestes dues-centes pàgines».

Periodista (amb una certa ironia): «És a dir, ¿que s'hauria de llegir?»

Escriptor (somrient): «O, si més no, intentar-ho...»

Sobre el fons d'un gran paisatge, apareixen els títols de crèdit i comença un altre film, fins a la seqüència XXXIII en què l'Escriptor es troba amb el Músic, personatge de la seva història literària, i polemitzen sobre el film. A partir d'aquí, la història, interrompuda pel mateix autor, no reprèn fins a la seqüència XL, amb el desenllaç d'un fet fortuït absurd i insòlit que serveix de nucli de la història d'aquest film».

La banda sonora és una posada en solfa dels possibles papers que té o que pot tenir la música en el cinema. D'una banda, exigint a la imatge la seva servitud i representació teatral, i de l'altra, integrant la música i els efectes sonors en una banda de so no subsidiària de la imatge sinó que actua autònomament i paral·lelament. Aquesta darrera va travessada per les imatges de les primeres seqüències. La primera gira al voltant d'una acció musical de Carles Santos i permet presentar l'acció del film localitzada a la ciutat de Barcelona, des d'una vessant cultural. A l'XI, l'Orquestra Ciutat de Barcelona interpreta el final de *Salomé.* A la quinzena, l'escena d'amor entre Tristany i Isolda és representada en clau onírica. A la XXII, la cantata a quatre veus. A la XXVIII actua La Fura dels Baus i produeix una banda de sorolls musicals, i a la XXXV es recull el rodatge d'un musical en un plató de cinema. Aquest és l'entramat de seqüències que, d'alguna manera, corresponen al gènere musical... Tota una proposta, la banda sonora del film a cura de Car-

Ona Planas en una escena del film.

les Santos, que ha estat la desena vegada que treballava amb Portabella —ha estat en alguna d'aquestes l'autor de la idea—. Santos té, a més, però, onze curts-metratges amb guió, direcció, música i so seus, lligats a les seves experiències musicals. El film ha estat rodat entre Barcelona, Santa Coloma de Farners, Berlín, la Costa Brava, el Delta de l'Ebre i Vilanova i la Geltrú, i la fotografia ha estat a càrrec de Tomàs Pladevall, operador en la primera etapa de Francesc Bellmunt, i que ha treballat, entre altres, amb Jaime Camino, Gonzalo Herralde, Eugeni Anglada, Ventura Pons i Carles Mira, que s'ha afermat els darrers anys amb *Bar-Cel-Ona,* de Ferran Llagostera, amb *Daniya* del mateix Mira, i sobretot amb el *Gaudí* de Manuel Huerga, entre els primers directors de fotografia del país. Pladevall ha tingut com a segon operador un altre valor en alça, Carles Gusi, director de fotografia ja de diversos llargs-metratges. Mentre que un altre operador, deixeble i col·laborador de sempre de Portabella, Pere Joan Ventura, li ha fet d'ajudant de direcció. Del muntatge, se n'ha encarregat Marisa Aguinaga.

El film ha estat produït per Films 59 amb la participació de TVE, i la producció executiva ha estat a càrrec de Joan Anton González Serret, vell conegut i company també de Pere Portabella, com la seva *script* i companya Annie Settimo o el director artístic Pep Duran. Voltat de professionals de tota la seva confiança i cobert àmpliament amb un equip tècnic qualificat —*rescolzat,* com diria ell, amb un error lingüístic que va encomanar a mitja oposició d'esquerres des dels anys de la Taula Rodona— ha elegit com a protagonistes del film Carme Elias, Paco Guijar, Jordi Dauder, Josep Maria Pou, Ona Planas i Jaume Comas.

Amb el parèntesi d'una campanya electoral, el film ha estat preparant-se durant més de dos anys. Per al rodatge van ser necessàries vuit setmanes i mitja a Catalunya i una setmana a Berlín. El pressupost —que els productors prefereixen no comentar, tot i que els fan riure les xifres que han estat donades per alguns mitjans—, no és el d'una producció catalana pobra. I ha comptat amb els drets d'antena adquirits per TVE i les subvencions del Ministeri de Cultura i de la Generalitat de Catalunya. Ara, mentre s'ultimen les gestions per a la seva distribució, *El pont de Varsòvia* espera ser travessat pels espectadors. Pere Portabella i la refundada Films 59 hauran de passar aquest examen davant d'un tribunal popular més mandrós que el dels anys cinquanta o seixanta, i més ensopit pels efectes repetitius d'esquemes cinematogràfics fets per la passivitat, tan enervants i gastats com còmodes: els de la producció nord-americana dels darrers anys i de la seva irradiació-colonització sobre el cinema d'arreu del món. Mentrestant, Portabella ja ha posat un altre full de paper en blanc damunt de la taula. Tornen a seure amb ell Carles Santos i Octavi Pellissa.

Josep Maria López i Llaví
Joaquim Romaguera Ramió

Pere Portabella, la temptació del cine

Empordanès d'origen, Pere Portabella ha estat un galant irredimible que s'ha deixat estimar —a més— pels polítics i pels cineastes i cinèfils, però que en un i altre camp no ha deixat mai d'estar i de moure's. Al seu moment (1959-1973), amb la seva productora Films 59, va produir films espanyols en oberta contradicció amb les directrius ideològiques del franquisme: *Los golfos,* de Carlos Saura (1959), *El cochecito,* de Marco Ferreri (1960). O *Viridiana* (1961), de Luis Buñuel, el gol espectacular a la severa, i sortosament analfabeta censura del règim: la pel·lícula que, havent passat la censura de guió i de rodatge, va sorprendre pel seu agosarament i per la seva càrrega social i antireligiosa al Festival de Canes, on va ser premiada amb la Palma d'Or davant del desconcert i de la impotència dels representants del Ministerio de Información y Turismo, va costar el càrrec al llavors director general de Cinematografia, Muñoz Fontán, i, vista en privat pel *Caudillo,* en va fer cremar totes les còpies, i un parell de mesos després, i a causa d'aquell episodi, va destituir el que semblava incombustible ministre Arias Salgado.

Pere Portabella va tenir encara la intel·ligència de no integrar-se en l'efímera i formalista Escuela de Barcelona, i va produir i dirigir films de creació —sempre sota l'epígraf de Films 59— amb el poeta Joan Brossa com a coguionista (*No compteu amb els dits,* 1967, *Nocturn 29,* 1968, *Umbracle,* 1972), o sense (*Cuadecuc-Vampir*); d'altres d'utilitat política; partidaris com *El sopar* (1974) o *Informe general* (1976); o unitaris com *Poetes catalans* (1970), amb motiu del memorable recital «Poetes per la llibertat» al desaparegut Gran Price, o la sèrie Miró (*Aidez l'Espagne, Premios Nacionales* i *Miró l'altre*) el 1969, als quals afegiria *Miró, tapís* i *Miró, forja,* el 1973.

Des d'*Informe general* del 1976, doncs, fins a avançats els 80, que en Portabella va estar de ple a l'arena política, no s'havia posat al darrere de la càmera. Ara, amb *El pont de Varsòvia* acabat, ha renunciat a figurar en les llistes electorals i ja pensa en un altre film i a produir per a altres directors: Claudio Guerín, Manuel Huerga, Jesús Garay...□

Josep Costa: ¡del 'beat' al 'vits'!

Ginsberg viu al Lower East Side. Quan vam arribar, la porta estava tancada i els timbres dins, de manera que el vam anar a trucar per telèfon. Ginsberg digué: 'quan sigueu a la porta, crideu-me pel nom'. Plovia, Kenny i jo no dúiem paraigua i anàvem xops. Ginsberg ens esperava a la porta, duia una càmera penjada al coll, havia estat fent fotos des de la finestra de la cuina. Ràpidament, vam entrar en una habitació i va sortir-ne amb unes fotos de Robert Frank. En una hi havia Jack Kerouac. En una altra, Lou Reed. En una altra, Bob Dylan... Ginsberg ens va fer passar al seu estudi».

Darrere el Paral·lel, Pep Costa assaja un dels seus imminents espectacles en cartellera. Entre la direcció i la traducció, Costa, barceloní però arrelat al Prat, viu intensament el teatre, combina la seva feina de professional en una oficina, viatja cada any als EUA i d'allà s'emporta piles de textos que reflecteixen la realitat més quotidiana. Amb tres espectacles alhora en cartellera, un quart en preparació a punt d'estrenar, i el projecte d'una obra sobre la temàtica de la sida, que es podria veure la pròxima temporada, la seva és una targeta de visita que ja es va consolidar amb el muntatge de *Danny i Roberta,* del cinèfil John Patrick Shanley, coincidint amb la projecció d'*Hechizo de luna.* Mentre del TUB/Teatre Urbà de Barcelona, ha estrenat a Teixidors-Teatreneu *Cul-de-sac.* El Poliorama ha vist *Johnny va agafar el seu fusell,* amb Pep Munné. El Regina veurà de seguida *Vint per vint,* una estrena del jove Josep Barbero, i als Teatres de l'Institut presenta *¡Vits!,* un musical intencionadament premeditat sobre textos mítics de la generació *beat* acompanyat d'una sèrie d'activitats paral·leles a l'espectacle que tenen lloc en aquesta segona quinzena d'octubre.

—¿Si no visquessis al Prat, i visquessis a Nova York, què faries?

—¡Teatre, és clar!

—¿Es pot parlar, ni que faci de mal dir, d'una certa especialització en textos d'obres d'autors americans?

—No, no és una especialització. En realitat són autors amb els quals coincideixo i obres sobretot que m'agraden.

—¿Com han de ser els actors i les actrius amb els quals treballa Josep Costa?

—Per a mi, és bàsic que els actors tinguin activitat. Si l'actor es mou, participa, proposa canvis, la traducció acaba donant un resultat molt millor.

—¿Per què temes tan actuals, de carrer, i autors tan contemporanis?

—La veritat és que amb el grup que he portat molts anys al Prat hem fet clàssics de sempre. La intenció de treballar ara amb contemporanis és perquè crec fermament que el públic necessita aquesta identificació amb el que passa a l'escenari. Que s'hi senti representat. I això passa molt sovint amb els personatges que últimament hem vist i els que ara veurem.

—¿I aquest joc lingüístic entre beat *i* vit *del muntatge musical presentat a l'Institut del Teatre?*

—Buscava aquesta relació entre anglès i català. I la fonètica m'ho va solucionar. Té molt a veure amb el que surt a l'espectacle que és una mena d'antologia de la generació anomenada *beat,* dels escriptors més coneguts potser com William S. Burroughs, Gregory Corso, Allen Ginsberg i Jack Kerouac. Una generació entre els cinquanta i els seixanta que per a mi significa el canvi rotund.

—I d'aquesta barreja de fragments i d'imatges, en fas un musical...

—Sí. Són poemes traduïts, fragments de novel·les, textos suggerents, molta música, adaptació i un cert acostament al que en podríem dir cabaret, el cabaret literari. Un musical inusual, potser com qualsevol, sense l'aparatositat del que potser entenem per musical. Del *blues* al *rock,* del *heavy metal* a una balada... I els textos, en la seva majoria, són cantats.

—Un traductor i un director amb tanta cartellera deu tenir la vida solucionada...

—No. En absolut. Encara funciona *Danny i Roberta* i no és que m'hi pugui dedicar exclusivament.

—Però t'agradadria viure'n...

—No ho sé. A mi m'agrada molt la paraula *amateur.* Jo treballo en una oficina. I si hagués de dedicar-me absolutament al teatre, em sembla que acabaria cansant-me'n. Sobretot perquè hauria de fer coses que potser no m'agradarien gens. M'agrada fer coses amb les quals m'hi senti a gust. He estat treballant amb més de seixanta muntatges al Prat i si no hagués estat per aquest interès *amateur* no sé si hi hauria estat.

—¿No et sembla que el públic idealitza el paper de la gent de l'espectacle i li costa d'entendre que es pot ser oficinista i a la vegada traductor o director?

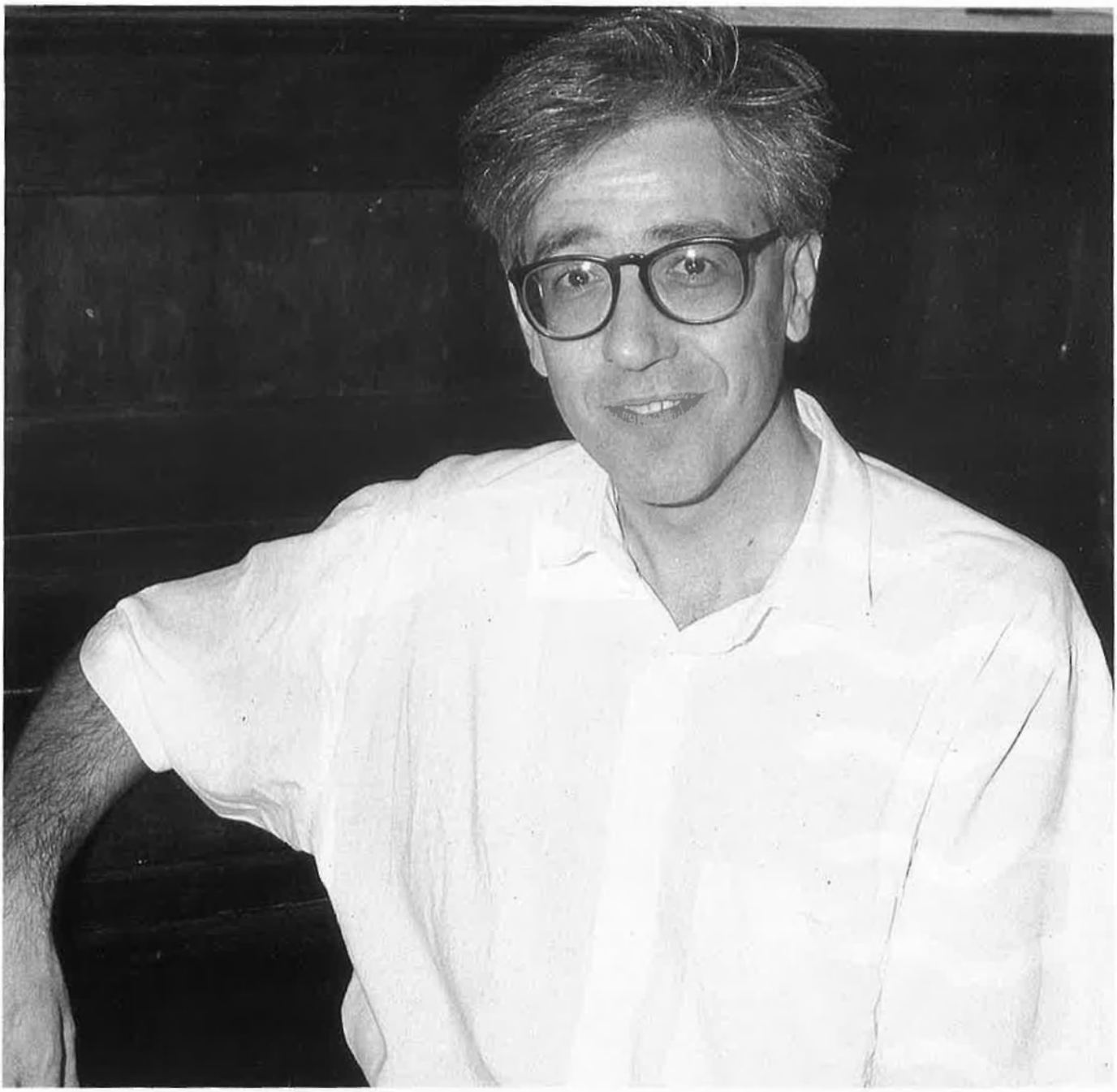
—Per a mi no representa cap problema. És la meva vida. A Estats Units, és molt normal que un actor, o un director, o un autor estigui fent una altra cosa totalment diferent.

—¿En quin moment decideixes fer traducció i de textos teatrals, a més? ¿Hi ha un interès teatral, literari, lingüístic...?

—En té la culpa en Ginsberg. Per això, en aquest cicle dels Teatres de l'Institut hi ha una sessió que hem titulat «El meu Gingsberg». De fet, he traduït el que m'ha agradat. I he publicat també traducció de novel·la en aquesta mateixa línia.

—¿I a Estats Units, què hi tens que hi vas cada any?

—Sobretot el teatre. Hi vaig per veure-hi teatre. Cada vegada menys els musicals, perquè els muntatges s'han encarit molt i els musicals dels Estats Units darrerament són anglesos i particularment els odio, perquè odio l'avorriment. *Els miserables* és una obra avorridíssima, *El fantasma de l'òpera* és avorridíssima... Per tant em llanço al musical americà perquè barreja més elements, la dansa per exemple. I sobretot m'hi interesso molt per

DOMÈNEC UMBERT

«Si hagués de dedicar-me absolutament al teatre, em sembla que acabaria cansant-me'n».

aquestes sales que presenten obres del que passa ara mateix.

—Quan vas traduir Patrick Shanlley, ¿no hi hauria hagut un ressò molt més impactant si, per fer un supòsit, en lloc del català hagués estat una altra llengua?

—Ja ha passat això. El *Danny i Roberta* en castellà, que va córrer uns mesos per Madrid, va sonar molt més fort. Un llenguatge més viu i comprovable. En català, la versió podia semblar forçada per no trobar la referència lingüística al carrer. Passa que curiosament la televisió el va fent més familiar cada vegada amb les sèries traduïdes.

—¿Què acosta a la teva línia el text de Joan Barbero que es presenta al Regina?

—Es tracta del món universitari. Coses molt contundents. Breus. Coses petites que toquen amb el que ens passa cada dia. *Vint per vint* va ser finalista del premi Ignasi Iglésias i crec que demostrarà que tenim un altre autor jove, molt jove.

—I hi ha un projecte per a la temporada vinent...

—Sí, et deus referir a *Un cor normal,* que es publica aviat i que és una traducció de Larry Kramer. Probablement puguem estrenar amb el TUB, l'octubre de l'any que ve. És un obra sobre el tema de la sida en la qual treballaria en Munné i que representa una història d'aquest fenomen des del 1981 fins al 1985, amb una barreja d'història personal, amb una progressió que deixa ben clara la posició, tant del govern dels Estats Units, com de segons quins sectors de la premsa i altres incidències que l'acosten al document. L'autor és el mateix que va fer el guió de *Mujeres enamoradas,* que es va veure amb la Glenda Jackson. És un projecte que segueix la nostra línia però que crec que toca molt més de prop un text molt viu.

Andreu Sotorra

L A B I E N N A L

D E B A R C E L O N A

La Biennal
de Barcelona

Joves Creadors
Europeus

Casa de
la Caritat

Del 5 al
30 d'octubre
1989

Ajuntament de Barcelona

C A R L O S R O L A N D O

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

Novetats

Departament de la Presidència

– Catalunya, un país mil·lenari
PVP 700 ptes. 21 x 10 cm. 93 pàg.
Presentació d'una panoràmica global de Catalunya en tres temps: passat, present i futur. Llibre útil per a tenir una sèrie de dades essencials en la identitat del país. Existeixen edicions en castellà, anglès, francès, italià i alemany.

– Les competències d'execució de la Generalitat de Catalunya
PVP 1.500 ptes. 21 x 15 cm. 182 pàg.
Obra que aplega les diverses ponències presentades al seminari convocat per l'Institut d'Estudis Autonòmics, i celebrat a Barcelona el novembre de 1988.

Departament de Governació

– Reglament del patrimoni dels ens locals
PVP 400 ptes. 17 x 12 cm. 100 pàg.
Primer volum de la col·lecció «Recull normatiu de règim local de Catalunya». Conté, entre d'altres, la llei d'organització comarcal de Catalunya i la llei reguladora de les bases de règim local.

– Reglament de demarcació territorial i població dels ens locals
PVP 400 ptes. 17 x 12 cm. 128 pàg.
Aquest segon volum de la col·lecció recull, entre d'altres el decret que aprova el reglament de demarcació territorial i la llei reguladora de les bases del règim local.

– Recull normatiu de règim local de Catalunya
PVP 400 ptes. 17 x 12 cm. 80 pàg.
Tercer volum de la col·lecció que conté, entre d'altres, la llei que estableix els criteris de finançament del pla únic d'obres i serveis de Catalunya.

Departament d'Ensenyament

– La formació professional dual
PVP 500 ptes. 21 x 15 cm. 128 pàg.
Estudi que recull els temes tractats a les jornades celebrades a Barcelona per representants del land alemany de Baden-Württemberg i de Catalunya.

Departament de Cultura

– La indústria del cinema a Catalunya
PVP 1.200 ptes. 23,5 x 16,5 cm. 220 pàg.
Anàlisi del procés de transformació de l'estructura de la indústria cinematogràfica a Catalunya.

– El món de Fructuós Gelabert
PVP 3.000 ptes. 23,5 x 16,5 cm. 416 pàg.
Estudi que reconstrueix la vida i l'obra de Fructuós Gelabert, pioner del cinema a Catalunya i primer organitzador de la producció cinematogràfica al nostre país.

– Charles Chaplin en la cultura catalana (1922-1936)
PVP 300 ptes. 21 x 14 cm. 60 pàg.
Una quinzena de textos que permeten copsar l'atenció i l'interés pel personatge cinematogràfic –Charlot– i pel seu creador –Chaplin–.

Departament de Treball

– Diccionari de les professions
PVP 1.100 ptes. 24 x 17 cm. 216 pàg.
Diccionari especialitzat, amb dues finalitats concretes: l'ampliació del vocabulari tècnic i científic de la nostra llengua i una eina de treball, d'acord amb la normativa de l'O.I.T.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) *302 64 62

Data

Signatura

Barcelona, a ritme de 'jazz'

El cartell del Festival de Jazz de Barcelona ocuparà tres marcs des del 27 d'octubre fins al 18 de novembre, el Palau de la Música Catalana, el Palau Municipal d'Esports i la Sala Zeleste. La XXI edició recupera el tradicional certamen sota l'organització de la producció privada que dirigeix Tito Ramoneda, i que compta amb l'esponsorització de la marca Fortuna en un vint per cent sobre un pressupost que parteix de 55 milions. Els organitzadors hauran de cobrir gairebé 45 milions de taquillatge perquè el Festival no té el suport de cap mena d'institució, ni el de l'Ajuntament, ni de la Diputació, ni el de la Generalitat de Catalunya, que han al·legat haver traspassat els fons destinats a aquesta partida a l'organització dels Festivals de Tardor que tenen lloc a Barcelona fins al 26 de novembre. Cal recordar que en la darrera edició del Festival de Jazz va ser el Palau de la Música qui va organitzar directament les actuacions, institució d'altra banda que enguany segueix cedint al promotor privat el permís d'utilització per part del Consorci del Palau.

Tito Ramoneda, responsable de la producció privada, no amaga la polèmica que hi ha hagut al voltant de qui té la propietat del nom del Festival, però manifesta que qualsevol podria registrar en aquest moment la marca del Festival i utilitzar-lo en endavant. La història del Festival de Jazz és llarga i fosca. Ha anat d'iniciatives privades a temporades coproduïdes entre associacions i institucions, i edicions amb suport bàsicament institucional. Ramoneda manifesta que durant el llarg període de vint anys, només un ha estat organitzat directament per l'Ajuntament de Barcelona, la qual cosa no li confereix una significació de propietat particular. Per a Ramoneda, el Festival és com una torxa de relleus que ha anat passant de mà en mà per un simple interès d'estimar el *jazz*. Tito Ramoneda ha manifestat que s'ha pensat en un cartell que arribés al públic i que no afegís més riscos al pressupost que ja té per si sol.

Julio Madrid, amb una extensa trajectòria com a promotor musical, i que ha col·laborat en la confecció del cartell, ha manifestat que dins la programació no hi ha els anomenats grups locals pel risc econòmic que representava de reduir l'assistència del públic que només es pot captar partint de noms que acaparin l'atenció dels aficionats al *jazz* que, cada vegada més, es manté en una mitjana d'edat molt determinada i que cal que augmenti amb assistència de gent més jove.

Però en aquesta XXI edició del Festival de *Jazz* tothom hi ha pogut dir la

Miles Davis.

Pat Metheny.

seva. Àngel Pereira, vice-president de l'Associació de Músics de Jazz de Catalunya, ha manifestat també que la bona voluntat és l'únic que es manté en cada edició, però que els grups locals han quedat una altra vegada al marge. Per a Àngel Pereira, molts artistes catalans tenen una línia que en més d'una ocasió es pot equiparar a altres noms dels que es presenten com a primeres figures. Pereira pensa en un Festival que serveixi de base, una opció, diu, que mai no s'ha aconseguit i encara menys amb actituds com la d'enguany, que ha trencat qualsevol coordinació entre institucions i promotors. Àngel Pereira insta els responsables per tal que es convencin que existeixen músics de qualitat que es mereixen aquest suport. I també ha estat rotund en la seva declaració. Si es fa un festival amb diners públics, intentarem que hi estiguem representats, i si no, intentarem com sigui que no es faci mai més.

El mateix Àngel Pereira és el que manifesta que la ciutat de Barcelona no respira que se celebri un Festival de Jazz, i opta per un nou disseny del festival que compti amb organització amb gent del *planter* i que els doni l'opció o actuacions. Pereira confessa que no entén la política de l'Olimpíada Cultural en aquest sentit i tampoc la falta d'acord per a una organització conjunta. Per a Àngel Pereira, el responsable de l'apartat musical del Festival de Tardor, Mingus B. Formentor, té els projectes molt clars, però s'ha manifestat tancat en banda sense que hagi volgut escoltar res del que se li ha presentat des de l'Associació de Músics.

El Festival de Jazz oferirà els concerts previstos amb preus d'entrada al públic que van de les 2.500 pessetes a 1.500 pessetes, segons les opcions. Els promotors creuen que aquests preus estan molt per sota dels que realment caldria aplicar si es volguessin assegurar el dèficit d'aforament i no posar un fre a l'assistència del públic.

Tito Ramoneda ha manifestat també que si el Festival hagués tingut el suport institucional, les activitats paral·leles estaven previstes des d'un bon començament per a pensar en actuacions al carrer, la utilització de marcs com la Rambla de Catalunya o la celebració de seminaris, uns projectes, d'altra banda, que en els darrers certàmens internacionals ja es van repetint com per exemple el de Cinema, o com en part passa amb el Festival de Tardor i la utilització de les Rambles, la Carpa Barcelona i el mateix Moll de la Fusta.

Win Mertens.

De moment, el cartell del XXI Festival de Jazz de Barcelona ha quedat enllestit amb quatre actuacions al Palau de la Música: Wim Mertens Ensemble, amb el concert inaugural, el dia 27 d'octubre. Modern Jazz Quartet, el 5 de novembre. Jan Garbarek Group i Take 6, el dia 6 de novembre, i The Wynton Marsalis Jazz Band, el 13 de novembre. Dos concerts al Palau Municipal d'Esports on actuaran Miles Davis, el 8 de novembre, i Pat Metheny Group, el 9 de novembre. I, finalment a Zeleste, tres actuacions, l'11 de novembre hi haurà el concert de John McLaughlin Trio i Tuck & Patti, el 17 de novembre Steps Head i el 18 de novembre The Glen Miller Orchestra.

Des de l'Olimpíada Cultural, Mingus B. Formentor, responsable de les actuacions musicals, manifestava que una empresa privada no podia fer servir el nom del Festival que, per una altra part ja havia estat previst dins el conveni de les institucions signat per als Festivals de Tardor. En aquest sentit els Festivals de Tardor es presentaven nascuts des dels antecedents de diversos cicles que tenien la tardor com a època de celebració: el Festival Internacional de Música, el Memorial Xavier Regàs, el polèmic ara Festival Internacional de Jazz, i la pre-temporada de dansa del Liceu. Olimpíada Cultural al·legava descoordinació i dispersió de recursos en presentar-se cada cicle com una mostra diferent i independent. El fet de comptar amb un pressupost dins de l'Olimpíada Cultural ha consolidat aquest projecte de reunificació institucional. Quan el cicle olímpic hagi acabat, els Festivals de Tardor tenen el compromís de seguir convocant-se amb la mateixa col·laboració conjunta que la d'enguany.

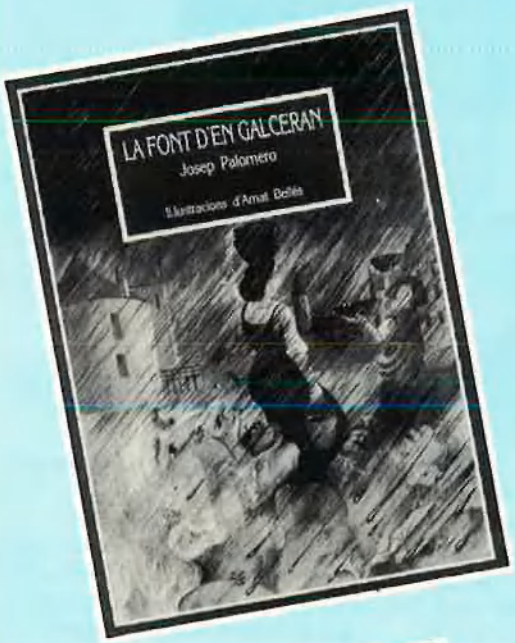
Mentrestant, el Festival de Jazz ha aparegut com el nen rebel, el fill sense pares, o l'opció privada enfront dels pressupostos públics. Hi haurà prou temps per a veure qui hi surt guanyant o perdent. La balança dels pressupostos serà un toc d'atenció tant per al Festival de Tardor que haurà de veure com acaben les seves perspectives de cobrir un 80% d'aforament. Un dilema semblant en el qual es troba el Festival Internacional de Jazz de la mà privada. En última instància, com sempre, el consumidor acabarà de dir l'última paraula. Que ningú no s'estranyi si, entrat l'hivern, hi ha bufetades per a escalfar tothom. □

Andreu Sotorra

NOVETATS EDITORIALS

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

LA GENERAL

diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, totes les paraules

ENCICLOPÈDIA CATALANA

- Castellà-Català
- Català-Castellà
- Anglès-Català
- Català-Anglès
- Francès-Català
- Català-Francès
- Alemany-Català
- Rus-Català
- Portugués-Català
- Japonès-Català / Català-Japonès
- Diccionari de la Llengua Catalana
- Diccionari Enciclopèdic
- Diccionari Jurídic
- Diccionari de l'Esport

de pròxima publicació:

- Català-Alemany
- Català-Hongarès
- Català-Portuguès
- Català-Rus
- Diccionari Enciclopèdic de Medicina
- Diccionari Ortogràfic

de venda a llibreries

Enciclopèdia Catalana
Diputació, 250. 08007 Barcelona

De Cambra

El centre Cultural de la Fundació Caixa de Pensions celebra la Setmana de Música de Cambra al centre del Passeig de Sant Joan de Barcelona. Aquesta iniciativa constitueix la segona fase del Programa de Foment de Grups de música de Cambra que la Caixa duu a terme des de la temporada 1988-89.

La Setmana consta d'una sèrie de concerts, seminaris i assajos, tots ells oberts al públic.

Concerts

Dijous, 26 d'octubre. El trio Talia interpretarà obres de Haydn i Dvorak a les 19.00 hores. A les 21.15, el Quartet Endellion, acompanyats de Paul Berkowitz al piano, interpretaran també sengles obres dels compositors esmentats, a més del Quartet número 4 de Bela Bartok.

Divendres, 27. A les 21.15 hores, el Trio de Barcelona interpretarà Beethoven. Mendelssohn i Dvorak.

Les activitats finalitzaran el dissabte 28, amb actuacions del Quintet de vent Ars Nova i Paul Berkowitz (Danzi, Hindemith i Poulenc), del Sextet de Corda de Barcelona (Strauss i Brahms) i el Quartet Endellion, acompanyat de Lluís Claret al violoncel, amb partitures de Haydn, Britten i Schubert.

Malhafa, 1988.

Malhafa

A la galeria El Ensanche, de València, s'exposa una col·lecció de pintures d'Enric Alfons. Amant del món àrab, Alfons ha donat al recull de les seues obres el nom genèric de «Malhafa» —vel—, el qual motiva tota la creació de l'autor de Cullera (Ribera Baixa). La pintura d'Alfons desperta els sentits intuïts de l'espectador portant-lo a una realitat llunyana en l'espai.

«Malhafa» és prou més que uns records africans d'Enric Alfons (Mauritània, Sahara Occidental...), convertits en color.

Cocteau i el cinema soviètic

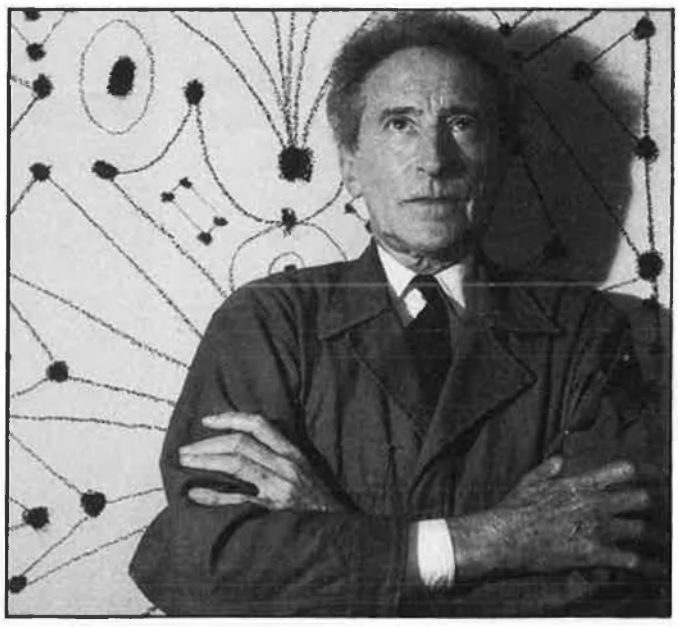
La Filmoteca de la Generalitat valenciana projectarà dos cicles durant els darrers dies d'octubre i els primers de novembre: «Jean Cocteau, un clàssic de l'avantguarda» i «El cinema soviètic de tots els temps» (dins del qual s'inclou un capítol especial dedicat al cinema de la *perestroika*).

El primer cicle és un viatge per la trajectòria del realitzador francés Jean Cocteau, a través dels films:

Thomas l'imposteur (dies 26 i 28), *Les dames du Bois de Bologne* (27 i 29) i *L'àguila de dos caps* (que es projectarà els dies 31 d'octubre i 1 de novembre).

El cinema soviètic estarà representat per *Cartes d'un home mort,* de Konstantin Lopulanshki, o *La llegenda de la fortalesa de Suram,* de Serguei Paradjanov.

Algunes de les sessions es passaran amb traducció simultània.

Jean Cocteau.

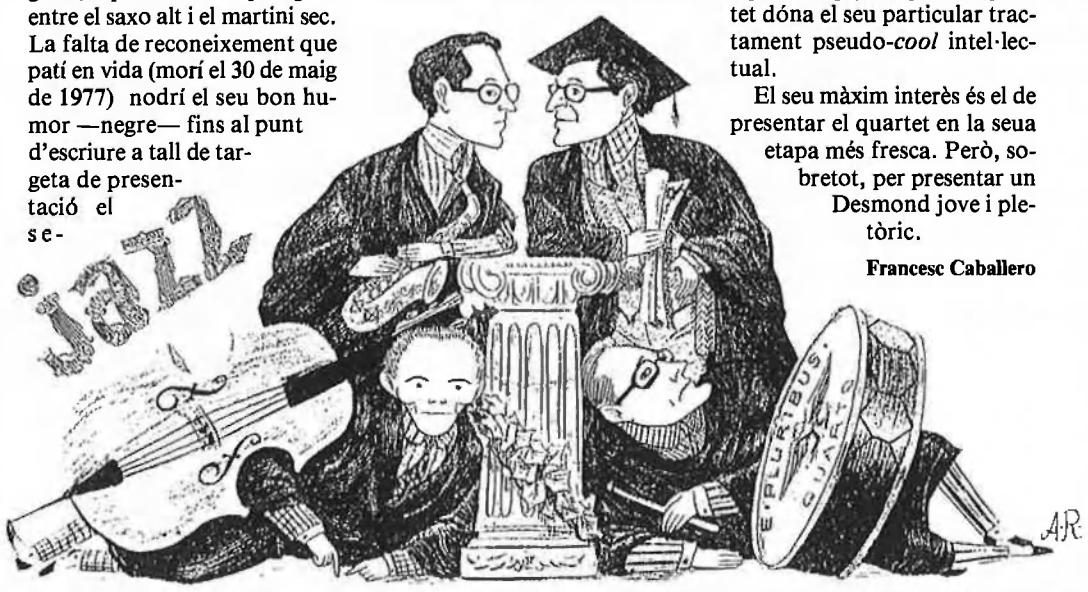
Dr. Brubeck i Mr. Desmond

THE DAVE BRUBECK QUARTET: Jazz at College of Pacific, *NM 27 357 LM, 1989.*

Malgrat les objeccions que posen alguns, el quartet de Dave Brubeck és una de les formacions estables més indefugibles que ha donat el *jazz,* encara que només siga per la gran popularitat que aconseguí.

Al llarg de les seves dècades de vida, diversos baixistes i bateries passaren pel quartet, però l'ànima sempre fou la mateixa; Brubeck al piano i Paul Desmond al saxo alt. Tots dos eren insubstituïbles.

Dues personalitats divergents que, no obstant això, es complementaven en la música fins a esdevenir un tot inseparable. Brubeck representava la imatge del vencedor a l'americana, somriure de triomf, popularitat, bitlletera plena..., el ianqui feliç. Paul Desmond, per contra, estigué condemnat a l'etern paper de secundari. Arrecerat sota unes ulleres de cul de got i muntura negra, qualsevol benpensant dels EUA l'hauria delatat immediatament per sospitós de ser agent comunista. Agre, de vestit mal planxat i corbata arrugada, repartia amors per igual entre el saxo alt i el martini sec. La falta de reconeixement que patí en vida (morí el 30 de maig de 1977) nodrí el seu bon humor —negre— fins al punt d'escriure a tall de targeta de presentació el següent paràgraf: «Sóc el saxofonista del quartet de Dave Brubeck amb el qual estic associat des dels temps immediatament posteriors a la guerra de Crimea. Em podeu reconèixer perquè quan no toque (cosa que sol passar bastant sovint) em recolze en el piano».

Aquest elapè fou gravat en directe a finals de 1953. És un dels millors testimonis que queden d'aquella època en què el quartet de Brubeck era favorit dels estudiants universitaris americans. Recull un repertori d'estàndards d'èxit (en aquell temps) als quals el quartet dóna el seu particular tractament pseudo-*cool* intel·lectual.

El seu màxim interès és el de presentar el quartet en la seua etapa més fresca. Però, sobretot, per presentar un Desmond jove i pletòric.

Francesc Caballero

TOTA CATALUNYA A CASA

AMB ENCICLOPÈDIA DE TEMES CATALANS

Ara, el passat, el present i el futur dels Països Catalans els podem tenir a casa nostra amb Enciclopèdia de Temes Catalans.

Història, Art, Economia, Esport, Societat... Un compendi interdisciplinar perquè res quedi fora del nostre abast.

Cada mes al quiosc, per 225 ptes., o mitjançant subscripció anual (16 números) de 3.510 ptes, i tindrem Catalunya a casa nostra. Suscriviu-vos-hi!

"L'any 1691 un grup de dirigents catalans conspirà perquè Catalunya depengués de França" (L'Onze de Setembre. Joaquim Albareda)

Altres Títols

* La pintura contemporània
* La Generalitat Republicana
* Catalans a Cuba
* Bancs i Banquers Catalans
* Barcelona 92
* El Disseny Català

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

NOM COGNOMS

CARRER POBLACIÓ CODI POSTAL

SUBSCRIPCIÓ ANUAL 3.510 Ptes. (16 números) TELÈFON

☐ Mitjançant xec a nom d'Edicions Mil·lenari, S.A. ☐ Targeta de crèdit:

☐ Visa ☐ American Express ☐ Altres

Nº

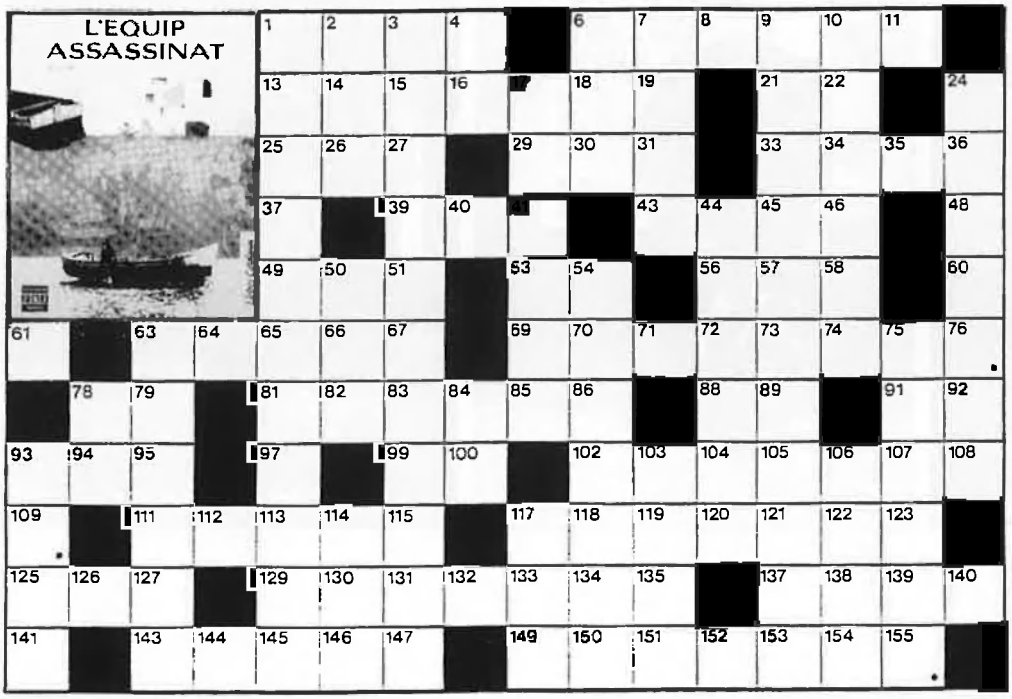
DATA SIGNATURA

EDICIONS IIII MIL·LENARI

Edicions Mil·lenari, S.A.
Carrer Infanta Carlota, 31, 4rt E
08036 Barcelona - Tel. 415 33 07

A G E N D A

P A S S A T E M P S

Text explicatiu

Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret d'una novel·la recentment reeditada del mallorquí Jaume Vidal Alcover. Per facilitar la tasca, el títol de l'obra es llegeix acròsticament a partir del primer mot-solució.

Màrius Serra i Anna Genís

78	45	70	131	14	120	92	Concupiscència.
2	111	31	85	108	25	63	Objectiu polític principal.
7	76	138	21	58	99	41	Obres plàstiques convencionals.
50	127	10	26	88	30	119	Situació òptica dels difunts.
97	65	135	103	61	8	37	Càndida.
117	49	19	112	93	133	3	Que li agrada el contacte bucal.
39	105	66	17	81	34	100	Seguidor primigeni de Crist.
73	15	40	126	102	146	33	Solitud.
144	54	139	75	22	16	115	Coneixements profunds.

152	71	91	9	48	123	64	Benvolgut, ben rebut.
43	143	125	57	129	4	155	Assedegat.
46	67	36	149	79	13	141	Ciutadana.
134	35	151	44	82	113	72	Barbamec.
122	150	130	53	140	18	74	Irritable.
109	11	56	121	24	83	51	L'oficial de menor graduació.
145	27	84	94	6	153	118	A les masies, cobert on es guarden eines i bestiar en temps de pluja.
147	107	69	1	86	114	106	Pujaré a l'arbre.
137	95	132	89	29	60	154	104	Llits de clima tropical.

El davantal enigmista

Potser les societats occidentals tendeixen a oblidar la importància de l'onomàstica a l'hora de posar nom als seus descendents, però el cert és que el nom porta associats uns bits d'informació que ens identifiquen i diferencien de la resta. Des del punt de vista lúdic s'han arribat a fer concursos de noms i cognoms curiosos (recordem per exemple un guanyador absolutament *kitsch* que es deia Juan Carlos Rey España, el pobre), i els venedors ambulants de plaques trauen punxa a tots els noms sota qualsevol pretext. Però durant els greus incidents que sacsejaren la gran Xina durant l'última primavera es produí un cas esfereïdor. Resulta que un dels homes forts del règim que sembla corroborar algunes opinions dels estudiants era Deng Xiaobing (en xinès *vidres trencats*). Quan, durant els primers dies d'incertesa de l'afer, molt abans de la matança de Tiannanmen, Den Xiaobing va desaparèixer sobtadament de l'escena política, els carrers de Pequín s'ompliren de mudes ampolles esberlades que amb els vidres trencats clamaven simbòlicament la tornada del líder desitjat.

Solución en la pàg. 74

A G E N D A

E X P O S I C I Ó

Disseny Glaser

Fins al 26 de novembre es pot veure al Saló del Tinell de Barcelona l'obra de Milton Glaser (Nova York, 1929). Per primera vegada a l'estat espanyol es presenta el treball d'aquest dissenyador gràfic americà que en paraules d'Enric Satué (*El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días*) «ha aconseguit convertir qualsevol parcel·la del disseny gràfic en què ha intervingut en una cosa tan personal que, d'ara endavant, haurem de dir d'algunes d'elles 'abans i després de Milton Glaser'».

La mostra està dividida en tres apartats: una part que acull els treballs purament de disseny gràfic; una segona, amb els originals artístics, i finalment, una selecció de cartells realitzats per Milton Glaser; dins d'aquest apartat Glaser va dissenyar un dels cartells més emblemàtics de la dècada dels seixanta, el dedicat al cantant Bob Dylan, que

serviria per a il·lustrar la portada d'un dels discos del cantant nord-americà.

Per a Glaser ha estat el seu origen jueu-hongarès una de les claus del seu treball, que l'ha nodrit, d'una banda, de dues cultures distintes; de l'altra, la ciutat de Nova York, centre mundial de la informació i la comunicació, immillorable plataforma a l'hora de realitzar els seus treballs. Fou precisament la ciutat de Nova York motiu d'un dels dissenys més reeixits —i més plagiats— de la història, el famós logotip dedicat a la ciutat dels gratacels que Glaser va dur a cap el 1975.

Tot i que el treball de Glaser s'ha executat bàsicament als Estats Units, no li ha impedit realitzar encàrrecs per a altres països com els efectuats per a l'empresa italiana Olivetti, competint amb el cartellisme europeu, sector des de fa molt de temps hegemònic. Cartells, carpetes de discos, cobertes de llibres, logotips, il·lustracions de revistes, etc., l'obra de Glaser es presenta com una de les trajectòries artístiques més denses i imaginatives del nostre segle; en paraules d'un altre dissenyador gràfic, Enric Satué: «Glaser ha amassat una gran 'fortuna' gràfica i ara es beneficia, amb tot dret, de les rendes que li produeix. De la mateixa forma, l'aparent contradicció entre el jove renaixentista i el madur empresari *bon vivant* no són, amb tota probabilitat, més que els dos extrems d'una mateixa personalitat, dotada, certament d'una gegantesca força creativa...».

Carles Gàmez

Tres propostes d'escultors valencians a Madrid

Amb el títol d'«Ilusiones/Alusiones», es presenta actualment al pati interior del Centre Cultural Conde Duque de Madrid un projecte compartit d'escultura múltiple del qual són autors els valencians Natividad Navalón, Gerardo Sigler i Ramón de Soto. Actua com a comissari de la mostra Alvarez Enjuto.

Aquests tres professors del Departament d'Escultura de la Facultat de Belles Arts de Sant Carles han plantejat la seua actuació en aquest espai a través d'una sèrie d'intervencions respectives en les quals veuen directament involucrats alguns dels components arquitectònics del pati on està situada la mostra.

D'aquesta manera, la proposta conjunta es resol en diferents instal·lacions personals, alhora que la totalitat del projecte funciona de manera simultània amb la incidència de la seua respectiva intervenció sobre el mateix lloc, atèn perspectives d'actuació ben diferenciades.

Natividad Navalón (València, 1961) ha centrat principalment el seu treball en la col·locació de quasi dues dotzenes de grans planxes-espill sobre el sòl del pati i al costat de les obertures de la façana on hi ha finestres, de manera que aquestes s'hi reflecteixen, a la vegada que incorpora diminuts utensilis que també es multipliquen pel joc especular.

La proposta cavalca, així, entre l'element practicable i funcional que és la finestra i la ficció de la referència visual que s'obre, deformada, als peus de qui contempla.

Gerardo Sigler (València), 1957), seguint amb l'interessant i eficaç filó que cultiva en els darrers anys, es decanta una volta més per l'ús dels plàstics l'aigua acolorida i els contenidors de formes diferents, encara que en aquesta ocasió ha descartat la llum i el moviment.

'Paisaje de lo imaginario', de Sigler.

Amb la intenció de desenvolupar un *paisatge imaginari,* ha emplenat l'espai ampli i obert del gran pati d'aquest centre cultural amb nombrosos recipients d'aigua pigmentada de blau, en l'interior dels quals hi ha nous envasos que fan idèntiques funcions, tot posat sobre grans bosses de plàstic plenes d'arena. Dues mil bosses d'arena de platja i recipients blavosos, amb variacions cromàtiques aleatòriament motivades per l'acció de les alteracions de l'exposició solar del recinte.

El paisatge imaginari dóna infinites i estranyes suggerències visuals a través de les quals podrà curiosament el visitant fer ziga-zagues.

Ramón de Soto (València, 1942) ha preferit intervenir amb la seua instal·lació, directament en les principals vies d'accés a les dependències de l'edifici, i també en determinades zones apartades —angles i racons.

Una altra vegada se'ns apareix l'escala com a enigma, que es conveteix en un medi de descens/ascens virtual que queda sempre indefectiblement bloquejat, i així les seues pròpies indicacions funcionals —com escala formal— xoquen amb el seu caràcter impracticable.

No falten tampoc elements d'evidents connotacions entre rituals i místiques: taules o ares, temples i escenografies d'indefinides cerimònies, caixes-nínxol com a homenatge a *thanatos,* que remeten a efectes il·lusionistes i místics o a símbols de correspondències transcendents.

Jocs d'il·lusió i d'al·lusions, com bé indica el suggerent i ambigu títol de la mostra, on s'exposen i contraposen llenguatges escultòrics a través de les respectives —i combinades— instal·lacions.

Ramón de la Calle

A G E N D A

T E L E V I S I Ó

Dijous, 26 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual).
11.15: Segona vegada: «Informatiu cinema». «60 minuts». «Oscamandit».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 19).
14.30: Telenotícies.
15.00: El Temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). (126).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (Cap. 81).
17.20: Els Picapedra. (Dibuixos animats).
17.45: Víctor. (Curs d'anglès).
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: Tres pics i repicó.
22.45: Esports flash.
23.50: Telenotícies.
00.10: Tot l'esport 2V.
00.35: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.25: Espai electoral gratuït.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids. (Cap. 14).
19.55: Super agente 86. (C. 3).
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: Espai electoral gratuït.
21.40: Tal com show.
23.00: Eleccions 89.
23.10: Temps de joc.
24.10: Bona nit.
24.15: Fi d'emissió.

Divendres, 27 d'octubre

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual).
11.15: Segona vegada: «Esports flash». «Actual». «Senyals».

Xelo Miralles.

13.40. TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Cap. 20).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). (127).
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert. (Dual). (Reposició). (Cap. 82).
17.20: Els Picapedra.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: La vida en un xip.
23.30: Telenotícies.
23.50: Tot l'esport 2V.
00.15: Cinema de mitjanit: «Viatge a la mort» (1971). (Dual).
02.00: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.25: Espai electoral gratuït.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids. (Cap. 15).
19.55: Allo, allo. (Cap. 3).
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30 Espai electoral gratuït.
21.40: Hui cinema: «American Gigolo». USA. 1980. (117 minuts).
23.40: George y Mildred.
24.10: Bona nit.
24.15: Fi d'emissió.

Dissabte, 28 d'octubre

TV3

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no».
13.30: Resum setmanal: «Mikimoto Club».
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.45: Festival Tex Avery.
16.15: El retorn de Sherlock Holmes: «El ritual dels Musgrave». (Reposició). (Dual).
17.10: L'home-animal. «La nit de la bèstia». (Cap. 3).
18.00: Esports en acció.
20.00: Vida salvatge. (Dual).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Sorteig Lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Pel·lícula: «Jugant a resistir». (1985).
23.15: Cagney i Lacey. (C. 49). (Dual).
00.10: Montecarlo (4).
01.10: Fi d'emissió.

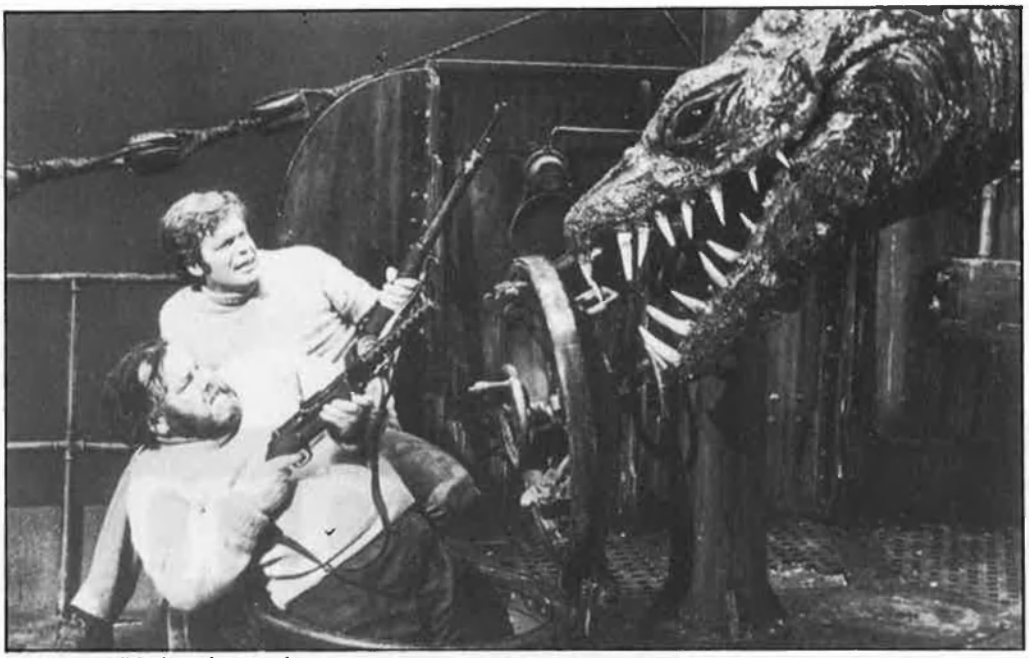
Canal 9

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: El llapis encantat.
15.30: Sessió Contínua: «La invasió extraterrestre». Japó. 1968. (86 minuts).
17.15: Popeie.
17.45: Flash Gordon.
18.25: Vídeo cine: «La violación de Richard Beck».
20.00 Futbol.
22.00: Notícies 9.
22.30: Els Borgia. (Cap. 3).
23.30: Cinema nit: «El testamento de Orfeo». França. 1960. (77 minuts). B/N.
24.45: Fi d'emissió.

Diumenge, 29 d'octubre

TV3

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Signes dels temps.
10.30: Els Picapedra 2V.
11.30: Cadència 2V.

'La terra oblidada pel temps'.

13.00: Gol a gol (Hoquei).
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Més enllà de la llei. (Capítol 2).
16.25: Tarda d'aventures: «La terra oblidada pel temps». (1974).
18.00: Gol a gol (Bàsquet).
20.30: Telenotícies.
20.55: El temps.
21.00: Trenta minuts.
21.35: Dallas. (Dual). (56): «Res no és mai perfecte».
22.35: Gol a gol. (Edició nit).
24.00: Fi d'emissió.

Canal 9

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Contes populars europeus.
15.30: Sessió contínua: Viaje al centro de la tierra. Espana 1977. (82 minuts).
17.15: Tortugues mutants.
17.45: El món salvatge dels animals.
18.15: Avanç esportiu.
18.20: Bàsquet.
19.45: Pan comido.
20.45: Menjar i viure.
21.00: Notícies 9.
21.30: Cagney y Lacey. (C. 3).
22.30: Minut a minut.
23.50: Fi d'emissió.

Dilluns, 30 d'octubre

TV3

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Basquetmania.
21.30: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Dimensió desconeguda (Cap. 8).
22.30: A debat.
24.00: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids. (Cap. 16).
19.55: Phyllis.
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera fila: «Halloween». USA. 1978. (98 min.).
23.20: Oficis i beneficis: «Lluny de l'Arcàdia».
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

Dimarts, 31 d'octubre

TV3

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Star Treek. (Cap. 7).
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Teatre.
23.30: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids. (Cap. 17).
19.55: Mary. (Cap. 4).
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
22.50: Los objetivos de Andros. (Cap. 4).
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

Dimecres, 1 de novembre

TV3

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Cosmos.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: L'Avia Benat. (Cap. 8).
23.30: Fi d'emissió.

Canal 9

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Herculoids. (Cap. 18).
19.55: Newhart. (Cap. 4).
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: En pantalla.
23.20: Fulles grogues.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

Josep Maria Bachs.

AGENDA

PEL·LÍCULES

Dijous, 26 d'octubre

Ashanti (1979; 112 minuts), de **Richard Fleischer.** En aquesta pel·lícula —adaptació d'una novel·la d'aventures de Vázquez Figueroa, ambientada en l'Àfrica actual— es va malbaratar la qualitat d'un repartiment excel·lent: Michael Caine, Peter Ustinov, Omar Sharif, William Holden i Rex Harrison no són capaços de salvar un film on, a més del ritme, falla el guió. TVE-2. 22,35 hores.

Los claros motivos del deseo (1976; 92 minuts), de **Miguel Picazo.** Un film que tota la crítica va considerar roí, tot i ser Picazo un director molt interessant. TVE-1. 2.00 hores.

Divendres, 27 d'octubre

Dame un poco de amooor. (1968; 86 minuts), de **José Maria Forqué.** A l'estil dels Beatles o els Monkeys, Los Bravos van fer diverses pel·lícules per a lluir-se davant les seues admiradores. Aquesta és la més ambiciosa de totes i, tot i això, es tracta d'un producte bastant deficient. Pot interessar veure-la per recordar l'estètica psiquedèlica dels darrers seixanta. TVE-2. 17.10 hores.

American gigoló (1980; 117 minuts), de **Paul Schrader.** Film policial que va convertir Richard Gere en un *sex symbol* en rebutjar John Travolta el paper protagonista. Canal 9. 21.40 hores.

Viatge a la mort (1971; 100 minuts). Film de **Terence Stern i L. Slate,** protagonitzat per Telly Savalas i Robert Vaughn. TV3. 0.10 hores.

El tesoro de Sierra Madre (*Treasure of Sierra Madre,* 1947; 126 minuts), de **John Huston.** Un dels films més famosos de Huston, on es narra la història de tres pobres que viatgen a Tampico per fer-se rics. L'avarícia i l'enveja els faran passar nombroses penalitats. La pel·lícula va guanyar els *oscars* al millor director, guió —tots dos per a Huston— i actor secundari, que es va endur el pare del realitzador, Walter Huston. TVE-1. 0.35 hores.

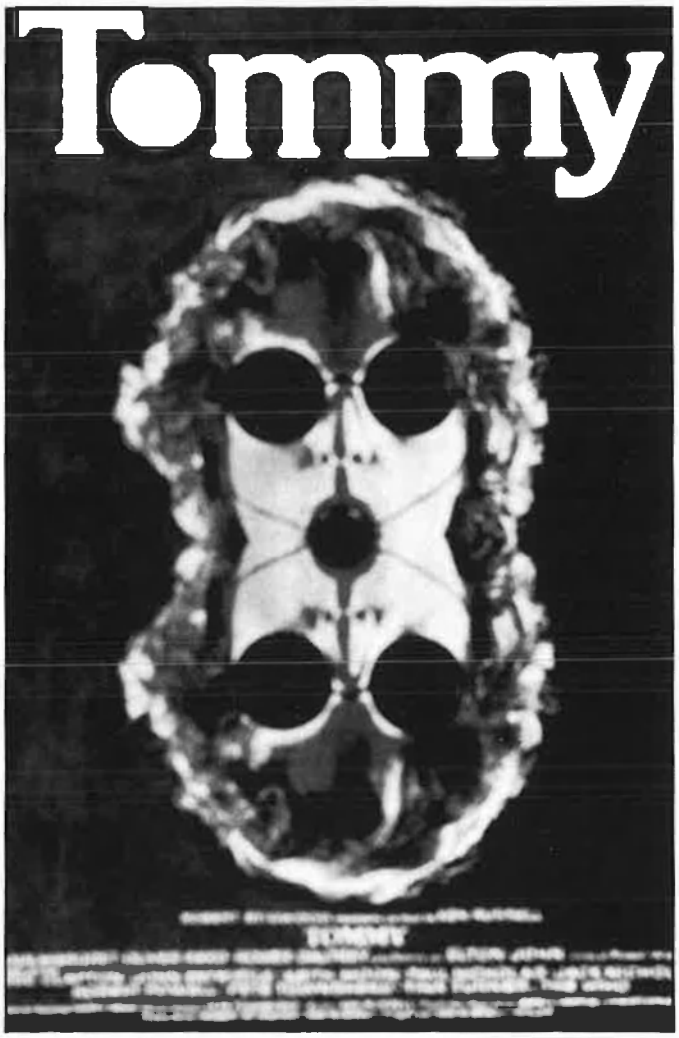
Galileo (1968; 108 minuts), de **Liliana Cavani.** Segon film de la realitzadora italiana, que tracta amb especial cura la figura de Galileo. Crida la atenció l'acurada factura del film i la seua excel·lent construcció escènica. TVE-1. 7.30 hores.

Dissabte, 28 d'octubre

La invasió extraterrestre (1968; 86 minuts), d'**Inoshiro Honda.** Novena de les aparicions del monstre Godzila, que va popularitzar el cinema de ciència-ficció japonès als anys seixanta. Pel·lícula *kitsch* que, a pesar de tot, pot resultar agradable veure per estudiar el curiós fenomen de la fantasia nipona. Canal 9. 15.30 hores.

El señor de Ballantrae (*Master of Ballantrae,* 1953; 86 minuts), de **William Keighley.** Errol Flynn protagonitza aquesta adaptació de la novel·la d'aventures de Robert Louis Stevenson, ambientada en la revolució escocesa de 1745. TVE-1. 16.05 hores.

El bosque animado (1987; 103 minuts), de **José Luís Cuerda.** Pel·lícula que va guanyar cinc premis Goya de l'Academia Española de las Artes y las Ciencias Cinematográficas. Deliciosa adaptació de l'obra de Wenceslao Fernández Florez, en la qual es juga amb una història fantàstica que té lloc en un poble rural. TVE-1. 22.20 hores.

'Tommy', de Ken Russell.

Jugant a resistir (1985; 97 minuts), de **Bob i Harvey Weinstein.** Film protagonitzat per Daniel Jordano i Mathew Penn. TV3. 22.35 hores.

El testamento de Orfeo (1960; 77 minuts), de **Jean Cocteau.** L'última i una de les obres més reeixides de Cocteau, en la qual retroba el mite d'Orfeu, que ja havia tractat en un film anterior. Canal 9. 23.30 hores.

El hombre cañón (*The Strong man,* 1926; 78 minuts), de **Frank Capra.** Una fenomenal pel·lícula muda del gran director americà, en la qual intervé, com a protagonista, Harry Langdon. TVE-1. 0.55 hores.

'Quan bull la sang'.

Visa USA (1986; 98 minuts), de **Lisardo Duque.** Pel·lícula colombiana sobre un jove que vol fer-se ric als Estats Units. Amb Armando Gutiérrez. TVE-1. 7.25 hores.

Diumenge, 29 d'octubre

Viaje al centro de la tierra (1977; 82 minuts), de **Juan Piquer.** Fluixa adaptació de l'obra de Jules Verne, interpretada per Keneth More i Pep Munné. Canal 9. 15.30 hores.

Los caballeros se casan con las morenas. (*Gentlemen marry brunettes*), de **Richard Sale.** Continuació de *Los caballeros las prefieren rubias,* a anys llum de la gràcia d'aquesta. Amb Jane Rusell i Jeanne Crain. TVE-1. 16.05 hores.

La terra oblidada pel temps (1974; 100 minuts), de **Kevin Connor.** Dough McCloure i John McEnry protagonitzen aquest interessant film d'aventures. TV3. 16.35 hores.

Los temerarios del aire (*Gypsy Moths,* 1969; 102 minuts), de **John Frankenheimer.** Un fluix melodrama ambientat en el món del circ. Excel·lent repartiment on hi ha Burt Lancaster, Deborah Kerr —pèssima en el film— i Gene Hackman. TVE-2. 18.30 hores.

Teléfono (*Telefon,* 1977; 99 minuts), de **Don Siegel.** Correcte film d'espionatge, amb Charles Bronson, Donald Pleasance i Lee Remick. TVE-1. 0.30 hores.

Tommy (1975; 106 minuts), de **Ken Rusell.** Una de les millors realitzacions del director britànic és aquesta adaptació cinematogràfica de l'òpera *rock* del grup The Who. El cantant dels Who, Roger Daltrey, és el protagonista del film, on també intervenen músics com Tina Turner, Eric Clapton i Elton John, i actors carismàtics com Jack Nicholson. TVE-1. 2.15 hores.

Dilluns, 30 d'octubre

La diligencia (*Stagecoach,* 1939), de **John Ford.** Televisió espanyola comença amb aquest film un extraordinari cicle sobre el *western,* i l'elecció ha estat ben encertada: *La diligencia* es una obra mestra del gènere i de la cinematografia en general. Aquesta adaptació al *western* del conte *Balle de suf,* de Guy de Maupassant, està interpretada per John Wayne i Claire Trevor. TV-2. 22.35 hores.

Quan bull la sang (*Never so few,* 1960; 124 minuts), de **John Sturges.** Un dels films més fluixos de Sturges ambientat en la segona guerra mundial. Amb Frank Sinatra i Gina Lollobrigida. El director americà, a més, torna a comptar amb Steve McQueen i Charles Bronson, amb qui també ha treballat en altres pel·lícules, com ara *Los siete magníficos* o *La gran evasión.* TV3. 21.45 hores.

Peepermint Frappé (1967; 88 minuts), de **Carlos Saura.** Una historia d'obsessió sexual interpretada per Geraldine Chaplin. La pel·lícula està molt marcada per l'estil de Luís Bunuel, a qui està dedicada. TVE-1. 2.00 hores.

Dimarts, 31 d'octubre

La heredera (*The heiress,* 1949; 97 minuts), de **William Wyler.** Una dona madura és pretesa per un caçador de dots. Fenomenals interpretacions de Montgomery Clift i Olivia de Havilland, la qual va obtenir un *oscar* a la millor interpretació. TVE-1. 22.20 hores.

Potlach (1987; 100 minuts), de **Nicos Vergitsis.** Film grec inèdit a les nostres pantalles. TV3. 2.00 hores.

Dimecres, 1 de novembre

La festa de la classe (82 minuts), de **Michael Miller.** Uns antics companys del col·legi decideixen reunir-se per cel·lebrar una festa. Allí se succeiran les situacions còmiques. Canal 9. 21.30 hores.

La nit de Halloween (1978; 93 minuts), de **John Carpenter.** La pel·lícula de sèrie B més taquillera de tots els temps. Carpenter, amb enormes limitacions, va fer un film de terror sense cap defecte, sobre un psicòpata que es dedica a assassinar dones joves. Amb Donald Pleasance i Jamie Lee Curtis. TV3. 22.00 hores.

'La nit de Hallowee'.

AGENDA FER TEMPS

Ricard Pérez Casado. Llicenciat en ciències polítiques i exalcalde de la ciutat de València, on va nàixer un 27 d'octubre, enguany —aquest divendres— farà els 44 anys.

El trobem al seu despatx, un bufet al centre de València on fa estudis de mercat i d'opinió. Malgrat un fort refredat, la seua amabilitat depassà límits diplomàtics: «Ara, la meua activitat no diria que és relaxada però sí comodíssima. He recuperat el treball professional que el càrrec d'alcalde no em permetia i finalment estic complint el desig de fer els cursos de doctorat que em faltaven. La meua intenció és fer una tesi sobre la política econòmica i militar dels governs de Juan Negrín, del 1937 al 1939.

I també ara puc dedicar-me més a la família, la lectura i els amics, cosa que tenia un tant descuidada».

Membre del Comitè Federal del PSOE, el senyor Pérez Casado va presentar recentment algunes de les esmenes que va recollir el partit i que van ser aprovades pràcticament per unanimitat: «que el partit potencie les cultures i llengües minoritàries espanyoles i les incorpore a tots els mitjans de titularitat pública; que es reforcen les funcions dels òrgans de govern dels ajuntaments, això és, l'alcalde i la comissió de govern, i que es potencie la descontaminació del Mediterrani».

Sobre la nova televisió dels valencians, ens va obsequiar amb unes paraules amables, i clares: «La veritat és que puc veure poc la televisió, però el que sempre havia pensat i sempre m'havia fet il·lusió, això sí, és que Canal 9 fóra valencià...».

Quant a la marxa actual del nou ajuntament i de la seua ciutat, també vam demanar-li una impressió: «Bé, jo crec que des de 1979 hi havia una proposta de canvi i que s'estaven aconseguint els objectius marcats, i trobe que ara s'ha anat perdent el ritme...».

Josep Ortuño Signes, conegut per *Xatet.* Pelotari d'escala i corda, nascut a Carlet —Ribera Alta—, on viu. El pròxim dimarts, dia 31, complirà els seus 34 anys.

Membre d'una família entusiasta de la pilota —son pare, *el Xato* de Carlet, ha estat un dels jugadors més reconeguts i estimats d'aquest esport, un històric en la seua modalitat de mitger—, *Xatet,* fent honor a la dinastia, ha seguit els passos del pare, deixant el llistó ben alt

i convertint-se en el millor mitger dels últims anys: «No, no, jo crec que ara hi ha jugadors que em superen», matisa, amb una humilitat que només es troba en els autèntics números u. «Tinc ja trenta-quatre anys i això comença a pesar una miqueta, però no pels anys sinó pel temps que porte jugant, ja que vaig començar molt jove. Ara bé, amb això no vull dir que no em trobe jove, ¿eh?».

Després del desafiament que ha tingut lloc a Massamagrell jugant amb Fredi contra els germans Sarasol, l'agenda d'el *Xatet* passa aquesta setmana per la partida que juga dijous, dia 26, a Pelayo i dissabte, 28, al Trinquet de Pedreguer: «En principi, no saps mai amb quins companys jugues, només el lloc. Un dia ho fas amb un i un altre jugues en contra. Però la veritat és que ens coneixem i som tots amics, i sempre anem a per totes».

Xatet, un jugador especialment tècnic, també té paraules per a la nova televisió valenciana: «Ho necessitàvem i em sembla bé que parlen sovint sobre pilota. Personalment hauria volgut que retransmeteren partides en directe...».

I recordeu felicitar: Divendres, dia 27: **Antoni Ribas** i **Jordi Grau,** directors de cine, 52 i 59 anys respectivament. **Jaume Sureda,** cantant illenc, 30. Dissabte, 28: **Fabià Puigserver,** escenògraf i director, 51. **Bernardo Parra,** polític —PSPV—, 22. **Bartual,** cantant, 31. **Núria Candela,** rapsoda, 44. Dilluns, 30: **Teodor Úbeda,** bisbe de Mallorca, 58. **Néstor Almendros,** director de fotografia, 59. **Ángel Lacalle,** directiu de TV3, 32. **Francesca Garcia,** de les Joventuts Comunistes, 28. Dimarts, 31: **Carme Alborch,** Directora de l'IVAM i IVAEC, 40. **Josep Gifreu i Josep M. Soria,** periodistes, 45 i 46. **Abel Matutes,** polític (PP) i empresari, 48. **Pablo Barrachina,** ex-bisbe d'Oriola-Alacant, 77. **Xavier Bigatà,** polític (CiU), 50. **Ma. Paz Soler,** directora de Museus, 44. I dimecres, 1 de novembre: **Gabriel Janer,** escriptor illenc, 49. **Victòria dels Àngels,** cantant soprano, 66. **Marc Mateu,** dibuixant, 27. I **Justo Nieto,** rector de la Politècnica de València, 46.

Jesús Prats

Solució al passatemps de la pàgina 67: «Però aquell trossot de roca que tombà els seus peus va fer un renou excessiu. Li trencà la canya i el despertà. L'obra pacient del grumeig havia estat debades». (*L'equip assassinat* de Jaume Vidal Alcover. Plaza y Janés, 1989.)

No és casual que ocupació i salut siguen, segons enquestes, els temes que més inquieten els ciutadans espanyols. Són els dos eixos que constitueixen les referències més immediates de les nostres vides.

Tres milions d'aturats i una sanitat pública deficitària inquieten profundament els espanyols de qualsevol edat.

Davant d'aquesta situació i front a altres iniciatives polítiques, el programa d'ESQUERRA UNIDA ofereix distintes perspectives.

L'ATUR I L'A SALUT

ESQUERRA UNIDA entén, en primer lloc, que el problema de l'atur sols pot tenir solució, a curt i llarg termini, amb decisions radicals. Sense apel·lar a demagògies electorals, la nostra posició és molt clara: l'única manera de solucionar-lo és que estiga considerat en totes i cadascuna de les mesures econòmiques de la gestió del govern. L'atur no ha de ser una qüestió més d'administració econòmica, ha de ser la qüestió.

ESQUERRA UNIDA proposa que el tema de la salut pública com, en general, tot el tema de serveis públics —ensenyament, educació, vivenda, transports, administració de justícia, etc...— ha de tenir, no sols una consideració econòmica prioritària, sino també una aplicació i un control rigorosos.

Perquè, en definitiva, és l'Administració qui ha de servir el ciutadà i no a l'inrevés.

Votar en aquestes eleccions a ESQUERRA UNIDA és votar per la veritable alternativa.

esquerra unida
país valencià

VOTA

ESQUERRA UNIDA

SOM L'ALTERNATIVA

Candidats i candidatures d'I.U-E.U. al Congrés del Diputats:

Ricardo Peralta, Ximo Masmano, Gloria Marcos, Narcís Vàzquez, Manolo Giménez i José Carmona

EL CONSELLER GOMIS RECLAMA LA CREACIÓ D'UN MODEL DE PROTECCIÓ CIVIL DUAL ESTAT-GENERALITAT DE CATALUNYA

Després de Txernòbil, Vandellòs

Els alcaldes de les poblacions pròximes a Vandellòs han plantejat abandonar la seua participació en el Pla d'Emergència Nuclear de Tarragona. El motiu, l'últim accident ocorregut en aquesta central nuclear, la tecnologia de la qual ha quedat obsoleta.

Cinta S. Bellmunt

ÀNGEL CATENA

Va ser un veí qui va donar avís de l'incendi alarmat per les flamarades que es divisaven.

Una avaluació preliminar de l'incendi registrat dijous a la nit a Vandellòs I i que han elaborat conjuntament Govern Civil de Tarragona, la direcció de la central i el Consell de Seguretat Nuclear, «condueix a plantejar la hipòtesi que un defecte mecànic a la turbina va produir una ràpida frenada d'aquesta i un elevat nivell de vibracions que van afectar a través de l'eix comú l'alternador del turbogenerador amb pèrdua d'estanqueïtat d'aquest, i amb l'alliberament de l'hidrogen de refrigeració. El contacte de l'hidrogen amb l'aire va produir l'incendi», segons va comunicar el dia següent de l'incident Govern Civil de Tarragona.

Els fets van començar sobre dos quarts de 10 de la nit del passat dijous, quan l'intens vapor que sortia de les vàlvules de seguretat del grup nuclear Vandellòs I i el persistent soroll que causen en una situació d'aquest tipus les vàlvules, a conseqüència d'un incendi que entre les 21,15 i les 21,30 es va localitzar en un alternador d'aquest grup nuclear ubicat a la zona convencional, no radioactiva, d'aquest complex, van provocar una significativa alarma en la població dels voltants de la central. Precisament va ser un veí de l'Hospitalet de l'Infant-Vandellòs qui va donar avís de l'incendi a Protecció Civil de Tarragona preocupat per les espectaculars flamarades que es divisaven.

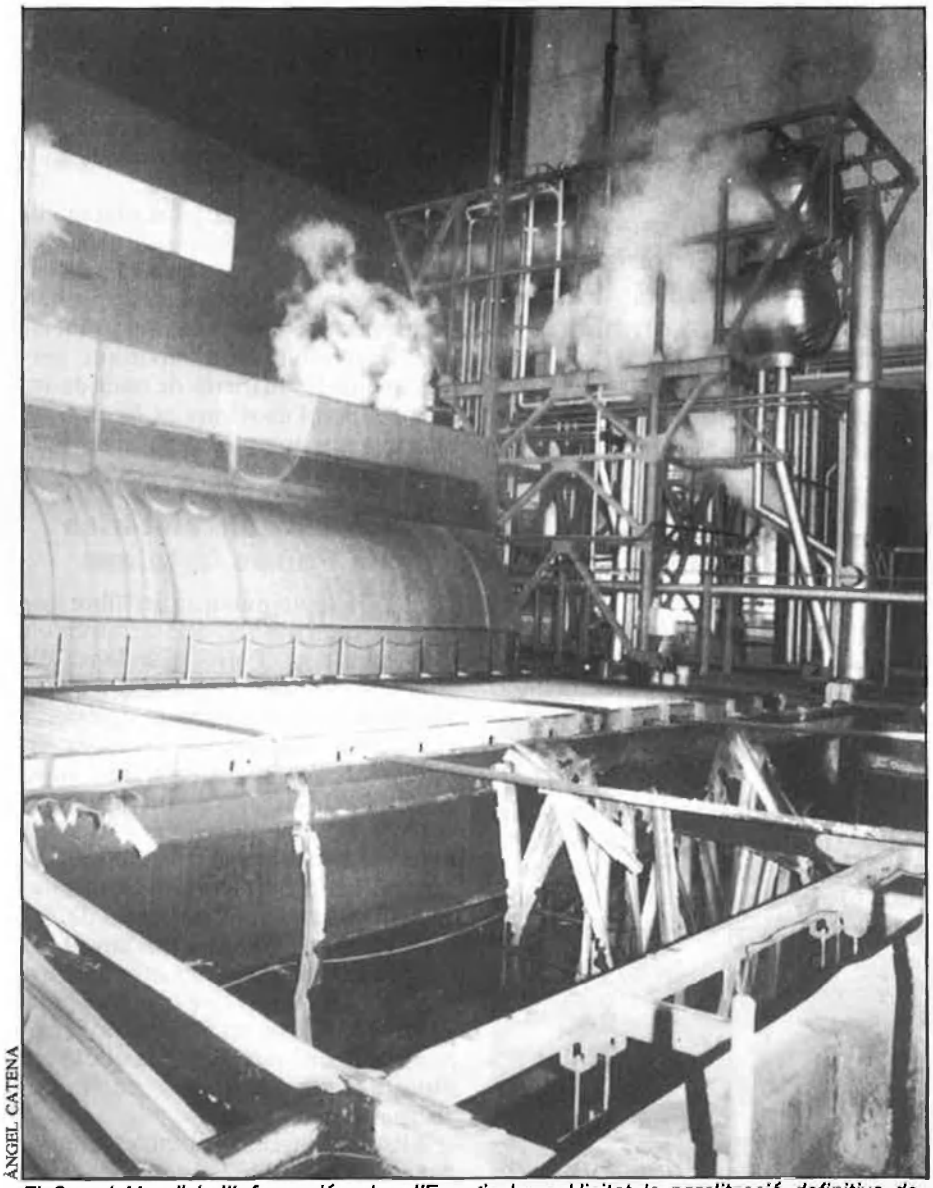
En aquest sentit, Govern Civil de Tarragona ha advertit que investigarà els motius pels quals la direcció de Vandellòs I no va avisar immediatament Protecció Civil de l'incendi que s'havia declarat, perquè des que es va originar fins que van donar compte al governador va passar mitja hora. La directora general de Protecció Civil, Pilar Brabo, ha demanat per aquesta negligència la màxima sanció per a la central. Una altra amenaça ha sorgit des dels alcaldes dels municipis afectats per l'àrea d'influència de Vandellòs que s'han queixat que el governador civil, Ramón Sánchez, no els va deixar estar presents a la reunió que el director de Vandellòs, Carlos Fernández Palomero, va mantenir, en el mateix recinte de la nuclear, amb tècnics especialistes en aquesta matèria el dia després de l'incendi.

La mala situació que travessa la relació ente els alcaldes de l'Ametlla de Mar, Pratdip, Vandellòs, Mont-roig del Camp i Tivissa amb el governador civil podria significar que aquests municipis abandonessin les seves responsabilitats pel que fa a la participació en el Pla d'Emergència Nuclear per a la província de Tarragona (PENTA).

Aquest pla es va posar de seguida en marxa la nit de dijous en produir-se l'incendi. Atenent a la importància del sinistre i a les seves característiques, Protecció Civil va deixar fins diumenge el PENTA en situació O, que es correspon al nivell que es considera d'emergència mínima, absolutament preventiva. i que consisteix a tenir tots els mecanismes a punt per si l'emergència es complica i va a més. Aquesta situació no comporta tampoc risc per a la població. En aquest ordre de coses, el delegat de la Generalitat a Tarragona, Josep Maldonado, ha assegurat que «l'incendi no ha comportat cap perill per a la població i no hi ha hagut emissions radioactives a l'exterior ni s'han produït danys personals». Pel que fa al PENTA, aquest no va ser desactivat fins tres dies després del succés, moment en què es va dur a parada segura el reactor.

Paralització incerta

L'incendi de dijous a Vandellòs I podria significar la paralització definitiva d'aquest grup nuclear i si no, per molt de temps. Un tècnic de la central que la nit de l'incendi es mirava l'espectacle molt consternat i que no ha volgut revelar la seva identitat, deia: «vaig veure posar els fonaments d'aquesta central i ara em fa la sensació que estic assistint al seu enterrament». Aquesta afirmació, la basava en el fet que s'ha incendiat l'alternador d'una turbina que ja no es fabrica en l'actualitat, perquè Vandellòs I té ja 17 anys de vida i des de la seva construcció ha canviat la tecnologia. «Ara el problema serà trobar peces adients, per a reparar la turbina cremada i en el cas que les trobéssim, ens hem de

ÀNGEL CATENA

El Servei Mundial d'Informació sobre l'Energia ha sol·licitat la paralització definitiva de Vandellòs I.

plantejar seriosament els costos que significa arreglar-la».

Al lloc dels fets va personar-se, a quart d'una de la matinada, el conseller de Governació de la Generalitat, Josep Gomis, qui va destacar el paper fonamental que en l'extinció de l'incendi van desenvolupar els bombers de la Generalitat. Gomis va subratllar que «malgrat que l'administració central no ha traspassat encara a la Generalitat competències en matèria de Protecció Civil, són diversos cossos autonòmics els qui tindrien un paper més decisiu en una situació d'emergència». A part dels bombers, Gomis va manifestar que «si aquesta nit les conseqüències de l'incendi haguessin estat més greus i s'haguessin produït ferits, per exemple, la Generalitat seria l'encarregada de posar a disposició dels afectats la xarxa d'hospitals».

El conseller de Governació va insistir que «cal crear un model de Protecció Civil dual, que funcioni amb la unió d'esforços de les dues administracions. No té sentit que hi hagi dues proteccions civils sinó que se n'han de coordinar els esforços». Aquestes declaracions, les feia Josep Gomis poc després de les tres de la matinada, quan va acabar de visitar la zona afectada per l'incendi i en el moment que arribaven en cotxe a Vandellòs I el governador civil de Tarragona acompanyat pel cap dels Serveis Territorials de Sanitat de la Generalitat, pel cap dels Serveis Territorials d'Indústria, junt amb altres autoritats del govern central.

Permís d'explotació

Per la seva part, el Servei Mundial d'Informació sobre l'Energia (WISE) ha sol·licitat la paralització definitiva de Vandellòs I i ha assegurat que l'incendi de dijous ha estat l'accident nuclear més important després del succeït a Txernòbil, en tota la història de les centrals nuclears mundials. Alhora el WISE ha remarcat el perill que suposa que —com va passar a Vandellòs I l'altre dia— fallin part dels sistemes de refrigeració, perquè llavors es podria produir un incendi al reactor, de conseqüències molt greus i tràgiques en un reactor del tipus grafit-gas com és el del cas que ens ocupa.

Per tots aquests motius, el WISE considera que «ha d'impedir-se per part de l'organisme competent —la Direcció General de l'Energia del Ministeri d'Indústria i Energia— la posada en marxa del reactor de Vandellòs I. D'això és després que no han d'autoritzar-se les reparacions i ha de cancel·lar-se el permís d'explotació definitiu de què disposa aquesta central i que s'acaba l'any 2003».

El Servei Mundial d'Informació sobre l'Energia opina que una decisió d'aquestes dimensions estaria «en sintonia amb el que succeeix a la Comunitat Europea, on els reactors de grafit-gas s'estan retirant del parc electronuclear ja que posseeixen molt poca seguretat en cas d'emergència perquè disposen únicament de dues barreres de protecció entre el combustible i l'exterior: la beina del combustible i el blindatge del circuit primari. Els estudis de seguretat no tenen en compte la possibilitat de trencament de la contenció del formigó premsat, quan l'accident de Txernòbil va suscitar enormes dubtes sobre aquest tema».

El WISE ha descobert els principals accidents previsibles en reactors d'urani natural grafit-gas (UNGG) i els ha catalogat en tres categories: accidents per despressurització, manca de refrigeració i corrosió radiolítica deguda al fluid intercanviador de calor.

Pel que fa a la manca de refrigeració, i que va fallar en part en l'incendi de dijous a Vandellòs I, el WISE manifesta que una situació d'aquest tipus pot conduir «a un augment regulador de la temperatura del grafit, de les camises que contenen els elements combustibles, i el grafit moderador que alberga les camises, facilitant la possibilitat d'un incendi de la massa de grafit (tres mil tones a Vandellòs I) i la seva propagació incontrolada».

El WISE ha indicat que «aquest és el risc que es corre si la refrigeració del reactor no s'efectua adientment i Vandellòs I en aquests moments només gaudeix d'un dels tres sistemes de refrigeració possible: dos turboventiladors». □

ELS PAÏSOS CATALANS ES TROBEN EN UNA ZONA D'ACTIVITAT SÍSMICA

Preveure la tremolor de la terra

San Francisco va patir la setmana passada un dels terratrèmols més importants de la història. El tema de la predicció de sismes torna a estar d'actualitat. I els Països Catalans es troben en una zona del planeta on hi ha risc de moviments sísmics.

Xavier Duran

El terratrèmol de la setmana passada a San Francisco ha tornat a posar d'actualitat el tema de la predicció i prevenció de sismes. Els Països Catalans es troben situats en una àrea que, precisament, té una gran activitat tectònica. Per això és important poder organitzar sistemes fiables de predicció de terratrèmols.

Els terratrèmols tenen lloc perquè l'escorça terrestre no forma un tot uniforme, sinó que està subdividida en plaques, que es mouen les unes respecte de les altres. La formació de plaques i el seu moviment són deguts a l'energia interna de la Terra. A causa d'aquesta energia, les plaques poden xocar, apropar-se o lliscar. Els terratrèmols es produeixen quan l'energia interna fa que s'acumulin tensions geològiques, que en un moment o altre arriben a trencar roques de l'escorça.

En aquestes fractures es formen ones sísmiques. Si aquestes ones arriben a la superfície es produeix el terratrèmol.

Per l'estructura interna de la Terra, algunes zones són més propenses que altres a patir terratrèmols. En el cas de la costa de Califòrnia, hi ha més d'una falla —fractures de l'escorça, amb desplaçament— que provoquen aquest risc. Als Països Catalans i tota l'àrea Mediterrània, fins a Turquia, i a l'interior fins als Alps, el risc de terratrèmols prové de l'activitat geològica de les plaques euroasiàtica i africana. La Península Ibèrica forma una placa parcialment independent, connectada amb l'euroasiàtica pels Pirineus.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS. (MUSEU DE LA CIÈNCIA)

Imatge de San Francisco després del terratrèmol del 1906.

Aquesta activitat sísmica s'ha manifestat als Països Catalans diverses vegades al llarg de la història. És difícil catalogar tots els terratrèmols que han tingut lloc i saber-ne la importància. Però això resulta molt important, perquè una de les maneres de tenir dades sobre el perill de sismes és fer una estadística tan completa com sigui possible.

Terratrèmols històrics als Països Catalans

El 1971 es va publicar un llibre que feia un recull històric dels terratrèmols esdevinguts als Països Catalans. Els seus autors foren el sismòleg Eduard Fontserè i el geògraf Josep Iglésies, i el seu títol, *Recopilació de dades sísmiques de les terres catalanes entre 1100 i 1906*. Gràcies a aquest treball, es tenen dades de molts moviments sísmics i la seva data i intensitat aproximades. Els més importants han estat els moviments sísmics de l'àrea d'Olot i el Pirineu, produïts cap als anys 1427 i 1428 i que han estat els més destructors que han tingut lloc al nostre país. Precisament hi ha un projecte de la Comunitat Econòmica Europea que té per objectc estudiar aquests terratrèmols i els seus efectes.

Altres terratrèmols notables han tingut lloc cap al 1152 —totes les dates són aproximades—, a Ripoll; el 1373, a la Ribagorça i Tortosa; el 1374, a la Ribagorça i el Rosselló; el 1396, a Vall-digna i Xàtiva; el 1598 i 1599, a València i Gandia, el 1654, a Alaior; el 1829, a Alacant, Torrevella i Guardamar, i el 1923 a Viella. D'aquest darrer, ja n'hi ha dades instrumentals, perquè als observatoris de l'Ebre i al Fabra, de Barcelona, des dels anys 1906 i 1907 ja hi havia instruments de mesura de l'activitat sísmica.

En aquests moments hi ha diverses estacions sísmiques. On n'hi ha més és al Principat, que té estacions, entre altres, de l'Institut d'Estudis Catalans, d'empreses elèctriques, de la Generalitat de Catalunya i de l'Instituto Geográfico Nacional. Aquest darrer també té una estació a Mallorca, que funciona des de fa poc temps. S'ha signat un protocol amb el Servei Geològic de la Generalitat de Catalunya per a instal·lar altres estacions i col·laborar en els estudis sismològics.

L'àrea on l'activitat sísmica és més important és la Serralada Bètica, on es produeix el contacte entre la subplaca ibèrica i la subplaca africana. Així, un mapa de l'activitat sísmica mostraria una zona d'especial importància cap al sud del País Valencià.

Hi ha altres zones amb activitat important, deguda a fractures en l'interior de la placa ibèrica. Aquesta zona agafaria els Pirineus i la serralada costanera catalana. En canvi, a la Serralada Ibèrica, el golf de València i les Balears el moviment sísmic és més feble i més dispers.

Sistemes de predicció

La tensió acumulada per l'energia interna de la Terra pot descarregar-se en un terratrèmol de grans proporcions. És el que pot haver passat a San Francisco. En aquests anys hi ha hagut terratrèmols, però han estat massa febles per a descarregar aquesta tensió. De tota manera, els experts encara preveuen que hi ha d'haver un terratrèmol més important que aquest darrer abans del 1993.

A San Francisco i a tot Califòrnia el tema dels terratrèmols s'ha pres, òbviament, amb molt d'interès. Califòrnia té més de 700 sismòmetres en funcionament. Tret del Japó, és la part del món on hi ha més instruments d'aquest tipus. Això permet detectar els més mínims moviments de l'escorça terrestre en aquella zona, fins i tot de pocs centímetres. Cal pensar que en el terratrèmol de 1906 hi va haver un moviment d'uns quants metres al llarg d'una línia de més de 400 quilòmetres de la falla de San Andrés.

La manera de predir els moviments sísmics és molt diversa i no hi ha un mètode totalment fiable. Segons explica Antoni Roca, cap de la Secció de Sismologia i Geofísica del Servei Geològic de la Generalitat de Catalunya, «de vegades hi ha hagut èxit en les prediccions i s'han evitat moltes morts. Però altres vegades s'han produït falses alarmes o bé hi ha hagut terratrèmols no previstos».

Com a exemple, es pot dir que el 4 de febrer del 1975 a la província de Liaoning, a la Xina, es va predir amb antelació un terratrèmol molt important. Es va evacuar la zona i es van evitar milers de víctimes. Però en altres ocasions, també a la Xina, s'han fet desallotjaments innecessaris. En canvi, el 27 d'agost del 1976 un sisme no predit va provocar 650.000 morts a Tangshan.

Els sistemes per a predir terratrèmols es basen en l'anàlisi d'activitat sísmica anòmala, estudi de les ones sísmiques, variació del camp geomagnètic, variació del nivell de l'aigua del mar o de corrents subterranis i, fins i tot, anomalies en el comportament dels animals, sobretot dels subterranis. Tots aquests fets es tenen com possibles precursors.

En tot cas, no hi ha una seguretat absoluta per a predir-los, però l'estudi estadístic, com hem dit abans, és força important. «Hi ha un conveni —explica Antoni Roca— amb la Facultat d'Història per fer un estudi de la sismicitat històrica. Això és molt important per a determinar el risc sísmic. Es vol fer una divisió en zones d'alt i baix risc sísmic, però per a això cal conèixer un període molt ampli».

Els terratrèmols i la seva prevenció tenen importància i possibilitats diferents a cada país. Així, el desallotjament d'una zona no és factible i ràpid de fer a tot arreu. D'altra banda, en un país industrialitzat, els danys poden ser més grans, si pensem que hi pot haver rescloses, centrals nuclears o autopistes. Recordem que la major part de les víctimes a San Francisco es produïren en una de les autopistes de la ciutat. Imaginem també el perill que significa situar una fàbrica que treballi amb substàncies perilloses en una zona d'alt risc. Per això, l'estudi dels geòlegs és molt important per a aconseguir sistemes cada vegada més fiables de predir els moviments sísmics i per a elaborar mapes on s'assenyalin les zones de major risc. □

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS. (MUSEU DE LA CIÈNCIA)

Ratlles desalineades en una carretera d'Alaska després d'un terratrèmol.

JOSEP MARIA CARANDELL, ESCRIPTOR

«M'obsessiona la recerca de la realitat»

Assaig, poesia, periodisme, contes, cançons, teatre, novel·la. Josep Ma. Carandell, membre d'una saga familiar culturalment i econòmicament privilegiada, persona de curiositats múltiples i diverses, acaba d'enllestir el text d'una nova aventura literària: l'Òpera Gaudí.

Blanca Lucas

Va nàixer l'any 1934 en una casa de l'Eixample barceloní de 54 habitacions, on la família tenia, als anys 40, la biblioteca particular més gran d'Europa (25.000 volums), i on s'organitzaven activitats com concerts de piano o lectures de poesia. Josep Ma. Carandell és un personatge eminentment barceloní, amb totes les influències del món rural que li transmeteren el pare empordanès i, sobretot, la mare del Baix Camp. Reus ha estat la seva segona ciutat; al Mas Bové s'hi representaven a l'estiu obres de teatre, sovint escrites per ell mateix. El pare, advocat, economista, escriptor conegut amb el pseudònim de Llorenç Sant Marc, transmeté als set fills aquell esperit tan noucentista d'interessar-se per totes les formes possibles de cultura. Això sí, des d'una posició de riquesa econòmica. Una riquesa, però, que mai va ser estentòria, i que s'esfumaria sobtadament un dia de l'any 1950. La producció literària (bilingüe) de Josep Ma. Carandell s'inicià a partir de l'any 1966, quan s'establí definitivament a Barcelona, després de llargues estades a Alemanya, on estudià filosofia, a Madrid i al Japó. *Peter Weiss, poesía y verdad* (1968) fou la primera d'una sèrie d'obres tan diverses com *Las Comunas, alternativa a la familia,* las *Historias informales,* la *Guía secreta de Barcelona,* la poesia de *Vísperas de San Juan,* el teatre de *Violeta, a les 20 h. futbol,* passant per moltes altres fins arribar a *Prínceps* (1985), primera novel·la eminentment autobiogràfica.

Josep Ma. Carandell, lligat a l'Institut del Teatre, ha abandonat recentment el càrrec directiu que ostentava des del Palau Güell i en l'actualitat imparteix classes a Terrassa.

—Senyor Carandell, ¿quina influència va tenir la literatura alemanya en la seva vida i en la seva obra?

—Molta. La recerca de la realitat ha estat l'obsessió de la meva vida. Suposo que el fet d'haver estat un *fill de papà* en la postguerra, en un moment en que tothom ho passava malament, aquesta situació de privilegiat va fer que em sentís fora de la realitat. Després que el meu pare ho perdés tot (jo tenia setze anys), ens va enviar a tots a viatjar. Jo me'n vaig anar a Alemanya a estudiar Filosofia. Allò que era purament un sentiment, es va identificar amb el que era una pura formulació germànica de distingir entre el món i l'home separat del món. Això va produir més tard la *Guía secreta,* com una necessitat d'arrelar-se a la meva pròpia ciutat i a la vida quotidiana, o las *Historias informales,* que era un recull de contes on hi havia una lluita entre el realisme i la imaginació. El realisme alemany, Herman Hesse, Brecht, i d'altres, van influir-me d'una manera decisiva, fins als 42 anys, moment en què vaig patir una crisi molt forta, en el qual la realitat es va imposar amb tanta duresa que vaig saber molt bé què era. Se'm va imposar l'edat, i em vaig plantejar què és l'amor, què és la vida. Una crisi de persona que ha anat volant, que tot li ha interessat, una dona per aquí, una dona per allà...

—Una crisi existencialista...

—Sí, una crisi personal. Hi havia també aquesta qüestió existencial, molt pròpia de l'època. Camus, Sartre, per a nosaltres van ser personalitats molt decisives. D'aquesta crisi, en va sortir un llibre de poesies, *Vísperas de San Juan* (1978).

—Quan diu «nosaltres», ¿a qui es refereix?, ¿quin ha estat el cercle intel·lectual en què s'ha mogut?

—Els germans Goytisolo, Juan i Luis, que després serien parents meus, a través de la meva germana, que es va casar amb el José Agustín, el poeta, Jaime Barluenga, Gil de Biedma, i altres.

A la meva tornada a Barcelona vaig recuperar, també, la meva relació amb gent del teatre com Frederic Roda, pare, Adrià Gual, Ricard Salvat i Feliu Formosa.

—Vostè sembla haver assumit perfectament la seva condició d'escriptor bilingüe.

—Sí, havia escrit sempre amb naturalitat indistintament en castellà o català. Després de la crisi, però, vaig escriure en català teatre, contes i *Prínceps,* una novel·la molt autobiogràfica on hi ha tot: el tema de la irrealitat, Reus, Barcelona, el tema híbrid, l'enamorament, la dona, i el tema d'Alemanya. Vaig voler fer una novel·la malgrat, o potser a causa de allò que m'havia dit el Gil de Biedma, que em va semblar genial: «la primera novela es siempre mala porque lo quieres decir todo. Por eso es buena».

—Bé, de la novel·la a l'òpera, i de l'autobiografia a Gaudí, ¿no? ¿Per què una òpera o per què Gaudí?

—La iniciativa de l'òpera fou del Joan Guinjoan, que és de Riudoms, tocant a Reus. Jo de seguida vaig pensar en Gaudí, que també era de Reus. En proposar-ho a l'OCSA, oficina de l'Olimpíada Cultural, la Margarita Obiols va acceptar el projecte entusiasmada. Amb el Joan Guinjoan la col·laboració ha estat extraordinària, les suggerències són múltiples per les dues bandes.

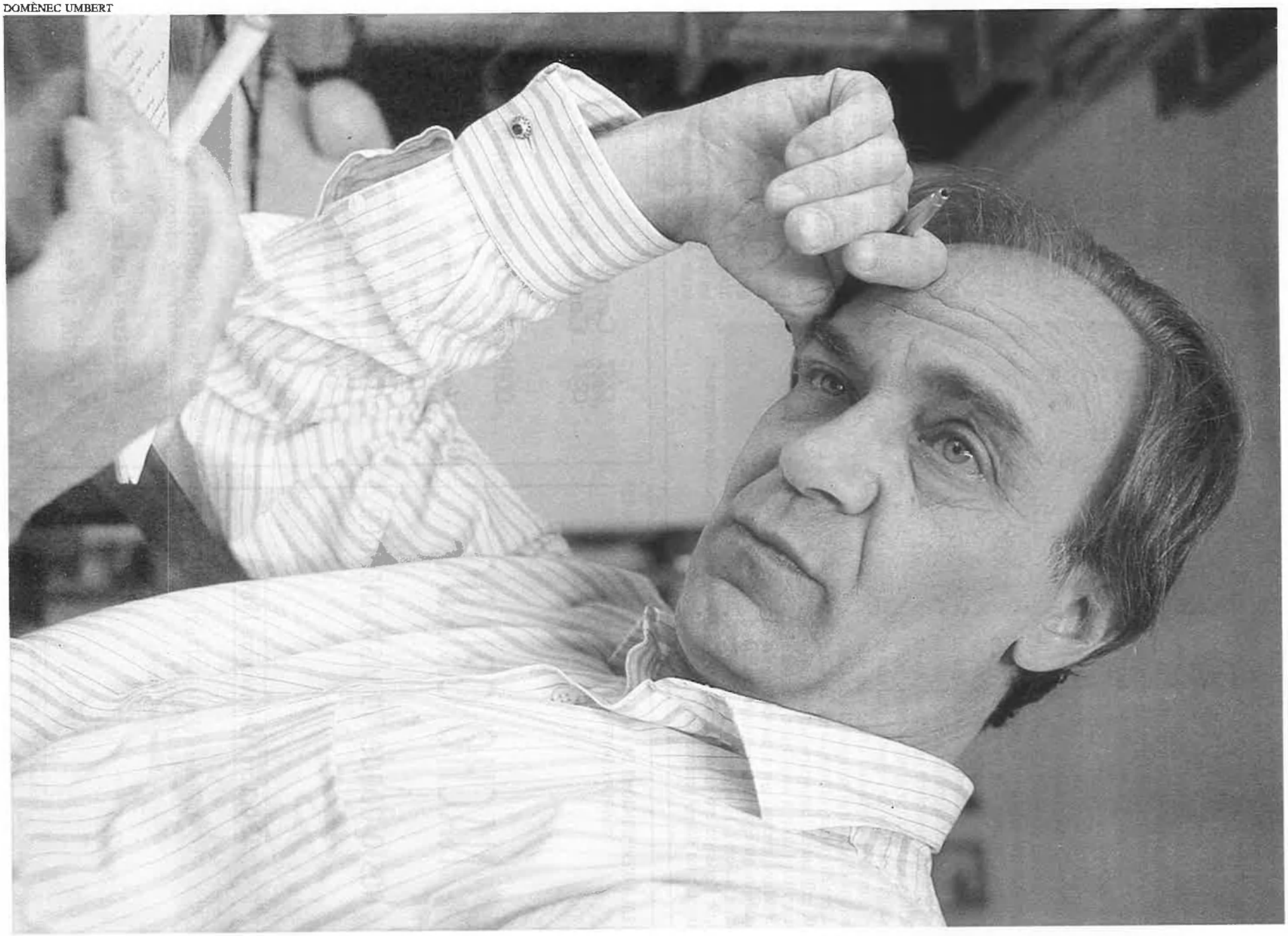
—¿Han pensat, ja, en el director?

—Sí, voldríem que fos Lluís Pasqual. Tot això és anecdòtic, però també és de Reus.

—Com tots els mites, Gaudí ha suscitat sempre polèmica. ¿Quina és la lectura del personatge en la seva òpera: el Gaudí místic, el Gaudí racionalista...?

—Jo no crec que fos un místic. Gaudí era un noi de poble, de pagès, molt realista en el fons, però a més era arquitecte (la casa s'ha d'aguantar en uns

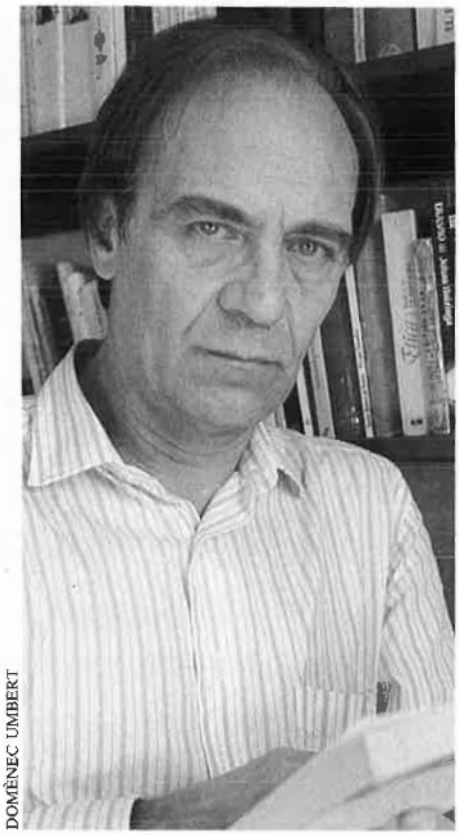
DOMÈNEC UMBERT

fonaments). Ja de petit va embogiar per una assignatura, que era la geometria, el que passa és que era una geometria que ell utilitzava per a volar. Alhora era molt catòlic, i el pol Déu l'atreia molt. La seva obra sempre expressa aquesta doble polaritat. Jo en dic un misticisme tel·lúric, un misticisme de la terra. La seva obra és sempre un cosmos.

—¿D'on ha partit per a dramatitzar l'obra i la personalitat de Gaudí?

—No va ser fàcil. Gaudí és un personatge que no va tenir enemics, tot li va anar de cara. Ja de jovenet troba uns mecenes, el comte Güell, els Comillas, que li permeten de fer el que ell vol. Però, tot aprofundint en el personatge vaig descobrir que Gaudí havia sofert una gran crisi als 40 anys. M'hi vaig identificar de seguida, i aquest és el punt de partida de l'obra: vaig veure que el principal antagonista de Gaudí era ell mateix, primer de tot. És a dir, he utilitzat el dramatisme interior, com a artista i com a arquitecte. Però necessitava, encara, que el personatge tingués un antagonista, per jugar amb la contradicció, i vaig veure de seguida que l'enemic era la dona. Gaudí va tractar les dones sempre fatal, sobretot perquè en les seves obres no les va tenir en compte. Les cases són plenes de racons per fer la guitza a una dona; quan una senyora li demana que li faci una habitació on pugui posar el piano, ell li contesta: «Senyora, si no li cap, toqui el violí». La seva vida és plena d'anècdotes que ridiculitzen la dona. En aquesta obra és ella qui li fa la guitza. He volgut que ella sigui la dolenta (lady Macbeth), no la víctima de l'home que se salva perquè és molt bona.

DOMÈNEC UMBERT

Carandell, un personatge eminentment barceloní.

—¿Quin és l'entorn de Gaudí?, quins personatges hi intervenen?

—Cinc personatges importants. Totes les dones del Gaudí en un personatge: la Rosa; tots els mecenes eclesiàstics o burgesos els he posat en un altre personatge, que és l'Alexandre; tots els ajudants en un altre personatge, el Mateu; la dona popular és una cuinera; tots els personatges masculins populars obrers, menestrals, són el Josep, que és un paleta; i el Gaudí és el Gaudí. D'aquesta manera l'obra té uns ressorts de l'obra shakespeariana, de la qual sóc un apassionat. Jo he fet un drama, sobretot, procurant que en totes les escenes hi hagi un enfrontament entre els personatges. □

SALA D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS
CARRER CORREUS, 3 46002 VALÈNCIA

NACHO CRIADO

hasta donde la vista alcance

13 Octubre/12 Novembre 1989

Laborables d'11 a 14 i de 17 a 21.
Festius d'11 a 14.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIO CAIXA DE PENSIONS

Centre
Carles Salvador

CURSOS PER CORRESPONDÈNCIA

1. **Llengua i Literatura:**
   - Curs d'Iniciació.
   - Curs d'Iniciació (per a castellanoparlants).
   - Curs Bàsic.
   - Curs Progressiu de Llengua.
   - Curs de Professorat.
2. **País Valencià:**
   - Geografia i Història del País Valencià.

Matrícula oberta tot l'any, tret del mes d'agost. Per a més informació, adreçeu-vos al

Centre Carles Salvador

Moratín, 15, 6a. 46002-València

JOSEP ARRUFET

L'estat del Museu pot posar en perill fins i tot els seus visitants.

LES SEVES SALES PATEIXEN UN GREU DETERIORAMENT

El Museu de Vilafamés, en perill

Les obres d'un dels museus d'art contemporani més prestigiosos del País Valencià corren un gran perill a causa del mal estat de l'edifici, que demana una restauració urgent. Aquesta lamentable situació és el resultat de la desídia de les institucions responsables.

Teresa Violeta (Castelló)

La riquesa pictòrica i escultòrica del museu, estimada en 150 milions de pessetes, perillen. Mentrestant, les institucions responsables (la Diputació de Castelló i la Conselleria de Cultura) es desentenen del problema adoptant un comportament de desídia i negligència.

La junta rectora del museu espera des de l'any 1986 l'aprovació d'un conveni que asseguraria la restauració i condicionament de l'edifici, al temps que establiria les bases per a desenvolupar diverses activitats culturals.

Segons han assenyalat fonts de la Junta, el retard intencionat ha estat promogut pel director general de Patrimoni, Enric Cuñat. «Aquest senyor, per raons inexplicables, sent odi pel museu i, per aquest motiu, s'ha dedicat a paralitzar totes les iniciatives en benefici de la seua conservació. Cuñat va eixir amb la peregrina idea que l'assignació anunciada per Tomàs Llorens i Cebrià Ciscar tan sols ho era per un any».

El director del museu de Vilafamés, Salvador Aguilera Cerni, ha declarat que «la Conselleria s'havia compromès a destinar una determinada quantitat per a la contractació d'un gerent i un tècnic en informàtica». En l'actualitat, la infrastructura del museu està mancada de sistemes de seguretat i requereix un increment de la plantilla, integrada únicament per un conserge, i també la reparació del sòl en algunes sales. Però els desperfectes s'estenen a altres estances del recinte: l'aparició de tèrmits, que ja han destruït gran part del fons bibliogràfic.

Una de les sales més boniques dedicada a exposicions, remarca Aguilera Cerni, no es pot obrir al públic per por a un possible ensorrament. «Aquesta habitació no ofereix garanties de seguretat. El sòl zumzeja i no para de caure terra del sostre. Els finestrals de fusta fa 20 anys que no s'han netejat i les obres d'art conviuen amb les safes que s'han instal·lat per a recollir l'aigua de les goteres».

Després de l'aberrant restauració de la torre sel segle XV, aquesta manté les portes tancades perquè la Diputació no s'atreveix a connectar la llum. Així ho ha manifestat el director del museu.

El futur conveni comportaria la creació d'un patronat que acompliria la funció de repartir les inversions del museu. En unes recents negociacions entre els organismes implicats es va acordar la distribució del pressupost de la següent manera: la Diputació de Castelló aportaria 35 milions per a l'ampliació de l'espai útil, restauració i conservació de l'edifici. L'Ajuntament de Vilafamés sufragaria amb 6 milions la restauració de l'immoble municipal. Per acabar, la Conselleria de Cultura invertiria 14 milions en dotació de material, elements de seguretat i en equipament del centre de documentació. A més, també hi destinaria una subvenció de 10 milions anuals, amb els quals es cobririen les despeses del personal contractat.

Fins ara, l'actuació de la Conselleria no ha estat gaire exemplar. El museu encara espera els dos milions d'ajuda corresponents a l'any 1988 quan ja hauria de fer-se efectiu el pressupost de 1989. □

Vicenç Villatoro

L'estrany cas del doctor Cela i mister Cela

En una novel.la de Frederick Tristan que es diu *Les égarés* i que va guanyar el Goncourt de 1983, dues persones pacten per crear entre totes dues un escriptor. Un d'ells escriurà, en silenci i sense vida pública. L'altre farà tota la vida pública, concedirà entrevistes, esdevindrà un personatge. L'escriptor serà la suma de tots dos. No me'n recordo gaire, però em sembla que un dia li donaven el premi Nobel.

Ara que han donat el premi Nobel a Camilo José Cela, m'ha semblat que el seu cas tenia una certa relació amb el que explica Tristan: la relació de ser el mateix, però exactament al contrari. A la novel·la, dues persones se sumen per fer un personatge. En el cas de Cela, una persona es desdobla per esdevenir dos personatges. Hi ha un doctor Cela que escriu i un mister Cela que surt a la televisió, fa acudits sobre senyores i diu paraules gruixudes. Un escriptor difícil, agre, dur, i un personatge públic ocurrent, enginyós, encantador d'una manera especial, d'una manera que inclou la reivindicació de la vulgaritat i una imatge una mica hemingweyana de l'escriptor com a vividor, com a tastador dels plaers o dels patiments convencionals de la vida.

Probablement per a un component de l'Acadèmia Sueca aquesta reflexió és irrellevant. Ell coneix Cela pel que n'ha llegit i això és bo. Indubtablement bo. Però qui ha accedit a la figura de Cela a través del mister Cela públic, de la conya primària de les seves intervencions en la vida pública ha de pensar que existeix la rasa entre una cosa i l'altra, una distància, una escissió. Si no s'hi pensa, alguns admiradors del Cela públic es decebran davant de la cruesa dura i a vegades inaccessible de la seva prosa. Això ho he vist: piles de senyores maries, que anaven a una conferència de Cela per poder-se escandalitzar divertidament, badallaven davant d'una xarrada supererudita sobre la novel·la picaresca espanyola. Però també pot passar a l'inrevés: la imatge pública de Cela pot fer-nos imaginar un escriptor *light,* frívol, conreador de l'ocurrència estricta. I no.

Estic convençut que, a partir de la seva imatge pública, molts s'imaginen Cela com una mena de Vizcaíno Casas més ben escrit. I no és cap animalada. El Cela de les entrevistes podria escriure, en aparença, les novel·les de Vizcaíno Casas. Però la gràcia de Cela és que davant del paper, davant del fet de l'escriptura, hi ha una actitud literària profunda. Pot parlar com Vizcaíno Casas —però millor—, però quan escriu és un autor perfectament nobelitzable, perfectament homologable amb aquest rànquing imperfecte de l'escriptura que és el Nobel. «La familia de Pascual Duarte», evidentment, però també «Mazurca para dos muertos» o «Cristo versus Arizona» fins i tot són literatura amb tots els ets i uts, literatura de primera fila. Destilació literària de la vida, amb preocupacions i opcions temàtiques i estilístiques perfectament literàries, perfectament contemporànies i absolutament profundes.

Personalment, sempre he sentit un cert refús pel celisme del personatge públic, per aquesta mena de compadreig rabelesià i goliàrdic amb el qual algú es dedica a picar l'ullet còmplice i nomenar Cela apòstol de la bona vida. Vull dir d'aquesta apropiació del Cela aparent, més culpa d'alguns celismes que del mateix Cela. Aquest diumenge em vaig indignar particularment amb un anunci publicat a la premsa que —a més de ser una apropiació moralment delictiva dels èxits aliens— era el paradigma d'aquesta actitud. Una agència de publicitat s'autoanunciava amb una fotografia de Cela i un peu que deia «Enhorabuena al creativo más cachondo del siglo». Al marge del mal gust general de l'opció publicitària, aquest *cachondo* com a màxima etiquetació de Cela em va semblar d'un altíssim risc literari. Personalment, si no hagués llegit coses de Cela i me n'arribés la primera informació a través d'aquest anunci i d'aquest adjectiu, probablement no en llegiria mai res. Afortunadament, l'autor Cela està com a escriptor enllà d'aquest *cachondismo* gallinaci que se li atribueix allà com a valor principal.

Cela em sembla un bon Nobel. I em sembla, a més, un personatge de bon entrevistar, d'una imatge pública agraïda i divertida. No és un mal model, el repartiment de papers. I no és un mal model, en la mesura que el Cela que escriu no és només el *cachondo* de les entrevistes, sinó alguna, molta, cosa més. A la seva escriptura ni la beneficia ni la perjudica el to divertit i enginyós del personatge públic. Simplement és una altra cosa. Sòlida i profunda. En qualsevol cas, autònoma. I això és el que quedarà. □

MARIA ANTÒNIA MUNAR, CONSELLERA DE CULTURA I EDUCACIÓ DE BALEARS:

«El govern central no vol donar les competències d'ensenyament»

Les Illes Balears són l'única comunitat autonòmica amb llengua pròpia diferent del castellà que no ha assumit les competències en matèria educativa. Maria Antònia Munar és la consellera d'Educació i Cultura del govern balear i en aquesta entrevista explica els problemes que provoca aquesta dependència del govern central.

Miquel Payeras

Senyora Munar, ¿com està en aquests moments el tema de les transferències de competències en matèria educativa?

—Nosaltres hem mantingut una reunió amb el ministre, ara fa més d'un any, el maig del 1988, a qui presentàrem un programa per fases d'assumpció de competències, perfectament assumible tant per part nostra com del ministeri. No obstant, després de més d'un any, no hi ha hagut transferència de competències. El calendari que presentàrem és el següent: juny de 1989, transferència d'educació d'adults; setembre 1989, ensenyaments artístics, d'idiomes i inspecció; juny 1990, administració i programes; i pel setembre de 1990, ensenyament no universitari. Aquest calendari proposat per nosaltres, ja hauríem d'haver-lo començat, i no s'ha fet.

—Si aquest programa està aturat, ¿és atribuïble a raons tècniques o polítiques?

—Això s'hauria de demanar al ministre, però jo diria que el govern central no té cap interès a donar les competències en matèria d'ensenyament, això és clar.

—Segons el ministre i el govern central, és un problema que s'emmarca dins de tota la problemàtica de l'ampliació de competències per totes les Comunitats del 143...

—Hi hauria molt a discutir sobre això. En el fons, del que es tracta és d'una qüestió de voluntat política. ¿Que tècnicament hi ha dificultats?, per descomptat que sí, en una transferència d'aquest tipus sempre hi ha problemes, però no crec que siguin ni de bon tros insalvables. Jo crec que amb les transferències es milloraria l'ensenyament per una qüestió d'administració més fàcil, més pròxima i de coneixement més real de quina és la problemàtica d'aquesta comunitat.

A més, vull dir que nosaltres hem començat d'una forma lògica. No hem demanat que de cop ens donin totes les competències. Sabem que això comportaria uns anys caòtics, que no s'assimilaria tot. Hem començat proposant un calendari progressiu, normal i lògic.

JOAN CELIÀ

L'assumpció de competències està per damunt de partits i d'institucions.

Els hem dit: «vagin donant-nos aquestes transferències, i matèria per matèria ho anirem millorant». I ells no ho han volgut fer. I jo crec que és una equivocació per part seva, perquè es milloraria molt la qualitat de l'ensenyament. I és que l'assumpció de competències és necessària, és positiva per a tots, no només per a un partit o per a una institució... Està per damunt de totes aquestes coses.

—Tenen vostès una certa competència sobre l'ensenyament del català, però ¿quina capacitat executiva real tenen?

—Realment cap ni una, perquè encara que sobre el paper es té competència, com que no tenim capacitat d'inspecció, difícilment podem exercir la competència: no sabem quin nivell es dóna, ni com s'aconsegueixen els títols... No tenim cap capacitat de control. L'únic que podem fer, i és el que feim, és intentar incidir sobre el professorat organitzant cursos de reciclatge i que es mentalitzin de la necessitat de fer un ensenyament positiu.

—¿En el cas de tenir les competències assumides, mantindria l'actual sistema d'ensenyament del català o incrementaria les hores, o modificaria d'alguna forma el sistema?

—Primer caldria tenir les competències per a poder conèixer com està exactament el tema. De tota manera jo crec que no és tant una qüestió d'increment d'hores, ja que els alumnes van més aviat carregats d'hores, sinó que es tracta d'una qüestió de qualitat de l'ensenyament. Crec, per tant, que no es tractaria tant d'incrementar el nombre d'hores d'ensenyament del català com d'integrar el català dins l'ensenyament en general, és a dir, que les classes de física, matemàtiques, socials, etc., es fessin indistintament en un idioma i un altre i així hi hauria una autèntica normalització.

—¿Quines possibilitats s'obren amb la nova legislatura?

—Per part nostra hi ha, com he dit, una total disponibilitat. Per part seva s'haurà de veure. Esperem que si hi ha canvis, el nou ministre sigui més donat a la transferència de competències. De tota manera això és una qüestió de govern, i no només del Ministeri d'Educació; estic convençuda que és una qüestió de govern, que no els interessa ampliar les competències. I si a més tornen a tenir majoria absoluta, no hi haurà massa possibilitats que hi hagi canvis.

Si, per contra, fossin necessaris pactes, hi hauria més possibilitats, amb l'acció coordinada amb altres CC.AA., d'aconseguir les transferències. □

FERRAN VOLTA

ES TROBA LA CLAU PER A DESXIFRAR LA LLENGUA IBÈRICA

Des de la nit dels temps

Juan Luis Román del Cerro, professor titular de Filologia Hispànica a la Universitat d'Alacant, ha fet una descoberta certament històrica. Ha trobat la clau per a traduir textos escrits en llengua ibèrica, un objectiu darrere del qual han anat molts lingüistes des de finals del segle XVI.

Francesc Manel Anton Borrell

Com arribà vostè a interessar-se per la investigació dels signes que hi havia als ploms ibèrics de la Serreta d'Alcoi?

—L'existència dels ploms ja era prou coneguda. Són uns ploms, sobretot el primer, decisius dins del llenguatge ibèric. Això es coneixia *a priori* i per això jo vaig directament cap a ell. Podria haver treballat amb altres, però m'interessava el que era paradigmàtic de l'assumpte. Aquesta peça present, amb una gran nitidesa al text, cosa que no és freqüent en les troballes ibèriques.

—¿A què és deguda aquesta precisió en el text del plom?

—Segurament perquè va ser fet amb la intenció de deixar testimoni. Aquest document recull una gran celebració que tingué lloc al santuari de la Serreta. Al santuari hi hagué una gran ofrena, i potser posaren una placa com a recordatori de l'acte. Aquesta gent volgué deixar constància per assegurar d'alguna manera la continuació de la seua civilització. No hem d'oblidar que el santuari, probablement, estava dedicat a la deessa de la fertilitat.

—¿On es trobava situat exactament el santuari?

—Si anem a Alcoi des de València, una vegada passem Cocentaina, es veu la Serreta a mà esquerra. A mà dreta hi ha la serra de Mariola i enfront, al mig de la vall, hi ha la Serreta. L'hem

de travessar si volem anar a Benilloba. Doncs bé, la Serreta és allargada, estreta i és plena de troballes arqueològiques. Si anem de baix a dalt, trobem primerament el cementiri; més amunt, mig penjat de la serra, un poblet, i al cim, una estança de 8 × 6 que devia ser el santuari. El plomet, però, no el trobaren al santuari, sinó que s'ha trobat amagat en un racó d'una casa. Probablement hi hagué una gran destrucció i algú va recollir les coses importants. Entre les quals, els plomets.

—¿Quan començà vosté a interessar-se per la lingüística antropològica?

—Sens dubte fou a París. Vaig estar durant quatre anys a la Sorbona i allí vaig prendre contacte amb la lingüística de moda, és a dir, l'estructuralisme. Amb Michel de Sarteau, el meu mestre, i seguint els treballs de Levi-Strauss, vaig aprendre les tècniques de la rella interpretativa, un instrument que s'ha de construir per a desxifrar qualsevol text. Treballàrem amb moltíssims textos, textos d'estudis del diluvi, mítics i medievals, de tot tipus. D'altra banda, vaig fer la tesi sobre qüestions de morfosemàntica que, com sabeu, estudia les mínimes unitats amb sentit. En ajuntar la morfosemàntica i l'estructuralisme, vaig tenir les dades suficients per a poder adonar-me que als ploms d'Alcoi hi havia uns elements que no podien ser cosa de l'atzar. M'ho vaig plantejar seriosament encara que sabia que podia no arribar enlloc. Vaig pensar que, de tota manera, el treball seria vàlid, i vaig començar la investigació.

—¿Com es va desenvolupar el seu treball?

—Ha estat una feina de deu anys. El primer que vaig haver de fer fou recollir tota la informació que em feia falta. Durant 7 o 8 anys vaig fer-me un impressionant banc de dades de tot tipus, geogràfiques lingüístiques, arqueològiques, etnològiques i altres disciplines, a banda de viatges, visites al santuari i altres. Una vegada conformat aquest banc de dades, vaig poder mamprendre el disseny d'uns petits morfemes i els vaig poder assignar un significat concret. Amb aquest petit diccionari de butxaca, vaig començar a desxifrar el text, feina que em va ocupar dos anys més. Qualsevol text té tres punts bàsics: el significat, el significant i el referent. Com d'aquest text no coneixíem els significants, vaig dirigir el meu treball a descobrir els referents perquè el llenguatge ibèric és molt descriptiu i amalgamador. Una vegada aconseguides aquestes dues peces, els referents i els morfemes, el trencaclosques es comença a aclarir. Els primers passos van ser per tempteig i per assaig, però, una vegada iniciat el procés, el mateix text s'anava corregint. El més important era seguir un mètode. Hi ha una frase de Chomski que diu: «utilitzant dades dolentes però un métode estricte, es poden traure conclusions acceptables».

—¿Com s'ha portat amb vostè la Universitat d'Alacant?

—De la Universitat d'Alacant no puc dir més que coses bones, però també hem de reconèixer que, fins ara, la Universitat d'Alacant ha patit problemes d'infrastructura. Bona part del seu pressupost encara s'inverteix en la seva edificació física. D'altra banda, les ajudes que el Ministeri concedeix a la investigació son irrisòries i no serveixen més que per a comprar llibres. El Ministeri d'Educació i Ciència també convoca unes ajudes per als millors projectes d'investigació, però les vaig demanar tres vegades i les tres me les denegaren. A la tercera vaig decidir no continuar pidolant. Bàsicament, he funcionat amb les ajudes d'entitats financeres i aprofitant els viatges que havia de fer per altres encàrrecs, com el que m'ha fet la Generalitat valenciana per a retornar la toponímia de tot el país al valencià. L'ajuda oficial ha brillat per la seua absència.

—¿Quin és l'abast real dels resultats de la seua investigació?

Román del Cerro i els ploms ibèrics

El plom ibèric, que podem batejar avui amb el nom de «L'ofrena dels pobles», conegut com el text desxifrat, d'una llengua desconeguda, més antic d'occident. Amb la traducció d'aquest text, la llengua ibèrica, la llengua probablement autòctona del sud d'Europa i nord d'Àfrica, i un dels més antics llenguatges coneguts, se'ns ha començat a desvelar i amb ella les pàgines mudes del seu llegat històric. Els textos escrits d'aquesta llengua s'han conservat en diferents suports: Inscripcions rupestres, ceràmiques, mosaics, plata, bronze, monedes, i sobretot, els gravats en plom, que contenen els textos mes llargs i importants. La inscripció ibèrica del plom «L'ofrena dels pobles» es pot datar, aproximadament, cap al segle V a.C. Es tracta, doncs, d'un venerable i antiquíssim monument escrit.

El codi escrit que utilitza el plom ibèric és un jònic arcaic amb alguna variant, per tant una escriptura fonamentalment coneguda. En canvi, la llengua codificada sota aquests signes jònics, es mostrava impenetrable, inaccessible en els seus continguts informatius.

Aquest text, de 342 signes, s'ha anomenat «L'ofrena dels pobles», perquè s'hi deixa constància d'aquells pobles i ciutats que, a començaments de l'edat del ferro, es reuniren un dia al santuari de la Serreta d'Alcoi. L'escrit conté referents concrets de tipus geogràfic, agro-pecuaris, marítims, de vials, hídrics i socials.

Des de la perspectiva de la història, l'antropologia i l'arqueologia s'obre, amb el desxiframent de l'ibèric, una important via de coneixement sobre uns pobles que foren capaços de desenvolupar una cultura que des del 500 a.C. va destacar amb personalitat pròpia per damunt de la dels altres pobles del Mediterrani, i el bagatge cultural de la qual, en bona part, ens havia estat vedat, com a conseqüència del desconeixement dels seus escrits i de la seua llengua. Per fi, ha arribar la llum a aquest món fosc i hipotètic per a trencar amb el mutisme i el silenci de 2.500 anys.

Joan Lluís Román del Cerro prepará la seua tesi doctoral sobre lexicologia a la Universitat de la Sorbona de París, durant els anys 1968 i 1971. Des d'aleshores ha desenvolupat la seua tasca docent a la Universitat d'Alacant, on va ser cap deldepartament de 1975 al 1983. Es autor dels llibres *Homenaje a Gabriel Miró, Estudios de crítica literaria, El léxico base del castellano: Análisis estadístico y de contenido, Toponimia mayor y menor de la provincia de Alicante, listado por municipios, Teoría del nexo, la estructura léxico-semántica de la nexuación interoracional. Las leyendas de la Vega Baja, Análisis estructural del relato mítico, Las lenguas prevalencianas,* aquesta darrer en col·laboració amb altres escriptors.

En l'actualitat és el director d'investigació d'un projecte finançat per la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports de la Generalitat valenciana i la Universitat d'Alacant, per a l'estudi de la toponímia del País Valencià. També ha impartit cursos de tercer cicle sobre les bases morfològiques ibèriques. □

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

CERCAMÓN

Lluís Racionero. El Cangur, 118. 208 pàgines

El món de l'any mil en una obra que és alhora el retrat de l'època dels trobadors i una novel·la de cavalleries apassionant. Un dels grans èxits del llibre català dels últims anys, ara en edició de butxaca. Més de 30.000 exemplars venuts.

Editorial Laia

LA REBEL·LIÓ

Josep Roth
Col·lecció L'Escala

Amb la llicència corresponent a la butxaca, una condecoració al pit i un orgue de maneta, l'Andreas Plum va sortir al carrer disposat a guanyar-se la vida honradament.

Edicions BROMERA

INDIAN SUMMER

Rodolf Sirera
Bromera/Teatre, 2
490 ptes.

Una reflexió agredolça al voltant de la parella, la solitud, les relacions humanes...

EDITORIAL EMPÚRIES

APRENDRE A APRENDRE

Eines d'estudi
Irene de Puig

Aquest llibre ajuda els alumnes a aprendre a estudiar, augmenta el rendiment acadèmic i és útil, també, per a professors, tutors i pares.

GREGAL LLIBRES
consorci d'editors valencians s.a.

ANTOLOGIA

Blai Bonet
Pròleg i selecció de Xavier Lloveras
Gregal poesia, 23

La Galera LA GALERA, S. A., EDITORIAL

L'ILLA D'OMAR

Maria de la Pau Janer
Els grumets de La Galera, 93

Un cant a la imaginació i a la poesia.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ALFONS QUART

Josep M. Muñoz Pujol
Col·lecció Teatre, 20

Recreació d'una època i un personatge amb la força escènica i el rigor històric que caracteritzen l'autor. Premi Nacional de Teatre Ignasi Iglésias, 1988.

curial

RANDA 25

Història i literatura a Mallorca
Segles XIII-XX

Col·lecció dirigida per Josep Massot i Muntaner.

Edicions Proa

LA NIT VERMELLA

Isidre Grau
A tot vent 276

Il·lustració d'Anna Manel·la.
160 pàgs. 1.300 ptes.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

ELS ESPAIS DEL PODER

Edició a càrrec d'Àngel Sanmartín
Col·lecció Oberta.

Una proposta per a la construcció d'un pensament més crític i emancipador.
Universitat d'Estiu de Gandia de 1988.

FERRAN VOLTA

«La importància lingüística de la troballa no es pot quantificar».

—La importància lingüística dels resultats de la investigació no es pot quantificar. Fins a aquesta traducció la llengua ibèrica romania en el més absolut dels misteris. S'entenien moltes dades de les llengües indoeuropees però no de les ibèriques que sovint s'anomenaven pre-llatines. Des del segle XVI s'estaven fent investigacions sense cap resultat fins a hores d'ara. Són, doncs, quatre segles de recerca per obrir les portes d'una cultura que es podria situar a l'espai geogràfic que avui ocupen Portugal, Espanya, part de França, part d'Itàlia i el nord d'Àfrica. Llengües com el castellà, francès, català, italià i portuguès hauran de ser revisades profundament. El berber i les llengües saharianes podran ser una mica més conegudes. S'obre la porta per al coneixement de l'aquità i el lusità antics i es podran esclarir els orígens de l'èuscar i els dialectes navarresos i pirenaics actuals. Per acabar, també s'hauran de revisar els diccionaris etimològics per a afegir-hi la nova informació lingüística.

—¿Encara hi ha vestigis d'aquesta antiga civilització?

—El plom confirma l'existència de l'antiga Contestània que tindria com a límits geogràfics els rius Segura i Xúquer i a més, ens ha permès desxifrar els significats d'alguns toponímics com ara el de Calp que vol dir «el que es troba sota el cim» i l'origen d'algunes llegendes de la Vega Baixa, que és clarament ibèric. □

Oriol Bohigas, l'arrauxat

No he entès mai gaire bé en què consisteix el seny i el seu oposat, la rauxa. En teoria, sí que ho entenc, bé provingui aquesta teoria del senyor Ferrater Mora o del senyor Francesc Pujols. És en la pràctica on de vegades m'assalta el dubte. Quan vaig començar a escriure en els diaris, un dels meus directors, un home profundament catòlic, catalanista, de dretes —Cambó era el seu ídol—, em va dir un dia, parlant sobre la possibilitat de ressuscitar el famós setmanari satíric *El be negre* —possibilitat més que remota, perquè el general encara cuejava—, que aquest setmanari, a l'igual que *El cucut* o *L'esquella de la Torratxa,* calia que no es tornés a publicar mai. Segons el meu director, aquests setmanaris van ser, en part, responsables de la guerra civil. Això va ser el que em va dir el director, ni més ni menys.

El que el director volia donar-me a entendre amb allò era que els temps que corrien no eren els més indicats per a fer-se el valent, per a buscar-los les pessigolles a la gent, no fos cas que ens trobéssim, sense voler, amb un ensurt. Els temps que corrien i els temps que havien de venir. Era qüestió d'aprendre's d'una vegada per totes la lliçó. «S'ha de tenir seny» —va concloure.

D'aleshores ençà he pogut comprovar que moltes de les vegades en què en tal o en tal recorre al tan esbombat seny, en realitat el que està defensant és el seu conformisme, per no parlar de la seva covardia. Com també aquelles persones que el trauen a relluir perquè així donen gust al polític de torn que els obsequia amb un plat de llenties.

Recentment, l'arquitecte Oriol Bohigas ha fet unes declaracions sobre els fets ocorreguts durant la inauguració de l'estadi Olímpic de Montjuïc. Declaracions que han estat titllades per alguns d'irreflexives, i l'autor d'aquestes, de provocador (tant el terme irreflexiu, com el de provocador són sinònims d'arrauxat).

¿Què ha dit Bohigas? Doncs ha dit que no veu per què el rei ha de ser inxiulable. A Bohigas, la xiuladissa li sembla «una forma lícita d'expressar una opinió». I més en un estadi. «Em va semblar malament», diu, «la reacció dels partits polítics contra els que xiularen al rei». Una gran manifestació esportiva és un magnífic lloc perquè expressin la seva opinió aquells que no puguin fer-ho al Parlament». «I més», conclou l'arquitecte, «si els xiulets extraparlamentaris van adreçats a un rei que és també extraparlamentari, perquè no va ser escollit pel poble».

No cal ser republicà per a adonar-se que l'arquitecte Bohigas és una persona molt assenyada. Podrà discutir-se dins de l'òptica del *Juanito* (el *Juanito* ben educat, que no el democràtic) si és procedent xiular o no al rei, però cal no oblidar que el Papa també porta corona i li xiulen. I ningú s'escandalitza. □

Joan de Sagarra

In vitro cultura

'Puta misèria'.

• La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència del País Valencià ha donat les Ajudes a la cinematografia per a 1989. Les ajudes han estat repartides entre diverses modalitats. Vuit milions cadascuna han rebut les pel·lícules *El rey del mambo* d'**E. G. Tabalet, SA**, i *Metropol,* de **Francesc Romà i Olcina,** a més de sis milions per a *Zulema,* de **Fututfilms, SL.** En l'apartat d'Ajudes a la Preparació de Projectes de Llargmetratges i Sèries Cinematogràfiques se n'han repartit sis de sis-centes mil pessetes per a Antea Films, SA, Artus Produccions, SA, Produccions Esfinge, Estrela Video Films, SL, i **Teresa Sancho de Meràs.** Un milió de pessetes cadascuna per a Produccions Esfinge —dues—, Trapezi, S.L., Tabarca Multimedia, SL, i a **Jordi Piris Fabra.** Per acabar, li han donat, es de suposar que com a fet testimonial, 300.000 pessetes a Els Films de la Ramba, SA, per a la promoció de la pel·lícula *Puta misèria.* La comissió avaluadora la integraven **Enric Cuñat, Vicent Vera, Emili Pechuan, Josep Morera** i **Vicent Sanchis.**

• L'Institut d'Estudis Occitans ha organitzat el Primer Festival Àudio-Visual de les Cultures Minoritàries d'Europa. El Festival acollirà tant treballs de professionals, que apleguen les creacions de realitzadors, associacions, equips o societats, com d'aficionats, persones, associacions o equips que visquen de la seva producció, tot en tres categories: ficció, documental i animació. Aixe Sur Vienne, a França, és el lloc escollit per a aquesta edició que tindrà lloc entre els dies 11 i 13 de maig de 1990.

• L'actriu catalana **Assumpta Serna** es traslladà de Madrid a París, i de París, la sort i les bones relacions l'han portada a Los Angeles on, a Hollywood, filmarà pròximament una pel·lícula amb **Mickey Rourke.** Ara, l'apartament on vivia l'actriu ha estat ocupat pel director teatral **Lluís Pasqual,** també procedent de Madrid (CDN) i nomenat recentment director del Teatre d'Europa.

Assumpta Serna.

Francesc Rovira Beleta.

Si el director català saltarà de París als EUA (potser a Nova York, a fer cinema) està per veure's, encara que hi ha qui ho insinua. En tot cas, l'apartament dels catalans, a París, augmenta de cotització.

• El director català de cinema **Francesc Rovira-Beleta** ha decidit rodar una nova pel·lícula que es titularà «Abans no arribi l'hivern». Rovira-Beleta havia dirigit, entre altres films, *Los Tarantos,* rodada a Barcelona amb **Carmen Amaya** com a protagonista, o el film català *La llarga agonia dels peixos fora de l'aigua,* que protagonitzà **Joan M. Serrat.** El director havia estat nominat dues vegades a l'*oscar,* de Hollywood, l'any 1963 amb *Los Tarantos,* i el 1967 amb *Amor Brujo.* Als seus 77 anys, Rovira-Beleta torna a provar sort trencant amb un llarg silenci.

"CATALUNYA PROGRESSA."

Ningú no ho discuteix. Tothom sap també que el progrés de Catalunya i el progrés d'Espanya són indestriables. I per això els catalans som els primers interessats en que Espanya progressi.

Aquesta idea ha guiat els socialistes de Catalunya, en el govern de l'Estat i en el govern dels Ajuntaments. I això s'ha notat.

En canvi, la relació del govern de la Generalitat i el govern de l'Estat, basada en el victimisme i la queixa, només s'explica pels interessos de Convergència. Catalunya no necessita enemics. Necessita solucions.

Catalunya progressa. La vitalitat de la societat catalana i els bons resultats de la gestió del govern socialista han donat fruits. Cal seguir per aquest camí. El de l'entesa amb l'Espanya progressista i el del treball tenaç de la nostra gent.

Aquest és el meu compromís. El compromís dels socialistes de Catalunya.

PSC

PSC-PSOE

Espanya, en progrés. Catalunya, en progrés.

EL LLIBRE DE LA SETMANA

Josep M. Lluró

Perdut en l'oceà dels signes

UMBERTO ECO: El pèndol de Foucault. *Traducció d'Antoni Vicens. Edicions Destino. Col·lecció «L'àncora», núm. 16.878 pàgines. Barcelona, 1989.*

Umberto Eco vist per Silvano Ferrari.

Si vols, tot fa sentit. Només cal formular una llei que s'ajusti a la majoria dels casos i fornir-la d'un cinturó d'excuses per invalidar les excepcions que amenacin la norma així establerta. El principi d'identitat, la base del pensament occidental, no ho oblidem, és substituït per una boirosa noció de versemblança: A no és sempre igual a A, i en determinades ocasions és B, no igual, anàleg. El pensament per analogies és el pensament més pobre possible, el menys rigorós, també el més atraient. És la punta d'iceberg de l'irracionalisme. Aquest és el tema de la novel·la d'Umberto Eco.

Tres redactors editorials elaboren un pla que ha de donar resposta a totes les expectatives dels grups esotèrics, hermètics i secrets que han existit mai. És la clau de volta, la venjança dels Templers. Els redactors fan broma, però els altres no, els grups iniciàtics es creuen el pla que ha sortit d'un joc, perillós i inconscient, però un joc al cap i a la fi. Per una estranya combinació que només es produeix en determinades ocasions i de forma atzarosa, és a dir, no repetible a voluntat, l'inconscient dels tres redactors connecta amb el seu principi de realitat confonent la lucidesa dels protagonistes, fent-los fer un joc, per a ells innocent, que en realitat no és més que expressió de la seva fractura radical i personal i que posa en combinació forces destructives que els atrauen fatalment cap a l'abisme.

Casaubon, Diotallevi i Belbo estan conjurant en aquell pla-joc totes les seves misèries, les obsessions, els fantasmes personals i aquell dimoni interior, la bèstia que dorm i cal no despertar. Un cop desvetllada no hi ha aturador. Eco ho sap i és el que ens explica al *Pèndol...* Bàsicament, la novel·la és una mena de reconstrucció de la història universal, de la Història, però a partir de les diverses formes d'irracionalisme i hermetisme que han existit. D'una forma o una altra, tot fa sentit, i tots els grans esdeveniments de la història, tots els grans homes poden, per analogia, interpretar-se com elements d'una partida d'escacs eterna que enfronta diversos grups per l'obtenció d'un secret que ha de facilitar-los l'accés al Poder Definitiu. Des dels sacerdots egipcis als grups hermètics, des dels nazis als jesuïtes, des de Newton als alquimistes, tots estan compromesos en una lluita subterrània i persistent que travessa tota la Història.

Però és precisament en la reconstrucció d'aquesta història de l'irracionalisme on Eco perd la perspectiva de la narrativa i es deixa atrapar per l'assagista. La creació d'un univers no cal que sigui exhaustiva. Eco no necessitava tanta descripció de grups i d'històries. Però l'assagista no es pot permetre l'el·lipsi, el discurs se'n ressent, i en canvi, el novel·lista ha de jugar com un element no només estilístic sinó també temàtic. Aquesta és la raó de que la novel·la d'Eco siga, en el pla estètic, una novel·la fallida: *El pèndol...* té un llenguatge i una estructura que sovint s'assemblen massa a un assaig universitari. No em refereixo a una novel·la-assaig, a l'estil de Musil, per exemple, sinó a un enciclopedisme allunyat de la literatura de creació. L'Eco semiòleg s'ha perdut en l'oceà dels signes que volia ordenar. Com no ha sabut discriminar, n'hi ha posats tants com ha pogut; la tensió que de vegades té la novel·la decau tot seguit ofegada per enumeracions excessives i inútils, ben inútils.

Però això no treu que la segona novel·la d'Eco sigui un punt de referència en la literatura de la dècada. Les idees centrals, els somnis de la raó creen monstres i que l'irracionalisme es nodreix de les mateixes fonts que el pensament racional i per tant la separació es massa prima, estan tractades amb vigor i, de tant en tant amb cert espant, com si Eco hagués tingut por del que ell mateix creava. Ho diu un personatge de la novel·la, l'únic que no es deixa endur per la follia, una dona significativament: «hom no ha de promoure més imaginari del que ja hi ha». Aquesta frase és la clau de l'obra, els tres protagonistes sucumbeixen al seu propi imaginari, com una metàfora d'una altra cosa, com una transposició a nivell individual del que passa quan les societats s'emmirallen en el seu.

La novel·la posseeix també una força expressiva emocionant quan Eco s'allunya de l'enciclopedisme i deixa que parle l'autor. Les darreres cinquanta planes, en especial les del capítol 119, són senzillament magistrals. La descripció de Belbo en «comunió amb l'esser» presenta allò que qualsevol escriptor voldria aconseguir només un cop a la vida, i després morir. Potser com Belbo, Eco «havia mirat de fit a fit la Veritat. L'única que li seria concedida, perquè la veritat que estava aprenent és que la veritat és brevíssima (després, només comentar-hi). Per això estava intentant domesticar la impaciència del temps».

David Castillo, nou coordinador de Cultura de l''Avui'

Va ser al començament de l'estiu que el suplement de Cultura del diari *Avui* canvià radicalment. La nova idea era donar més espai a un mercat editorial a l'alça, publicar-hi més crítica, entrevistes importants, opinions d'escriptors i intel·lectuals; tot això, amb el suport d'un *staff* crític que ha situat, malgrat la joventut dels seus components, en un marc diferent l'última teoria literària, despertant el panorama d'una crítica massa complaent amb ella mateixa.

David Castillo Buïls, un dels nostres crítics més actius.

Ara, pocs mesos després d'haver-se iniciat aquesta aventura, el suplement, que s'ha convertit en un dels grans revulsius del món cultural català, iniciarà una nova època. El *Suplement de Cultura* s'ha dividit en dos suplements, el primer sortirà els dissabtes amb dotze planes i sota la coordinació del crític i escriptor David Castillo i, el segon, serà coordinat per la crítica d'art Pilar Parcerisas, que sortirà els dimecres. Aquesta remodelació obeeix a la política del diari d'oferir als lectors dia a dia una informació general exhaustiva i, a la vegada, un tractament dels temes de fons en profunditat, cosa que ha destacat durant la direcció d'Albert Viladot.

El *Suplement de Cultura* continuarà amb les seves seccions i col·laboradors habituals i només modificarà l'espai del conte, que passarà a presentar avançaments de les principals novetats editorials. La línia de combinar la crítica, els reportatges, els articles d'opinió i les entrevistes entre els autors nacionals i internacionals d'actualitat es mantindrà. Segons David Castillo: «*El Suplement de Cultura* resultarà una guia per a saber per on es mou la nostra cultura en l'àmbit internacional i dotarà el lector de la suficient informació crítica i periodística com a síntesi dels principals fenòmens culturals i literaris de l'època». Fugir dels dogmatismes i connectar amb una de les audiències més cultes dels lectors de diaris és l'objectiu primordial que està assolint el suplement. Els mateixos col·laboradors defineixen totes les línies estètiques i generacionals dels darrers anys. En els apartats d'opinió continuaran Jaume Vidal Alcover, Vicenç Altaió, Àlex Broch i Màrius Serra, amb la incorporació de Rafael Vallbona i de l'historiador Jaume Sobrequés. Les columnes temàtiques conservaran Josep Gàlvez i Jaume Vidal en còmic, David Castillo i Jaume Subirana en poesia, Alejandro Varderi en Economia de la Cultura i Àngel Castiñeira en la de filosofia.

Entre els crítics, Joan Triadú, Isidor Cònsul i Guillem Viladot mantindran les seves col·laboracions regulars i la plèiade de la nova crítica catalana intentarà aconseguir aquest nivell de qualitat que ja comença a ser comentat majoritàriament. David Castillo Buïls pensa que «el *Suplement de Cultura* ha afrontat els grans reptes de competir en un mercat de premsa dominat per rotatius de gran tiratge i s'ha fixat la consolidació d'un espai que necessitava una cultura en expansió. Que els lectors es motivin, gaudeixin i puguin tenir tota la informació del món del llibre i de la cultura en general al seu abast, és l'objectiu prioritari». Sembla que els temes de reflexió aniran des de l'arquitectura, el pensament, la història, la més última literatura, tant pel que fa a la nacional com a l'estrangera, fins als moviments emergents que afectin la cultura de masses. Així, continua David Castillo, «el *Suplement de Cultura* ha donat cabuda als temes que han estat actualitat durant els darrers mesos i també ha afavorit la reflexió sobre esdeveniments que hem trobat que s'havien de singularitzar».

David Castillo Buïls, crític i escriptor de vint-i-vuit anys i col·laborador dels principals diaris i revistes nacionals, estatals i internacionals, va destacar des d'un començament per les seves entrevistes en la revista *Quimera* i pel seu treball en la delegació d'*El País* de Barcelona. Més tard, els seus treballs sobre la més última poesia catalana l'han dut a publicar una antologia sobre la més recent poesia, *Ser del segle (Poetes catalans dels 80)*. Així mateix ha col·laborat en la nova etapa de la Secció de Llibres de la revista EL TEMPS. Enguany ha estat escollit per la direcció de l'*Avui* com a nou responsable d'unes pàgines que es vol que arriben a convertir-se en el termòmetre de la cultura de l'última dècada del segle.

Francesc Milà

ELS PREMIS

El premi Sant Joan de novel·la ja té finalistes

Dins d'aquesta tardor atapeïda de premis, el Sant Joan ocupa de fa temps un lloc prou important. Si en un principi l'import del premi havia estat de 500.000 pessetes, ara ha augmentat de manera considerable durant els últims anys fins arribar als dos milions de pessetes. Enguany, si tenim en compte els originals rebuts en altres premis d'aquestes característiques, la participació ha estat molt bona, amb trenta-tres originals presentats —entre els quals, quatre de la mateixa ciutat de Sabadell.

El premi, atorgat per un jurat ben significatiu format per Joan Perucho, Pere Gimferrer, Dolors Oller, Joaquim-Sala Sanahuja i Joan Ripoll, haurà de decidir qui és el guanyador entre els originals de Joan Basté, Pere Morey, Josepa Contijoch, Miquel Bauçà, Josep Gregori, Joaquim Soler, Marta Aragai (pseudònim) i Alfred Bosch. El Sant Joan es donarà en el transcurs d'un acte que enguany tindrà una novetat, com és la inclusió d'una actuació musical del grup Bartok de Barcelona, sota la direcció del mestre Albert Argudo.

Instituït per la Caixa de Sabadell, el Premi Sant Joan ha tingut guanyadors importants al llarg de la seva vida i alguns han esdevingut primeres plomes de les lletres catalanes. Recordem Margarida Aritzeta, Vicenç Villatoro, Gabriel Janer Manila, Antoni Turull, Manuel Joan i Arinyó, entre altres.

Montse Ferreter

EL CLOT

Jaume i Miquel

Ara que s'acosta la tardor calenta de les estrenes editorials i el mercat de Frankfurt (¿o li diuen fira?) ens delectarà amb els darrers intents de reeixir a l'hora d'empescar-se un màrqueting cultural que generi batmanies literàries, els editors surten de l'anonimat com acostumen a fer de manera periòdica.

Parlar d'edició catalana en aquests darrers anys sense esmentar els dos personatges d'aquest clot és no parlar-ne. L'Alzueta, Miquel, venedor d'editors i esperit irremeiablement inquiet, començà a triomfar amb un èxit sense precedents en el context català, *L'Amorrada al piló*. En Vallcorba, Jaume, editor de venedors i esperit irremeiablement quiet,destacà amb traduccions de Poe o Kafka.

L'Alzueta, Miquel, no content amb l'etiqueta Sepu, la va encertar de ple amb les vendes d'autors forans com Sharpe, Mclnerney o Leavitt. En Vallcorba, Jaume, no content amb l'etiqueta Vogue, la va encertar de ple amb les vendes d'autors catalans com Monzó, Torrent o Pàmies. Ara l'un augmenta geomètricament en producció i aporta Marx, Rushdie, Janowitz o Allen al mercat català i l'altre manté producció, es llança a l'espanyol amb Sirmio (on continua descobrint: Cercas) i manté el planter amb noves incorporacions (Solsona). Tots dos són, al meu entendre, dues cares d'una mateixa moneda molt necessària en la nostra cultura: l'èxit.

Màrius Serra i Roig

L'ESCRIPTOR I EL SEU LLOC

La Girona de Josep Maria Fonalleras

«Sóc com sóc, perquè he crescut al costat del gris».

Abans de parlar de Girona sempre he intentat escriure un guió. Ho juro per Sant Narcís. M'he volgut allunyar de l'impressionisme, del calaix de sastre de les sensacions, de l'eufòria de les olors, del dipòsit sentimental d'una foto amb el meu pare en uns jardins de la Francesa ben nevats, d'una altra foto, ara amb la meva mare, al balcó de casa, aguantant la palma del dia de Rams. He volgut, sempre, fer un retrat racional, una anàlisi més o menys freda del que Girona ha representat per a mi. He desitjat —ho reconec sincerament— tenir la saviesa d'en Titín Comadira per poder definir amb precisió l'equació exacta de la nostra memòria, el sil·logisme obscur que combina pedra i aigua, persistència i moviment. He intentat reflexionar sobre l'influx de les tardors amb pluja, sobre la càrrega afectiva del perfum dels til·lers. I sempre, sempre, he fracassat. Sempre he acabat parlant del nen que s'acostava a la finestra entelada, humida, i veia passar paraigües rambla avall, amb el nas enganxat als vidres; sempre he recordat que des del balcó de casa es podia abastar, a l'estiu, aquella fulla verda que amarava el pis amb una olor tranquil·la.

No em feu canviar, ara. He tornat a saber que encara no és l'hora. He tornat a renunciar al cervell i m'he refiat, una altra vegada, de les emocions. Del buit enorme, difícil d'explicar, que m'acompanya quan s'acaben les Fires, quan l'últim foc d'artifici embruta amb falsedat el cel de novembre; dels panellets daurats que surten del forn de casa, més bons que els de la pastisseria, és clar; de les anades a la Devesa a la recerca del regal en forma d'arc de plàstic amb fletxes de plàstic; de la visita a les últimes novetats de la indústria agrària, abillat amb un abric que m'arribava els genolls; del cotó de Sant Narcís, esplèndid per al mal d'orella i per a altres dolences no tan terribles; dels dinars amb farciments i de les bombetes que il·luminaven, seguint l'estratègia de l'Eyffel, el pont de les peixateries.

Em refio d'aquest material. D'aquell carrer que hi passa un riu pel mig, com deia l'estimat Joan Badia: de la gent que passa, sense saber que els observen, a través d'un espai que no té ànima; dels esmorzars d'un diumenge al matí a la Granja Mora; de les glicines del jardí dels Laporte; d'aquella mena de Manneken Pis molt púdic que anuncia la presència d'uns urinaris; del peix de l'Argenteria que ara no té aigua; de la Mare de Déu de la Pera, sempre a la cantonada; de l'òliba immensa que és la Catedral quan es deixa mirar, sortint de la foscor del carrer Cúndaro; dels Banys àrabs, que ja no són banys i que mai no van ser àrabs; de la fragància de xuixo que ve de l'obrador de la Confiteria Puig, just al costat de la plaça del raïm, la més petita del món, diuen; dels torsos i fetus d'en Torres Monsó a la façana del Col·legi de Metges, dels «polli» d'en Fidel Aguilar a can Colomer, aquell de la cornucòpia, sobretot; dels moments que he passat davant dels senyors que bufen, al tapís de la creació, o mirant aquell pagès, que sembla somriure al mes de maig; de les excursions a la font d'en Fita; dels bunyols de Setmana Santa, pastats a la cuina; de la missa del gall a la Catedral, amb poca gent, amb uns quants que cantaven l'«Adeste fideles» i amb uns quants més que dormien al cor, a l'empara de les cadires incòmodes dels Canonges; dels estius sense sentit, o potser amb l'únic sentit possible: el dels salts atzarosos entre rajola i rajola de la Rambla.

El meu refugi és aquest. I sé que sota la superfície que he trepitjat (i encara m'oblido de les pluges d'octubre, per exemple, de la remor de les aigües i de les arcades del Pont de Pedra, com peus d'elefant enfangats), s'amaga l'enigma que encara no he sabut descobrir. Sóc com sóc, perquè he crescut al costat del gris, i tard o d'hora m'adonaré de la seva tirania. Ara, però, no m'hi feu pensar. Encara no en sé.

Josep Maria Fonalleras

¿Quina Europa?

E. MORIN. Pensar Europa. *Trad. de V. Compta, Ed. 62, 1969, 170 pàgines.*

Si Europa està en marxa, si, d'alguna manera, ja comencem a sentir-nos europeus, s'imposa la necessitat de pensar aquest procés. L'assaig d'Edgar Morin formula, en el mateix títol —*Pensar Europa*—, aquesta necessitat, i la formula, justament, com una *exigència* del nostre present. *Ara,* després de la Segona Guerra Mundial, Europa comença a ser possible. En primer lloc, diu Morin, ja han desaparegut les seculars amenaces intereuropees que han fet d'Europa, al llarg de la seua història, un espai permanent d'agressions i conflictes, sovint bèl·lics. Per una altra banda —és una raó complementària— ha augmentat el perill de les amenaces extraeuropees. «L'eix nacional —diu Edgar Morin— ha quedat radicalment desplaçat de l'aspecte militar o l'econòmic».

Per aquest costat no crec que Europa tinga grans problemes per a constituir-se com a tal. Les dificultats vindran més aviat de les diferents cultures nacionals i, sobretot, de les seues respectives llengües, que no estaran disposades —parle, és clar, de les que estan ben consolidades perquè compten amb un estat—, a cedir un pam en favor de qualsevol de les altres. La veritat és que Edgar Morin no s'encara directament amb aquest problema, tot i que es refereix sovint a Europa com l'àmbit de la diversitat cultural, ètnica, religiosa, etc. I fins i tot hi posa èmfasi a l'hora de «pensar Europa». Així i tot no deixa d'assenyalar de passada —caldria fer-ho, però, frontalment per *pensar realment* Europa— que «Europa és fràgil a causa d'allò que constitueix la seua riquesa: la pròpia diversitat».

La veritat és que Morin es deixa endur per la retòrica a l'hora de pensar Europa. En realitat, la major part del llibre és una continuada variació sobre el tema d'una civilització, l'europea. La veritat, també, és que tot i que resulta suggestiu i brillant el seu enfocament, no deixa de ser una manera incompleta de pensar Europa. Hi ha molts problemes, essencials, que Morin a penes toca, o només de passada. Per exemple el problema lingüístic, ja esmentat abans, i que liquida amb quatre ratlles, el tema dels països de l'Est (¿és possible «pensar» Europa sense aquests?)

De moment, però —i Morin en fa un punt de partida— Europa sap que ja no és el centre del món, que, fins i tot —ja ho va assenyalar Valéry— és, geogràficament, una *península* d'Àsia, no un «continent», com diem per «incontinència verbal»...

Josep Iborra

Música per a una mort

JACINT SALA. Si vols, Virgínia, aquesta nit escoltarem Beethoven. *Edicions 62. Els llibres de l'Escorpí. Poesia, núm. 123. Barcelona, 1989.*

Després de sis volums de poesia al carrer, la intenció de Jacint Sala era que aquest llibre fos un recull de narracions inspirades en passatges de la vida i, sobretot, de la mort de Virgina Woolf —la gran escriptora anglesa que es va ofegar en les aigües del riu Ouse en el tercer intent de suïcidi— que el poeta havia trobat que tenien una certa relació amb moments de la seva pròpia vida.

Però, «en lloc de narracions sortien poemes». No és gens estrany. Encara que l'autor, aquesta vegada, s'hagués proposat parlar de Virginia Woolf, substancialment parla d'ell mateix, com ha fet sempre. I li aflora novament el poema que, per a ell, i per a una gran part dels poetes d'avui, és la forma més sincera d'autobiografia íntima.

No ofereix, però, una autobiografia d'anècdota —encara que l'anècdota hi sigui present— sinó de pòsit. Un pòsit on el poeta va acumulant allò que ell és i, sovint, el que voldria ser, en un autèntic exercici moral. No es tracta de cap mena d'ortodòxia, és clar, sinó d'una moral —de vegades referida a la pròpia poètica— en constant evolució perquè el pòsit va creixent i la poesia, doncs, brolla de fonts renovades, al temps que el poeta va sent recorregut per càrregues espirituals diverses que van conformant cada dia un home nou, una nova personalitat. I així es va afermant una poètica. Perquè la poesia no és mai improvisació. La gran poesia sorgeix, sempre, de pòsits importants de vida, de reflexió —la reflexió és essencialment vida—, i, també, de treball constant que vol dir aprenentatge d'ofici. Els cants de cigne prematurs, en poesia són molt escassos.

Jacint Sala s'ha sentit captivat, no solament per l'obra, sinó per la vida i la mort de l'escriptora. Una vida intensa i contradictòria, de reflexió, de lluita, de recerca constant de sensacions, de moments plàcids i benignes amb l'exquisida sensibilitat a flor de pell, de tensions internes, de frustracions i de turbulències mentals que van conduir-la a la tràgica mort, decidida per ella mateixa.

El llenguatge poètic de Sala s'ha mogut sempre a cavall entre la fluència i el laboratori. Però el laboratori ha generat experiència i coneixement que, al seu torn, s'han convertit en fluència. El procés de decantació fa el seu fet i, cada vegada més, el poeta s'encamina —ell mateix en parla— a aquell ideal de molts grans noms de la lírica de projectar el llenguatge quotidià a les altes esferes de la poesia, ideal que, ara i ací, només es pot aplicar amb moltes reserves.

¿Són difícils les imatges de *Si vols, Virgina...?* Sembla que no massa. Jacint Sala ha estat un poeta bastant hermètic que no ha pretès mai fer una poesia popular. Exigeix una notable participació del lector. En aquest llibre, amb les cites, dóna molts indicis per seguir-li el joc. De la intel·ligència i la sensibilitat del lector, en dependran els resultats. Per endavant, l'autor ens en fa confiança.

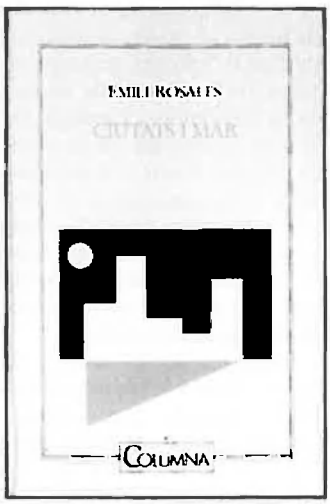
Armand Quintana

PRESTATGERIA

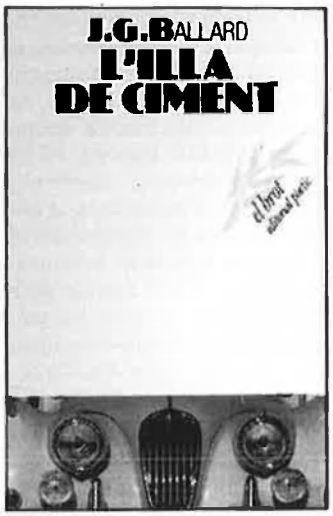
RAYMOND PLANTE: L'últim estaquirot. *Barcelona, La Galera, 1989, 90 pàgines.*

Un humor caricaturesc i tendre destaca en aquest escriptor del Quebec premiat diverses vegades per la seva obra per a joves. El personatge de *L'últim estaquirot,* En François, té un gra a la nàpia que, quan s'emociona, li fa pampallugues, fet que es fa notar davant de les noies, sobretot de l'Anik.

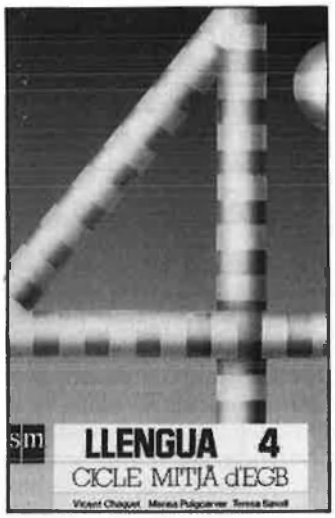
EMILI ROSALES: Ciutats i mar. *Barcelona, Columna, 1989, 63 pàgines.*

Amb aquest llibre, Rosales va ser finalista del Premi Amadeu Oller de 1988. Hi trobem una voluntat d'obra unitària en el sentit de reelaboració creativa de l'experiència de l'autor —la recerca de l'amor, el colpiment de la bellesa— que pren la forma d'un viatge simbòlic des de l'alba al capvespre.

J. G. BALLARD: L'illa de ciment. *Barcelona, Pòrtic, 1989, 178 pàgines.*

L'illa de ciment, juntament amb *L'imperi del sol,* és possiblement la millor novel·la de Ballard, un metge de vida aventurera que va passar dels 12 als 15 anys en un camp de concentració japonès. Ballard pensa que la feina de l'escriptor és inventar la realitat ja que vivim sempre dins d'una immensa i sovint grotesca novel·la.

VICENT CHAQUET, MARISA PUIGCERVER i TERESA SAVALL: Llengua 4. *(Cicle mitjà d'EGB), València, Marta Luna edicions, 1989, 121 pàgines.*

Atractiu llibre de text pel primer nivell d'EGB dividit en unitats temàtiques —govern, escola, hivern, excursions, etc.— que tenen a la vegada tres subdivisions: «Llegim el món», «Escoltem i parlem» i «Sabem escriure». Tot plegat, un llibre divertit per a aquests primers anys.

QUADERN DE TREBALL

VÍCTOR RIPOLL

• Tres llibres més d'**Agatha Christie,** aquesta tardor. Primer va ser *'Assassinat a Hickory Road,* ara és *Destinació desconeguda* i d'aquí unes setmanes serà *El misteri del Pale Horse.* Amb aquest seran 33 els títols publicats per La Llar del Llibre a la col·lecció «Nova Terra». Alguns dels primers llibres d'aquesta sèrie es troben a la cinquena edició.

• A la pàgina 22 de la traducció catalana de *Rímini,* de **Pier Vittorio Tondelli,** apareix la paraula *maleït.* Després d'haver llegit la novel·la publicada per Pòrtic a la col·lecció «Els Maleïts» no hem trobat cap altra raó que justifiqui la seva inclusió en aquesta col·lecció. Els personatges de la col·lecció, que fins ara ha publicat sis títols, han de respondre a la descripció que apareix a la solapa: «Són habitants de la frontera. Tenen un paisatge d'asfalt i una ànima a l'horitzó. Viuen en el límit i se'n senten orgullosos. Són odiats perquè són purs. Són estimats perquè són salvatges. Són Els Maleïts, homes de la nit, del carrer i de la utopia».

• **Josep Massot i Muntaner** ha enllestit un nou llibre de la sèrie que fa sobre la guerra civil a les Illes Balears. Es titularà *Els escriptors i la guerra civil a les illes Balears* i ha d'aparèixer a principis de l'any que ve. Hi parlarà, amb detall, de l'escriptor socialista **Alexandre Jaume Rosselló,** afusellat el 1937 pels feixistes al cementiri de Palma, acusat, amb proves falses, de preparar un complot comunista abans del 18 de juliol. **Massot** hi aportarà, com acostuma a fer en els seus llibres, documents històrics inèdits de gran interès, com el dietari que el socialista va escriure al Castell de Bellver mentre era empresonat o les cartes que el seu germà va enviar a diferents cònsols per tal que intercedissin per ell.

• El restaurant barceloní Les Set Portes serà immortalitzat amb un llibre de la col·lecció «Vida i Costums dels Catalans», d'Edicions 62. La història, l'ha escrita **Josep Ma. Carandell.** Les fotos seran de **Leopold Pomés.** A més, hi haurà un receptari de cuina a càrrec de **Josep Lladonosa.** Es titularà *Història del restaurant de Les Set Portes, 150 anys de vida catalana* i serà publicat el mes de novembre. Per la seva banda, Laia publicarà un llibre amb les receptes de les begudes combinades que prepara un prestigiós bar barceloní, can Boadas. Es titularà *Boadas cocktails* i portarà un pròleg de **Manuel Vázquez Montalbán.**

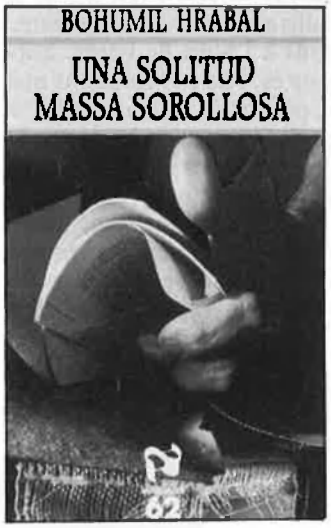
• Edicions 62 no és l'única editorial que transforma el títol de *Jo he servit el rei d'Anglaterra,* de **Bohumil Hrabal,** en *Jo, que he servit el rei d'Anglaterra,* versió més acostada al títol francès i castellà. També el transforma l'editorial que ha publicat el llibre de **Hrabal,** Destino. A la solapa d'*El pèndol de Foucault* hi ha la llista dels últims llibres publicats a la col·lecció «L'Àncora» i l'anterior al de la novel·la d'**Umberto Eco** és el de **Hrabal.** El nou títol de Destino no és exactament igual al d'Edicions 62. Al de Destino li falta la coma entre el *jo* i el *que.*

'El Confident', actualitat i qualitat

El confident és un moble de saló, d'origen francès, dissenyat perquè s'asseguin dos usuaris de costat, però cara a cara, de tal manera que un respatllar se situa a la inversa de l'altre per facilitar la comunicació directa entre dues persones que tan aviat poden parlar d'amor, com de política, com de llibres. I *El Confident* és una nova col·lecció que ha vingut a afegir-se a l'ampli catàleg d'Edicions 62 amb la intenció de posar el lector en contacte directe amb la literatura estrangera d'avui. *El Confident,* doncs, s'ha col·locat el costat de *El Balancí* per ampliar i diversificar l'oferta narrativa dirigida al lector català que disposarà de dues col·leccions paral·leles i complementàries. La primera va nàixer amb l'impromptu de la recuperació cultural, i aquesta darrera pretén jugar la carta de l'actualitat internacional per la via de la qualitat i la fluidesa en la contractació de títols. Tot un repte, sens dubte. I una bona solució per aquells que fins ara es veien obligats a buscar les darreres novetats estrangeres entre les edicions castellanes (tot i que, per ser justos, s'ha de reconèixer que d'altres editorials del país també treballen en aquest sentit).

El lector català ara ja pot seguir l'evolució de l'obra dels grans noms de la literatura mundial o descobrir nous i valuosos autors. Els dos títols que encapçalen *El Confident* constitueixen una mostra prou clara del que acabem de dir: *Una solitud massa sorollosa,* de Bohumil Hrabal, i *La Casa Rússia,* de John Le Carré. Hrabal —escriptor quasi bé desconegut per tots nosaltres i de qui ara s'han publicat els seus millors llibres en català i castellà—, està considerat com un dels autors més rellevants d'aquest segle (i l'afirmació no és hiperbòlica), amb una obra diversa que ha romàs inèdita i dispersa per diferents motius. Txec de naixement, escrivia quasi d'amagat, sense cap esperança que els seus llibres fossin publicats, fins que el 1963 amb el desglaç va veure la llum *Una perla en el fons.* Abans, però, havia fet de tot, els treballs més inversemblants: viatjant de comerç, actor, obrer d'una fàbrica d'acer, oficinista, empleat de ferrocarrils, premsador de paper. I premsador de paper és el protagonista d'*Una solitud massa sorollosa* (text traduït directament per Monika Zgustova). El nostre personatge és un home que està a punt de jubilar-se, que després de trenta cinc anys d'esclafar llibres prohibits adquireix una cultura llibresca important, i que és acomiadat per inútil i substituït per obrers modèlics i joves. A partir d'aquest moment el seu destí canviarà. Es tracta del monòleg desorientat i nostàlgic de Hănta, un personatge que es troba al cor de la degradació i la destrucció. Un relat expressionista sobre la vida, el saber, i l'alienació.

De Le Carré en sabem molt més: que va nàixer a Anglaterra el 1931, que es va educar a Berna i a Oxford, que va ensenyar a Eton, que passà cinc anys al ministeri d'Afers Estrangers i que l'any 63 va publicar *L'espia que va venir del fred,* novel·la que el va catapultar a la fama. *La Casa Rússia* és un llibre semblant i distint dels anteriors, més romàntic, més esperançat. És «la crònica en clau de ficció d'una nova època» ha dit algún crític, és «la primera novel·la de política-ficció de la *perestroika* de Gorbatxov», segons un altre. Es tracta de l'obra d'un escriptor —en opinió d'Andrei Voznesensky, poeta soviètic conegut i respectat per la seva actitud aperturista— sempre virtuós, subtil i irònic que està en el seu millor moment. Un escriptor que potser també s'assembla al protagonista de la seva novel·la, Barney Blair, un *gentleman* a qui li agrada somiar-se a si mateix. Un home que ha sabut anar més enllà de la narració i ens ha obert nous interrogants. Doncs avui, quan tothom parla de l'equilibri internacional i diu que els enemics de sempre han deixat de ser-ho, ¿on rau el perill veritable? ¿Qui substituirà aquells agents ideologitzats i sinistres sorgits de la guerra freda?

El número tres de la col·lecció (*Principi i fi*) serà del Premi Nobel, Nagib Mahfuz, que ha seduït un bon nombre de lectors amb els seus relats «exòtics», amb les seves al·legories d'un Egipte estimat i denostat: terra de tradicions ancestrals sotmesa a les servituds del progrés i lligada pel fatalisme i el nihilisme dels seus habitants. I Tahar Ben Jelloun (Premi Goncourt per *La nit sagrada*) serà el número quatre amb *Dia de silenci a Tànger.*

Una col·lecció, *El Confident,* que posa al nostre abast les històries més interessants i els autors més prestigiosos. De tu a tu.

Anna Ma. Gil

DE CONGRESSOS

La literatura occitana a debat

El Centre Regional de les Lletres de Llenguadoc-Rosselló promou una reflexió crítica sobre la producció literària d'expressió occitana dels vint darrers anys. El Centre és un organisme depenent de la Direcció General de l'Ensenyament, Esports i Cultura del govern regional i per a portar a terme aquesta reflexió ha comptat amb les institucions i associacions especialitzades, com l'Associació Internacional d'Estudis Occitans, el Pen Club de Llenguadoc i el Centre Internacional de Documentació Occitana, entre altres. La reflexió serà el punt més important dels actes programats. El congrés es fa els dies 26, 27 i 28 d'octubre a Montpeller. Per una banda, s'hi desenvoluparà un col·loqui científic internacional i, per l'altra, una sèrie de trobades amb els escriptors. També hi haura lectures d'obres i una exposició, *Itineraris de la literatura occitana,* exposició que serà portada després a les principals ciutats del país i de l'estranger. La vida literària del Llenguadoc-Rosselló, molt dispersa, no ha impulsat mai un treball crític sobre tota aquesta producció. El col·loqui hauria de posar fi a aquesta mancança. Amb motiu del col·loqui, la revista *Impressions du Sud* edita un monogràfic sobre els darrers vint anys d'escriptura occitana. La revista, fundada fa dos anys, és un exponent de la revitalització de l'activitat editorial que s'ha produït al Llenguadoc-Rosselló durant aquests darrers anys. Diverses editorials petites i mitjanes, però molt actives —Fata Morgana, Actes Sud, Jacqueline Chambon— s'han instal·lat al país.

Lluís Bonada

Explicació de vot

Vist que una persona tan important i distingida com el senyor José Luis de Vilallonga, marquès de Nosequè, aprofita la seua col·laboració setmanal a la revista d'*El País* per explicar-nos per què votarà el PSOE, he pensat que jo —que no sóc ni de bon tros tan important— també podia fer el mateix. No explicar per què votaré PSOE, evidentment, sinó fer públiques algunes cavil·lacions electorals. Si a vostès, com és molt comprensible, no els interessa el tema, ho deixen córrer, i tan amics com sempre.

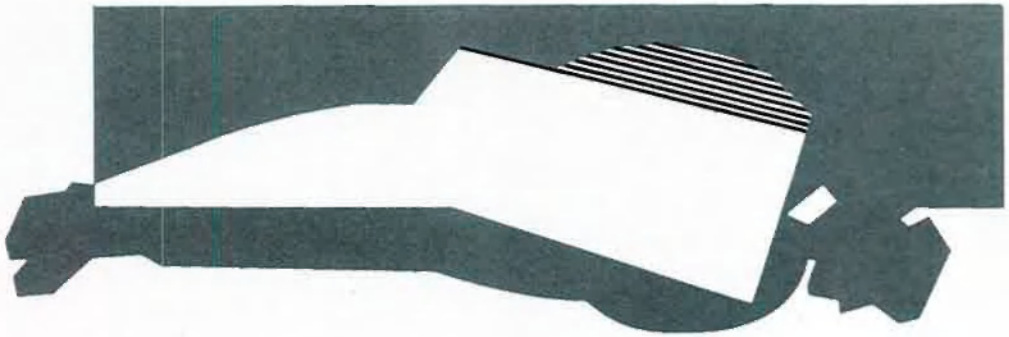
Ser valencià, ser d'esquerres, i ser nacionalista, són coses, en efecte, que preses en bloc poden donar lloc a profundes cavil·lacions a l'hora de votar. Suposant, és clar, que un hom vote per allò que *és,* o que pensa que és, i no per les raons que habitualment vota el personal: per Felipe, per l'alternativa, perquè és *lo teu,* perquè són capaços de fer-ho (!), perquè Espanya progressa, etcètera. Si fóra per això, un servidor no votaria, i seria ben trist per al bon funcionament del sistema, o per a la meua consciència cívica, que no descansaria en pau durant els pròxims quatre anys.

Cal, per tant, meditar què votar. No per fer o desfer govern, que aquest no és el meu problema, i en realitat més val que a Madrid continuen governant els socialistes, vista quina és l'alternativa real. Que governen, però sense el meu vot. El meu vot és meu. Si jo fóra un dels milions de nacionalistes espanyols normals, de Sevilla, Madrid o Santander, i no fóra de dretes, votaria el PSOE. Sense problemes. Potser, fins i tot, sense ser nacionalista espanyol, a Barcelona votaria PSC, si em podien convèncer que això era diferent que votar PSOE. Al País Valencià, no hi ha cas ni problema: no hi ha PSPV, només hi ha PSOE. Resolt.

Si no fóra d'esquerres, i fóra ciutadà de Catalunya, potser votaria Convergència. Però els valencians no tenim cap Convergència, ni tenim cap ERC, ni tan sols tenim una cosa votable com IC. Als valencians que siguen més o menys d'esquerres i més o menys nacionalistes (n'hi ha pocs que siguem *molt* de cada cosa), els dubtes no els deixen dormir. ¿Com votar un partit que siga valencià i nacional, però que no siga més d'esquerres que el PSOE? I si no són d'esquerres, pitjor: ¿com votar un partit valencià de dreta o de centre, però que no siga *blavero*? Tinc amics, amigues, parents, col·legues, amb greus conflictes de consciència. Gent que, al final, o no votaran per avorriment, o per avorriment votaran el PSOE. Greu error, però comprensible. I error que jo no cometré: modestament, sense fer escarafalls, votaré UPV. Pensant que s'equivoquen de camí, pensant que és un vot d'escassa *utilitat* aparent, pensant que no en traurem l'aigua clara, els votaré. Perquè, si valen totes les consideracions anteriors, o vote UPV, o no vote ningú. I jo, només que siga per vici, vull votar. □

Joan F. Mira

València,
del 9 al 13
de novembre
1989

art inter 89

FIRA INTERNACIONAL D'ART MODERN I CONTEMPORANI

© TROPPO

15 VENTAJAS DEL PAPEL PARA FOTOCOPIADORA KANGUROS

1. Papel cortado «hoja a hoja» (evita atascos).
2. Tamaño de hoja exacto (Tolerancia: +0,1 mm.).
3. Gramaje constante.
4. 500 hojas en cada paquete.
5. Paquetes protegidos con maculatura 100 por 100 antihumedad.
6. Paquetes herméticamente cerrados por laterales y centro.
7. Paquetes referenciados y con indicación del contenido.
8. En cajas de 5 paquetes herméticamente cerrados.
9. ~~Ahorro y comodidad, en la versión 5 paquetes en~~ retráctil.
10. Hojas sin polvillo, sin arrugas, sin uniones.
11. Hojas perfectamente escuadradas.
12. Sin electricidad estática.
13. Acondicionado con la humedad necesaria.
14. Plazo de entrega menos de 12 horas para cualquier cantidad.
15. «EL PEDIDO PROGRAMADO, o cómo ahorrar más del 21% en el papel de sus fotocopias».

Ahora en sólo 5 minutos, puede Vd. reducir drásticamente los costes de papel de fotocopiadora de su empresa. El ahorro se consigue porque hoy puede Vd. reservar en Kanguros la cantidad de papel de fotocopiadora que vaya a necesitar para los próximos meses. Con esto obtiene Vd. tres ventajas:
1) que todo el papel reservado le sea servido a los precios de hoy; 2) se acoge a la tabla de descuentos por volumen que Kanguros le brinda; 3) sin costes por anticipado. Abona por separado cada una de las entregas sólo después de recibirlas. Si hace números verá que vale la pena. Tómese estos 5 minutos para conseguir un gran ahorro para su empresa.

Para más información llamar a:

KANGUROS

MADRID. Tel.: 675 59 00.
BARCELONA. Tel.: 654 53 12.
VALENCIA. Tel.: 132 15 50.
BILBAO. Tel.: 447 37 62.
GUIPUZCOA. Tel.: 65 22 50.
ALICANTE. Tel.: 10 35 22.